

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาล
ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

**PEOPLE PARTICIPATION IN SOLID WASTE MANAGEMENT OF
TAMBON THUNG LUANG MUNICIPALITY, SUVARNABHUMI
DISTRICT, ROI ET PROVINCE**

พระนุชิต นาคเสโน (โพวิชัย)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๑

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการมูลฝอยของเทศบาล
ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

พระนุชิต นาคเสโน (โพวิชัย)

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**People Participation In Solid Waste Management of
Tambon Thung Luang Municipality, Suvarnabhumi
District, Roi Et Province**

Phranuchit Nacaseno (Phowichai)

A Research Paper Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอ สุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

(พระมหาสมปอน ภูตพิโก, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบสารนิพนธ์

(รศ.ดร.สุรินทร์ นียยางกูร)

ประธานกรรมการ

(ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร)

กรรมการ

(ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ธิตูฒิ หมั่นมี)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์

ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.ธิตูฒิ หมั่นมี

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระนุชิต นาคเสโน)

ชื่อสารนิพนธ์	: การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
ผู้วิจัย	: พระนุชิต นาคเสโน (โพวิชัย)
ปริญญา	: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์	: ผศ. ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, พธ.บ. (การบริหารรัฐกิจ), ศศ.ม. (การจัดการการพัฒนาสังคม), รบ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์), : ผศ. ดร.ธิดาวิภา หมั่นมี, พธ.บ. (การสอนสังคม), พธ.ม. (ปรัชญา), พธ.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๘ มีนาคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ๒. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๘๓ สืบมาจากกลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง จำนวน ๓๘๑ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว กรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน ๑๒ คน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๑, S.D.=๐.๗๓๘$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบล

ทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ ($\bar{X}=3.35, S.D.=0.887$) ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=3.66, S.D.=0.806$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($\bar{X}=3.57, S.D.=0.778$) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.44, S.D.=0.841$) อยู่ในระดับมาก

๒. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยไม่แตกต่าง จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

๓. ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ๑) ประชาชนไม่ค่อยมีเวลาในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทุกฝ่ายไม่ค่อยได้พูดจาตกลงกันเท่าที่ควร ๒) เทศบาลไม่มีรถเก็บขยะและไม่มีสถานที่ทิ้งขยะ ๓) แยกขยะเพื่อนำไปแต่ได้ราคาที่ไม่เป็นธรรม ๔) เนื่องจากเทศบาลยังไม่มีรถเก็บขยะและการคัดแยกที่เป็นระบบ จึงไม่สามารถให้รายละเอียดที่ชัดเจนได้ ส่วนอุปกรณ์ถังแยกขยะยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ๑) การรณรงค์และประชาสัมพันธ์จะต้องทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องซึ่งเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะกระตุ้นให้ประชาชนสนใจรับทราบและปฏิบัติตาม ๒) รณรงค์และประชาสัมพันธ์ในเรื่องการลดปริมาณขยะด้วยการคัดแยกประเภทขยะจากแหล่งกำเนิดนำขยะบางส่วนกลับมาใช้ใหม่และการนำขยะเปียกมาใช้ทำปุ๋ยหมัก ๓) จัดหาพ่อค้าคนกลางมาซื้อขยะที่แยกในราคาที่เหมาะสม ๔) ให้ประชาชนมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการประเมินผลในการดำเนินการจัดการขยะของเทศบาล

- Research Paper Title** : People Participation in Solid Waste Management of Tambon Thung Luang Municipality, Suvarnabhumi District, Roi Et Province
- Researcher** : Phranuchit Nacaseno (Phowichai)
- Degree** : Master of Public Administration
- Research Paper Supervisory Committee**
- : Asst. Prof. Dr. Kiattisak Suklueang,
B.A. (Public Administration),
M.A. (Social Development Management),
D.P.A. (Public Administration)
- : Asst. Prof. Dr. Thitiwut Manmee,
B.A. (Teaching Social Studies),
M.A. (Philosophy), Ph.D. (Public Administration)
- Date of Graduation** : March 8, 2019

Abstract

The objectives of this research were: 1. to study the level of participation in solid waste management of Thung Luang Sub-District Municipality. Suwannaphum District, Roi Et Province, 2. to compare the participation of people in solid waste management of Thung Luang Subdistrict Municipality. Suwannaphum District Roi ed, classified by personal factors and 3. to study problems obstacles and suggestions for public participation in solid waste management of Thung Luang Subdistrict Municipality Suwannaphum District Roi ed

Methodology was the mixed methods: the quantitative research collected data with questionnaires which have the whole confidence value equal to 0.983 from 381 samples who were people at Thung Luang Sub-District Municipality the data were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. t-test and testing the F- value with one-way analysis of variance. In the case of 3 or more paired variables, when there were differences, the comparison of the mean difference is paired by the least significant difference method. Gualitative research collected data from 12 key informants by in-depth interview and analyzed data by descriptive interpretation.

Findings of the research were as follows:

1. The level of people participation in Solid waste management of Tambon Thung Luang Municipality, Suvarnabhumi District, Roi Et Province, by overall, was at a high level ($\bar{X}=3.51$, S.D. = 0.738). Each aspect was also at high level, namely, people participate in the waste disposal management of Thung Luang Subdistrict Municipality. Suwannaphum District Roi Et was at the moderate level, the participation in the project evaluation was at high level ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = 0.887) while the participation in receiving benefits was at high level ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.806) the participation in the operation was at high level ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.778) and participation in decision making was at high level ($\bar{X} 3.44$, S.D. = 0.841) respectively.

2. The comparison of people participation in solid waste management of Tambon Thung Luang Municipality, Suvarnabhumi District, Roi Et Province, classified by personal factors, indicated that people with different age, educational level and different income participated in the management at different level with statistical significance at 0.05, therefore accepting the set research hypotheses. For people with different sex and occupations participated in the management of solid waste disposal at no different level, rejecting the set hypothesis.

3. Problems and obstacles of people participation in solid waste management of Tambon Thung Luang Municipality, Suvarnabhumi District, Roi Et Province were that: 1) People rarely have time to participate in decision making. All parties concerned did not have time to discuss the matters, 2) The municipality did not have trucks to collect garbage and had no garbage dumping sites systematically, 3) Garbage separation for selling with inappropriate price, 4) The municipality did not have trucks for garbage collection systematically, there was not details could be found, The garbage separation equipment were not enough to meet the needs of the community.

Suggestions for public participation in solid waste management of Thung Luang Sub-District Municipality Suwannaphum District Roi Et Province were that: 1) Campaigns and public relations must be done consistently and continuously, which is another way to encourage people to be aware of and follow, 2) Campaign and publicize on waste reduction by sorting waste, from the source of some recycled waste and the use of wet waste for composting, 3) To provide middlemen to buy the garbage at a reasonable price, 4) Allow public the opportunity to participate in the management as an evaluation committee for municipal waste management.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการมูลฝอยของเทศบาล ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สำเร็จได้รับความอนุเคราะห์ ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยขอระบุนามเพื่อแสดงความขอบคุณไว้

ขอเจริญพรขอบคุณ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ ที่บริหารการจัดการและให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและพัฒนาความรู้ จนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอเจริญพรขอบคุณ ผศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการ ประธานกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์, ผศ.ดร.ธิดา หนัมนี่ กรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ได้ช่วยให้คำปรึกษา แนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการทำสารนิพนธ์ทุกขั้นตอน ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้ทำวิจัยในการทำสารนิพนธ์เล่มนี้ตลอดมา จนกระทั่งสารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร., ขอเจริญพรขอบคุณ ผศ.ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมมางกูร, ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต และอาจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลาว ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอเจริญพรขอบคุณ นางจินตนา ทับทิมทอง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลตัวอย่างเพื่อการศึกษาวิจัย และนายเรียบ โยธาจันทร์ นายกเทศมนตรีตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัย ขอเจริญพรขอบคุณ ท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทุกท่านและประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวงทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ช่วยตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี ตลอดจนเพื่อนนิสิตทุกรูป/คนที่มีส่วนช่วยเหลือในด้านการเรียนและให้กำลังใจในการทำสารนิพนธ์

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดจากสารนิพนธ์นี้ ขอขอบคุณความดีนี้บูชาพระคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดจนถึง มารดา บิดา ครู อุปัชฌาย์ อาจารย์ ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่านที่ได้อบรม สั่งสอน แนะนำ เป็นที่ปรึกษาให้ความรู้จนถึงปัจจุบันนี้

พระนุชิต นาคเสโน (โพธิชัย)

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(ค)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฉ)
สารบัญตาราง	(ฉ)
สารบัญแผนภาพ	(ช)
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	(ฅ)
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๖
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๗
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๘
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๙
๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๙
๒.๑.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๒๖
๒.๒ การบริหารงานเทศบาล	๓๒
๒.๒.๑ โครงสร้างการบริหารงานเทศบาล	๔๘
๒.๒.๒ อำนาจหน้าที่ของเทศบาล	๕๔
๒.๒.๓ องค์ประกอบของเทศบาล	๕๕
๒.๒.๔ การกำจัดขยะมูลฝอย	๕๗
๒.๓ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	๕๙

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๔ ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัยของตำบลทุ่งหลวง	๖๒
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๖
๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม	๖๖
๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานเทศบาล	๗๕
๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย	๗๙
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๘๐
๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๘๐
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๘๓
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๘๖
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๘๗
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
๔.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอย ของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	๘๙
๔.๒ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน กำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด	๙๘
๔.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาล ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	๑๒๒
๔.๔ ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการมี ส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบล ทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	๑๒๖
๔.๕ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๓๓

สารบัญ (ต่อ)

	เรื่อง	หน้า
บทที่ ๕	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
	๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๓๕
	๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๓๙
	๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๔๒
บรรณานุกรม		๑๔๕
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๕๔
	ภาคผนวก ข ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม	๑๖๐
	ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยเพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม	๑๖๕
	ภาคผนวก ง ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ของ แบบสอบถาม	๑๖๘
	ภาคผนวก จ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย	๑๗๑
	ภาคผนวก ฉ หนังสือขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)	๑๗๓
	ภาคผนวก ช แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	๑๘๖
	ภาคผนวก ซ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	๑๙๕
ประวัติผู้วิจัย		๑๙๘

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๓.๑	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	๘๒
๔.๑	แสดงจำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม	๙๐
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม	๙๒
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๙๓
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	๙๔
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	๙๕
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	๙๖
๔.๗	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ	๙๘
๔.๘	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ	๙๙
๔.๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม	๑๐๐

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๐	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	๑๐๑
๔.๑๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	๑๐๒
๔.๑๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	๑๐๓
๔.๑๓	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา	๑๐๔
๔.๑๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวม	๑๐๕
๔.๑๕	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๑๐๖
๔.๑๖	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	๑๐๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๑๗	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของ เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ	๑๑๐
๔.๑๘	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๑๑๑
๔.๑๙	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	๑๑๒
๔.๒๐	การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามรายได้	๑๑๔
๔.๒๑	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามรายได้ ภาพรวม	๑๑๕
๔.๒๒	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๑๑๖
๔.๒๓	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ	๑๑๗

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๒๔	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	๑๑๘
๔.๒๕	การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	๑๑๙
๔.๒๖	ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ ๑ - ๕	๑๒๐
๔.๒๗	ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๑๒๒
๔.๒๘	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๑๒๓
๔.๒๙	ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินตามโครงการ	๑๒๓
๔.๓๐	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินตามโครงการ	๑๒๔
๔.๓๑	ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	๑๒๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔.๓๒	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	๑๒๕
๔.๓๓	ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	๑๒๕
๔.๓๔	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	๑๒๖

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑ ภาพประกอบทฤษฎีแรงจูงใจ	๒๗
๒.๒ โครงสร้างของเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี	๕๐
๒.๓ โครงสร้างของเทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี	๕๒
๒.๔ โครงสร้างองค์กรของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง	๖๓
๒.๕ โครงสร้างเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งหลวง ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔)	๖๔
๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๗๙
๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย	๑๓๓

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขันธวรรคปาลี ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๙

ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับเล่ม (ถ้ามี)/เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคลวิสาสินี สีลขันธวรรคอรรถกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อในภาษาไทย

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระสุตตันตปิฎก ชื่อคัมภีร์	ภาษา
ที.ม. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	= สุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฎิกวรรค	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทยในอดีตมีการตั้งบ้านเรือนอยู่ร่วมกันเป็นหมู่เครือญาติ และคนใกล้ชิดสนิทสนมกัน ซึ่งก่อให้เกิดความผูกพันอันนำไปสู่การร่วมกันจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมของกลุ่มตน และเพื่อสนองความต้องการร่วมกันได้เป็นลำดับสืบมา ในความเป็นจริงแม้ในสังคมไทยจะไม่ใช้คำว่า “ชุมชน” เป็นหน่วยทางสังคมมาตั้งแต่ดั้งเดิม แต่ในสังคมไทยก็มีสาระความเป็นชุมชนที่ปรากฏอยู่ในหน่วยงานทางสังคมที่เรียกว่า “บ้าน” ซึ่งนำไปตีความหมายว่าการอยู่ร่วมกันว่า “หมู่บ้าน” ไปโดยธรรมชาติ เนื่องจากการอยู่ร่วมกันในหมู่ญาติดังกล่าว ปัจจุบันสภาพโครงสร้างทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป การกล่าวถึงชุมชนมิได้หมายถึง “บ้าน” หรือ “หมู่บ้าน” เท่านั้น ยังมีความหมายถึง การที่คนมาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อก่อประโยชน์โดยรวม ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีโดยการติดต่อสื่อสาร สามารถเรียนรู้ร่วมกันภายใต้บรรทัดฐาน จารีตประเพณีเดียวกัน เป็นส่วนรวมคุณค่าทางสังคมที่เสริมสร้างความอยู่ดีมีสุข ชุมชนจึงทำหน้าที่เชื่อมโยง ขนบธรรมเนียม และวัฒนธรรม เพื่ออำนวยความสะดวกในการมีส่วนร่วมของคนกลุ่มต่างๆ และเพิ่มพูนความสัมพันธ์อันใกล้ชิดทางสังคม ซึ่งเป็นพื้นฐานการคุ้มครองทางสังคมที่สำคัญ^๑

ในปัจจุบันนี้กฎหมายรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้สามารถรวมการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดให้เป็นท้องถิ่นขนาดใหญ่ทั้งจังหวัดได้ ในช่วงที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการปฏิรูประบบการบริหารงานภาครัฐของไทยในหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการทบทวนบทบาทภารกิจและควบคุมขนาดของภาครัฐให้เหมาะสม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกระบวนการบริหารงานภาครัฐให้มีความทันสมัย การเปิดระบบราชการเข้าสู่กระบวนการประชาธิปไตยและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดังปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ และ ฉบับที่ ๙ แผนแม่บท การปฏิรูประบบราชการ (พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๔) แผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๒)

---

^๑ โกวิท พวงงาม, การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๙.

และนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ มากขึ้น^๒

การมีส่วนร่วมทางสังคมเป็นกรอบคิดตะวันตก ซึ่งเกิดขึ้นควบคู่กับความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อเรื่องสิทธิและความเสมอภาคระหว่างประชาชน นอกจากนั้นความเชื่อเรื่อง “การมีส่วนร่วม” มีความเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับความเชื่อในเรื่อง “ความเป็นปัจเจก” (Individualism) ที่มีความสามารถและศักยภาพที่คิดเองเป็นในการแสดงความคิดเห็นของตนในชุมชนที่สังกัด ปัจเจกเหล่านี้มีความตระหนักว่าพวกเขาจำเป็นต้องมาร่วมกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทุกๆ คน ภายใต้กติกาที่ร่วมกันกำหนด^๓ องค์กรท้องถิ่น ถือกำเนิดมาจากปรัชญา และความคิดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ มีสิทธิและอำนาจในการปกครองตนเอง ภายใต้การกำกับดูแลและสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง

การบริหารราชการหรือกิจกรรมในครอบครัวจำเป็นต้องให้เกิดความเป็น “ธรรมรัฐ” หรือ (good governance) หรือความโปร่งใส จึงเป็นยุคที่ต้องให้ฝ่ายอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่าง ๆ มากมาย^๔ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นของชุมชนตามแนวทางตะวันตก เกิดขึ้นควบคู่กับระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อเรื่องสิทธิและความเสมอภาคระหว่างประชาชนและความเป็นปัจเจกที่มีความสามารถและศักยภาพที่คิดเองเป็น ในการแสดงความคิดเห็นของคนในชุมชน ในสภาพที่เป็นจริงของทุกประเทศปัจจุบัน คือ การมีประชากรเป็นจำนวนมาก การมีพื้นที่กว้างขวาง มีปัญหาต่างๆ มากมายซับซ้อนยากต่อการตัดสินใจของรัฐบาลแต่จะให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจของรัฐบาลได้โดยตรงแบบประชาธิปไตย

การขยายตัวของชุมชนและการเพิ่มขึ้นของประชากร รวมถึงการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจซึ่งมีกิจกรรมต่างๆ เกิดขึ้นตามมา โดยกิจกรรมส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการอุปโภคบริโภคที่มีของเหลือและถูกทิ้งในรูปของขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่จะเป็นเศษอาหารที่เหลือจากการเตรียมการปรุงและการบริโภค รวมทั้งเศษกระดาษ พลาสติกและของที่ไม่ใช่แล้วก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ในเขต

^๒ ทศพร ศิริสัมพันธ์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.), ๒๕๔๙), หน้า ๑๗.

^๓ โกวิท วัฒนงาม, ธรรมาภิบาลท้องถิ่นว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส, (กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี, ๒๕๕๓), หน้า ๕๓.

^๔ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และ กรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๕.

เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ประสบปัญหาการจัดการจัดหาสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลไม่เพียงพอ ปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลจำเป็นจะต้องได้รับการจัดการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ปัญหาขยายตัวและรุนแรงยิ่งขึ้น เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ปัญหาขยะมูลฝอยจึงเป็นปัญหาของทุกฝ่ายที่ควรให้ความสนใจ อย่างไรก็ตามในการแก้ไขปัญหามูลฝอยนั้น ปัจจัยที่ทุกฝ่ายเห็นว่ามีสำคัญต่อการจัดการขยะมูลฝอยมากที่สุดก็คือ ความร่วมมือหรือการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔) ยุทธศาสตร์เทศบาลที่ ๘ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ กลยุทธ์ที่ ๓ แนวทางการพัฒนา กำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล^๕ สถานที่บางแห่งก็มีคนทิ้งขยะกันตามสะดวก โดยนำไปเทกองรวมกันไว้ริมทางเดินบ้าง โคนต้นไม้บ้าง ทำให้มีการหมักหมมเน่าเปื่อยส่งกลิ่นเหม็นคุ้ง บางครั้งอาจมองเห็นหนอนจำนวนมากมาไต่ยั่วเย้าออกมาจากกองขยะ ดุน่าขยะแขยง

นอกจากนั้นกองขยะยังเป็นแหล่งชุมนุมของสัตว์นำโรคสารพัดชนิด เช่น ยุง แมลงวัน หนู แมลงสาบ ฯลฯ ยามที่ฝนตกลงมาน้ำฝนก็ชะเอาสิ่งสกปรกเน่าเหม็นในกองขยะไหลไปยังพื้นที่ใกล้เคียง และอาจจะไหลลงท่อระบายน้ำ และแม่น้ำลำคลองใกล้เคียง ๆ อีกด้วย การกำจัดขยะ ไม่ว่าจะโดยวิธีใด ย่อมมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่มากก็น้อยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยเฉพาะในบ้านเราไม่ได้มีการแยกขยะอันตรายที่มีสารเคมีและโลหะหนักออกไปกำจัดให้ถูกต้อง ก็ยิ่งนำไปเป็นห่วงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน การหาวิธีกำจัดขยะในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุเหมือนการระดมคนมากวาดถนนหรือใช้รถดูดฝุ่น เพราะ “กวาดเท่าไรก็ไม่หมดถ้าไม่งดทิ้งขยะ” แต่สำหรับการกำจัดขยะให้ได้ผลต้องแก้ที่ต้นเหตุ คือ “คน” ซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดขยะ โดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย (Municipal solid waste) นับว่าเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านาน ไม่ว่าจะปริมาณการผลิตขยะที่เพิ่มขึ้น ซึ่งจากสถานการณ์ขยะมูลฝอย ในปี ๒๕๕๖ มีปริมาณขยะมูลฝอย ถึง ๒๖.๗๗ ล้านตัน ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพียง ๗.๒ ล้านตัน ที่เหลือเป็นการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้เพียง ๕.๑ ล้านตัน ซึ่งปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน โดยขยะชุมชนที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกตามองค์ประกอบได้ ๔ ประเภท ได้แก่ ขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะทั่วไป โดยขยะแต่ละประเภทจะต้องได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการ อันประกอบไปด้วย ๑) การลด

^๕ เทศบาลตำบลทุ่งหลวง, แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔) เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๕๙, หน้า ๑๖. (อัดสำเนา)

และการคัดแยก ณ แหล่งกำเนิด ๒) การเก็บรวบรวม ๓) การเก็บกัก ๔) การขนส่ง ๕) การแปรสภาพ ๖) การกำจัดหรือทำลายด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสมถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ภายใต้หลักการ การลดปริมาณขยะและการใช้ซ้ำ (Reduce and Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) การผลิตพลังงาน (Energy Recovery) และการกำจัดขั้นสุดท้าย (Final Disposal)^๖

ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของเทศบาลที่ผ่านมา งานหลักในการดำเนินการภายใต้การสนับสนุนของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน ภายใต้กรอบแนวทางที่สำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบาย และแผนส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล นโยบายการรวมกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย นโยบายส่งเสริมพลังงานทดแทน ทั้งนี้ พบว่าปัญหาสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่ผ่านมา ได้แก่ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ข้อจำกัดในด้านสมรรถนะองค์กร ปัญหาด้านการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ ปัญหาข้อจำกัดด้านสถานที่ ปัญหาผลกระทบของสารเคมีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์

เนื่องจากเทศบาลตำบลทุ่งหลวง มีพื้นที่ในการพัฒนาเป็นจำนวนมาก มีพื้นที่จำนวน ๑๑๐ ตารางวา กิโลเมตร แต่งบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรมาให้กับท้องถิ่นแต่ละปีไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ประกอบกับแต่ละชุมชนมีความต้องการและความเดือดร้อนเป็นจำนวนมาก ทำให้โครงการที่เสนอความต้องการของประชาชนไม่ได้ทำตามความต้องการ^๗ การขยายตัวของเมืองการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวกสบาย การอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น หากใช้วิธีกำจัดที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมา เป็นบ่อเกิดของโรค เนื่องจากการเก็บรวบรวมและการกำจัดขยะมูลฝอยไม่ดี หรือปล่อยปะละเลงทำให้มีขยะมูลฝอยเหลือทิ้งค้างไว้ในชุมชนจะเป็นบ่อเกิดของเชื้อโรคต่าง ๆ เช่น ตับอักเสบบวม เชื้อไทฟอยด์ เชื้อโรคเอดส์ ฯลฯ เป็นแหล่งกำเนิดและอาหารของสัตว์ต่าง ๆ ที่เป็นพาหะนำโรคมายังคน เช่น แมลงวัน แมลงสาบ และหนู มูลฝอยการเก็บรวบรวมได้ไม่หมดก็จะเกิดเป็นกลิ่นรบกวน กระจายอยู่ทั่วไปในชุมชน นอกจากนั้นฝุ่นละอองที่เกิดจากการเก็บรวบรวมการขนถ่าย และการกำจัดขยะก็ยังคงเป็นเหตุรำคาญที่มักจะได้รับเสียงร้องเรียนจากประชาชนในชุมชนอยู่เสมอ อีกทั้งอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในพื้นที่อุตสาหกรรม

^๖ ปิยชาติ ศิลปสุวรรณ, “ขยะมูลฝอยชุมชนปัญหาใหญ่ที่ประเทศกำลังเผชิญ (Municipal solid waste: The Significant problem of Thailand)”, สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, บทความวิชาการ, ปีที่ ๔, ฉบับที่ ๗ เดือนเมษายน ๒๕๕๗, หน้า ก.

^๗ เทศบาลตำบลทุ่งหลวง, แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔) เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๕๙, หน้า ๗๙. (อัตสำเนา)

มูลฝอยเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษของน้ำ มลพิษของดิน และมลพิษของอากาศ เนื่องจากขยะส่วนที่ขาดการเก็บรวบรวม หรือไม่นำมากำจัดให้ถูกวิธี ปล่อยทิ้งค้างไว้ในพื้นที่ของชุมชน เมื่อมีฝนตกลงมาจะไหลชะนำความสกปรก เชื้อโรค สารพิษจากขยะไหลลงสู่แหล่งน้ำ ทำให้แหล่งน้ำเกิดเน่าเสียได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขยะมูลฝอยพวกของเสียอันตราย ถ้าขาดการจัดการที่เหมาะสมย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนได้ง่าย เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่มีแมลงวันเป็นพาหะ หรือได้รับสารพิษที่มากับของเสียอันตราย หากมูลฝอยปริมาณมาก ๆ ย่อมต้องสิ้นเปลืองงบประมาณในการจัดการเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประชาชนเป็นน้ำเสีย อากาศเสีย ดินปนเปื้อนเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพทั่วไปของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานของเทศบาลในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย และเพื่อเป็นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาล ให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักการร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ในการจัดการขยะมูลฝอย ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดขยะให้น้อยที่สุด สามารถนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ทั้งในส่วนของการใช้ซ้ำและแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ เป็นการแบ่งเบาภาระของหน่วยงานและอาจยังประโยชน์สุขให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น และเพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการยิ่งขึ้นต่อไป

๑.๒ คำถามการวิจัย

๑.๒.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับใด

๑.๒.๒ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

๑.๒.๓ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๓.๑ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๑.๓.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และเพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังต่อไปนี้

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัย ดังนี้

๑. **เชิงคุณภาพ (Qualitative Research)** ได้แก่ขอบเขตแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ๔ ด้าน^๔ ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ๓) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ร่วมกัน และ ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

๒. **เชิงปริมาณ (Quantitative Research)** ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง รายได้ และตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์และประมวลผลโดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้สถิติต่างๆ ดังนี้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากร

๑. **ผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)** จากผู้ผู้นำในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ นายกเทศมนตรี ๑ คน ประธานสภานายก

---

^๔Cohen and Uphoff อังโน นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๖.

นายกเทศมนตรี ๑ คน รองประธานสภานายกนายกเทศมนตรี ๑ คน สมาชิกสภาเทศบาล ๕ ท่าน ตัวแทน
ฝ่ายสงฆ์ ๑ รูป ไวยาวัจกร ๑ คน และตัวแทนประชาชนอีก ๒ คน รวมทั้งหมด ๑๒ รูปหรือคน

๒. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ
โดยใช้แบบสอบถามกับประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประกอบไปด้วย ๑๕ หมู่บ้าน คือ บ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑ บ้านตาหยวก หมู่ที่ ๒
บ้านร้านหญ้า หมู่ที่ ๓ บ้านโพนเตื่อ หมู่ที่ ๔ บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ ๕ บ้านคูดินทราย หมู่ที่ ๖ บ้านทุ่ง
ทรายทอง หมู่ที่ ๗ บ้านสระโพนทอง หมู่ที่ ๘ บ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ที่ ๙ บ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑๐ บ้าน
คูดินทราย หมู่ที่ ๑๑ บ้านสระโพนทอง หมู่ที่ ๑๒ บ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑๓ บ้านโนนสะอาด หมู่ที่ ๑๔
และบ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑๕ จำนวน ๗,๙๗๓ คน^๙ โดยใช้วิธีคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร
คำนวณของ Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง ๓๘๑ คน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
จำนวน ๑๕ หมู่บ้าน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เริ่มตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๑ ถึงเดือน
กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๒ รวมเป็นระยะเวลา ๔ เดือน

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของ
เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของ
เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูล
ฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอย
ของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ และประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูล
ฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

^๙ เทศบาลตำบลทุ่งหลวง, แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔) เทศบาลตำบลทุ่งหลวง
อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๕๙, หน้า ๕. (อัดสำเนา)

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑. การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนเกี่ยวข้องและร่วมมือกับเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตเทศบาล ซึ่งในที่นี้ได้กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องดังกล่าว ๔ ด้าน คือ ๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและวิเคราะห์ถึงปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอย ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการนำสิ่งที่ร่วมกันคิดมาปฏิบัติร่วมกัน ๓) การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ร่วมกัน หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการนำสิ่งที่ร่วมกันคิดมาปฏิบัติร่วมกัน และประชาชนได้รับผลประโยชน์ทางด้านสุขภาพพลานามัย สิ่งแวดล้อมสะอาดปราศจากเชื้อโรค ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ ติดตามกิจกรรมรวมถึงร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น

๒. ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อายุ ๑๘ ปี ขึ้นไป

๓. การบริหารงานกำจัดมูลฝอย หมายถึง การบริหารงานการกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๔. เทศบาล หมายถึง เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๗.๑ ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๗.๒ ได้ทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๗.๓ ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๗.๔ ผลที่ได้รับจากการวิจัยสามารถเป็นข้อมูลเพื่อนำไปเป็นแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

- ๑) ความหมายของการมีส่วนร่วม
- ๒) ความสำคัญของการมีส่วนร่วม
- ๓) องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

๒.๑.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๒ การบริหารงานเทศบาล

๒.๒.๑ โครงสร้างการบริหาร

๒.๒.๒ อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

๒.๒.๓ องค์ประกอบของเทศบาล

๒.๒.๔ การกำจัดขยะมูลฝอย

๒.๓ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

๒.๔ ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัยของตำบลทุ่งหลวง

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานเทศบาล

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๑.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Approach) ถือว่าเป็นแนวคิดตัวอย่างหนึ่งที่มีส่วนช่วยให้เกิดกระบวนการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างสมาชิกในชุมชนหรือสังคมให้เป็นไปได้โดยสะดวกขึ้น ในฐานะสมาชิก

ของสังคมไม่ว่าจะอยู่ในบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นที่แสดงออกให้เห็นถึงการพัฒนารับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตอย่างเป็นตัวตน การควบคุม การใช้ และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม แนวคิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน เป็นจุดเริ่มต้นเพื่อสร้างความเป็นชุมชนเข้มแข็ง (Strong Community) หากสมาชิกของชุมชนหรือสังคมมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันแล้ว จะเป็นจุดผลักดันให้ชุมชนเกิดการสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อการพัฒนาของชุมชนในแต่ละขั้นตอนบรรลุเป้าหมาย แนวคิดการมีส่วนร่วมโดยการระดมสมอง เป็นเทคนิคอย่างหนึ่งที่สามารถช่วยวิธีการทำลายการขัดขวางทางความคิด และยังช่วยในการแสวงหาคำตอบที่แยบยล ในบางเรื่องที่ไม่สามารถค้นหาคำตอบได้ การใช้เทคนิคระดมสมองจึงถือว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสมอย่างยิ่ง เพราะการระดมพลังสมองจะช่วยในการค้นหาคำตอบที่ต้องการ และสามารถจัดคำตอบที่ไม่ต้องการออกไป^๑ การมีส่วนร่วม คือ การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกระดับและทุกรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบ แนวคิดการมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวาง ในการเลือกการบริหารและการประเมินผลของแผนงานและโครงการต่างๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น^๒

แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม (A Theory of Participation) เป็นแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาชนบทที่ปรากฏในสังคมไทย นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) เป็นต้นมา และมีการให้ความหมายไว้หลากหลายในแต่ละช่วงเวลา เช่น ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๕ ได้บรรจุการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการสนับสนุนการพัฒนาที่สนับสนุนให้ชาวบ้านช่วยเหลือตนเองได้ และสร้างการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน ในการพัฒนาแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๓๙) เน้นให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมสมัยใหม่และระบบตลาดอย่างแนบแน่น แต่ความหมายดังกล่าวต้องมาซังกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๔๕) เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมถูกเปลี่ยนนัยยะเป็นเรื่องของการกระจายอำนาจทางการปกครอง มีการดึงเอาองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และภาคสาธารณะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาภายใต้กรอบเศรษฐกิจ

^๑ ธัญญา ผลอนันต์, แบบฝึกหัดคิดพิชิต Mind Map สำหรับพนักงานและหัวหน้างาน, (กรุงเทพมหานคร: Buzan Centre Thailand (BCT), ๒๕๕๔), หน้า ๖๙.

^๒ ชินวัฒน์ สมสืบ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๙), หน้า ๒๓.

พอเพียง และยังคงนัยยะของความหมายเช่นนี้จนถึงปัจจุบัน^๓ ซึ่งเกิดขึ้นควบคู่กับความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อเรื่องสิทธิ และความเสมอภาคระหว่างประชาชน^๔

การมีส่วนร่วมเป็นการสร้างโอกาสให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาที่แท้จริงของตน และพัฒนาความสามารถในการควบคุม การจัดการ การใช้และกระจายทรัพยากร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพของประชาชน โดยส่วนใหญ่กระบวนการมีส่วนร่วมจะเริ่มจากการค้นหาปัญหา การวางแผนดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงาน และการร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมนั้นๆ การมีส่วนร่วมอีกนัยหนึ่ง “เพื่อให้สมาชิกทุกคนในองค์กรหรือหน่วยงานเดียวกัน ได้กระทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้งานนั้นๆบรรลุเป้าหมายที่คาดหวังและประสบผลสำเร็จ บุคลากรทุกระดับในหน่วยงานได้ร่วมมือกันรับผิดชอบ มีความรู้สึกผูกพันกันในฐานะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ต้องการปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมาย และทิศทาง”^๕

ทั้งนี้ แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน (People’s Participation) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชนบท ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ที่มุ่งเน้นคนเป็นสำคัญมากกว่าการเติบโตทางเศรษฐกิจ^๖ คือมุ่งที่จะให้ความสำคัญแก่ตัวตน คือ ประชาชนยากจนในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาประเทศเท่าที่ควร ให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้เป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดโดยรัฐจะจัดสรรทรัพยากรไปให้อย่างทั่วถึง อีกทั้งจะให้ความเอาใจใส่กับสาเหตุของปัญหาความยากจนเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการมุ่งแก้ไขปัญหาด้านเหตุ และขณะเดียวกันก็จะยึดถือหลักเพื่อให้ประชาชนชนบทสามารถช่วยเหลือตนเองและชุมชนได้อย่างแท้จริงในที่สุด ได้พยายามเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาจากระดับบนลงล่าง (Top - down) มาเป็นจากระดับล่างขึ้นบน (Bottom - up) การมีส่วนร่วมเป็นการร่วมมือของประชาชน ไม่ว่าจะปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่เห็นพ้องต้องกันเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ กระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มคน ได้มีส่วนช่วยเหลือระหว่างกัน

^๓ Rigg, Jonathan, “An Early Foray into Participation in Thailand.” Paper presented at 10th International Conference on Thai Studies, (Thammasat Bangkok, University: 2008), pp 9-11.

^๔ โกวิท วัฒนงาม, ธรรมนูญสากลท้องถิ่นว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส, (กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี, ๒๕๕๓), หน้า ๕๕.

^๕ ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษาสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๕๑) หน้า ๔๔.

^๖ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙)

ด้วยจิตใจและอารมณ์ของแต่ละบุคคลในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมการตัดสินใจ ร่วมลงมือปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ^๗ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ โอคเลย์^๘ กล่าวว่า แนวทางจากระดับล่างขึ้นบนนี้ เกี่ยวข้องอย่างยิ่งกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดหาย (Missing ingredient) ในกระบวนการพัฒนา การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น มีนักวิชาการได้อธิบายและให้ความหมาย ปัจจัย ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนรูปแบบของชุมชนต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไว้มากมาย ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากล่าวไว้เท่าที่จำเป็นและสอดคล้องกับแนวทางของการศึกษา ดังนี้

๑) ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันจะมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง^๙ การที่ปัจเจกชนบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือ และรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับ^{๑๐} การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมได้มีโอกาส สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้ช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน รวมทั้งได้มีส่วนรับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเท่าเทียม^{๑๑} เป็นการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการใช้ความคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบ

^๗ จินตวีร์ เกษมสุข, “การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม”, รายงานวิจัย, (สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๔).

^๘ Oakley, P, *Approaches To Participation In Rural Development*, (Geneva: Internation Office, 1984,) P. 5.

^๙ ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, *หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยอนุเคราะห์, ๒๕๒๖), หน้า ๓.

^{๑๐} ตะติยา กาฬสุวรรณ, “ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษารพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา”, *วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต*, (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๖.

^{๑๑} United Nation, *Department of International Economic and Social Affair. Popular Participation as Strategy for Program Community Level Action and Development*, (New York: United Nation, 1981), p. 5.

ในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อกิจกรรมที่เข้าไปมีส่วนร่วม^{๑๒} ให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยในการเข้าร่วมอาจจะเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งกลุ่มหรือองค์กร^{๑๓} ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาในลักษณะของการเข้าร่วมการจัดการ การตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามการประเมินผลในรูปแบบของชุมชน ที่ได้ประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรง^{๑๔} และยังเป็นการเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ และอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์ (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อกัน^{๑๕} การที่ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข และร่วมรับผลประโยชน์ดังที่กล่าวมานั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลยุทธ์การพัฒนาที่เห็นความสำคัญของประชาชนในระดับรากหญ้าโดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์ประกอบ ทั้งด้านการกระจายอำนาจ การวางแผนจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น และการกำหนดแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถทำได้ ๔ ลักษณะ คือ

- ๑) เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน
- ๒) เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน
- ๓) เป็นผู้ที่มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น

---

^{๑๒} ยูวัฒน์ วุฒิเมธี, แนวคิดหลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร: อนุเคราะห์ไทย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๙.

^{๑๓} ดุษฎี อายุวัฒน์, “การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวันศาสตร์ชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนห้วยม่วง โครงการวันศาสตร์ชุมชน”, รายงานวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕), หน้า ๓๒.

^{๑๔} สฤณี ธีฎกิจจานุกิจ, “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน ในเขตเทศบาลนครตรัง”, ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๗).

^{๑๕} วิลเลียม (William) อ่างในเสาวนีย์ วิยะบุญ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างธรรมนูญชุมชนตามหลักอุปทานิยธรรมของสภาองค์กรชุมชน เทศบาลตำบลชากบก จังหวัดระนอง”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๔.

๔) เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง^{๑๖} การมีส่วนร่วมมี ๒ ลักษณะ คือ

๑) การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ คือ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีในชุมชน การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการนั้น โดยโครงการพัฒนาต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

๒) การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนเพื่อพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการในการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม และตลอดจนควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนซึ่งอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งความสามารถของตน และได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

(๒) การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนได้เข้ามา มีบทบาทโดยการกระจายอำนาจในการวางแผนจากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคมีลักษณะเป็นเอกเทศ และให้มีอำนาจทางการเมือง ในการบริหาร มีอำนาจต่อรองในการจัดสรรทรัพยากรอยู่ในมาตรฐานเดียวกันโดยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง^{๑๗} องค์การสหประชาชาติ เน้นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความหมาย ครอบคลุม ๓ ประการ คือ

๑) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนา

๒) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการปฏิบัติตามโครงการ

๓) การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตลอดกระบวนการพัฒนา เพราะในการพัฒนาใดๆ จะมีผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยสุดท้ายแล้วเจ้าของโครงการย่อมได้รับผลประโยชน์ ในขณะที่ผู้ได้รับความเสียหายหรือได้รับผลกระทบจากโครงการทั้งในระหว่างการก่อสร้างโครงการหรือระหว่างดำเนินการอยู่ก็คือประชาชน ผู้เสียหายเหล่านี้จะถูกหรือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ เป็นผู้ที่โครงการจะต้องชดเชยประโยชน์ที่ตนเองได้จากโครงการ ให้ผู้ที่ได้รับความทุกข์จากโครงการได้รับการเป็นอยู่อย่างมีความสุข และได้รับประโยชน์จากโครงการเช่นเดียวกัน

^{๑๖} ปกรณ์ ปรียากร, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์), หน้า ๖๕-๖๖.

^{๑๗} ปารีชาติ วลัยเสถียร, กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยวิจัย (สกว.), ๒๕๔๓), หน้า ๑๓๘-๑๓๙.

โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff.) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน ๔ มิติ ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร
๒. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
๓. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ^{๑๘} ให้สมาชิกทุกคนในองค์กรหรือ

หน่วยงานเดียวกัน ได้ร่วมมือกระทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังและประสบความสำเร็จ บุคลากรทุกระดับในหน่วยงานได้ร่วมมือกันรับผิดชอบร่วมกัน มีความรู้สึกผูกพันในฐานะเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ต้องการปฏิบัติงานอย่างมีเป้าหมาย และทิศทาง^{๑๙} การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ^{๒๐}

ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นการสร้างความเป็นธรรม เพื่อการกระจายความสุขของคนในสังคมโดยรวม ทุกคนในสังคมร่วมกันรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปร่วมกัน มีความเสมอภาคในการอยู่ร่วมกันในสังคมและให้ความเป็นประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกัน ต้องละเลิกการมีความคิดแบบราชการศักดินาเป็นนายประชาชนสิ่งอะไรก็ตามที่ต้องทำตาม และเห็นประชาชนทั่วไปเป็นข้าของรัฐให้หมดสิ้นไป^{๒๑} กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขัน แก้ไขปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

^{๑๘} สุธี วรประดิษฐ์, การมีส่วนร่วมของประชาชน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://52011310474.blogspot.com/2012/04/blog-post_30.html [๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

^{๑๙} ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์, การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษาสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๕๑), หน้า ๔๔.

^{๒๐} นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง, กรุงเทพมหานคร: 589 Print, (๒๕๕๖).

^{๒๑} ประสาน ตั้งสิกบุตร, การจัดการทรัพยากรมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, (บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒), หน้า ๗๙.

๒) ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมมีความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑ พุทธศักราช ๒๕๔๘ หมวด ๓ ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา ๖๐ ได้บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติราชการทางปกครองอันมีผลหรืออาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” และในหมวด ๕ ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ มาตรา ๗๖ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ” การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ นับตั้งแต่การระบุปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การประเมินผล^{๒๒} ความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ ได้ร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่นๆ^{๒๓} เป็นกระบวนการที่นำเอาความห่วงกังวลของสาธารณชน ความต้องการ และค่านิยมผนวกเข้าไปกับการดำเนินการตัดสินใจของรัฐ กระบวนการมีส่วนร่วมของสาธารณชนจึงเป็นสื่อกลางเพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายการตัดสินใจที่ดีโดยสาธารณชน และส่วนราชการสนับสนุน^{๒๔} เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ต้องการปฏิรูปการเมืองไปสู่สังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ดังนั้น สารสำคัญของรัฐธรรมนูญจึงมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนทุกคน โดยสรุปดังนี้^{๒๕}

๑. ส่งเสริมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
๒. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง

^{๒๒} อธิปไตย เจริญดี, “การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๑๑”, *รายงานวิจัย*, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๘), หน้า ๑๕.

^{๒๓} สัญญา ชาวไร่, “การศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด”, *รายงานวิจัย*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕), หน้า ๓๐.

^{๒๔} สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๓, หน้า ๘.

^{๒๕} Pralong Krutnoi, การมีส่วนร่วมของประชาชน, ความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://www.gotoknow.org/posts/452583> [๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

๓. มีการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพ และ ประสิทธิภาพ

สิทธิ คือ ผลประโยชน์หรืออำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรอง คຸ້ມครองให้มีทั้งสิทธิ เอกชนส่วนบุคคล) และสิทธิมหาชน (สาธารณะ)

เสรีภาพ คือ สิทธิที่จะทำหรือไม่ทำอะไรก็ได้โดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ดังนั้นเสรีภาพที่ กฎหมายรับรองจึงเป็นสิทธิ

สิทธิชุมชน ที่ประชาชนมีสิทธิตามกฎหมาย ได้แก่ การจัดการท้องถิ่น การจัดการ สิ่งแวดล้อม การประชาพิจารณ์ เป็นต้น

สิทธิในการดำรงชีวิต ทุกคนมีสิทธิที่จะดำรงชีวิตได้โดยอิสระตามกฎหมายกำหนด สิทธิ ดังกล่าวนั้นประกอบด้วย สิทธิที่จะได้รับการศึกษา การรับข้อมูลข่าวสาร และการฟ้องหน่วยราชการ ฯลฯ

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

๑. เพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ (ตรงตามความต้องการ)
๒. สร้างฉันทามติ (ลดความขัดแย้ง)
๓. เพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ (ความเป็นเจ้าของร่วม)
๔. ดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือ/ชอบธรรม

ทำไมประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม

๑. ประชาชนมีความรู้ ความสามารถ
๒. เพื่อแก้ปัญหาสังคม “ปัญหาของเรา”
๓. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน
๔. เพื่อสร้างผู้นำในอนาคต
๕. สร้างแนวในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

การเมืองภาคพลเมือง

การเมืองภาคพลเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองใน เรื่องต่อไปนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม
๒. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลในเรื่องเกี่ยวกับสาธารณชนและชุมชน
๓. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และของชุมชนในฐานะสมาชิกหรือผู้นำ
๔. การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหรือความขัดแย้งโดยสันติวิธีและมีความรับผิดชอบ

๕. การปฏิบัติตนต่อผู้อื่นในสถานที่ทำงานด้วยความยุติธรรมทั้งในฐานะนายจ้าง ลูกจ้าง และเพื่อนร่วมงาน การที่จะทำให้การเมืองภาคพลเมืองเกิดผลสำเร็จนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ คือ การมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมที่แสดงออก ๓ ลักษณะ ดังนี้

การวาระธรรม คือเคารพในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และมีเคารพซึ่งกันและกันทางกาย ทางวาจา รวมทั้งเคารพในสิทธิของผู้อื่น เคารพในความคิดเห็น ในกฎระเบียบของสังคม มีเสรีภาพและใช้เสรีภาพในขอบเขต

สามัคคีธรรม คือรู้จักประสานประโยชน์โดยถือประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติเป็นที่ตั้ง รวมทั้งร่วมมือกันในการทำงาน และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีน้ำหนึ่งใจเดียว รักหมู่คณะ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ปัญญาธรรม คือการไม่ถือตนเป็นใหญ่ เน้นการใช้ปัญญา ใช้เหตุผล และความถูกต้องในการตัดสินใจปัญหา เมื่อมีปัญหาโต้แย้ง ต้องพยายามใช้เหตุผลให้เห็นคล้อยตาม กระทั่งวิธีสุดท้ายคือการออกเสียงหรือใช้เสียงข้างมาก และเมื่อได้รับข่าวสารข้อมูลแล้ว วิเคราะห์ประมวลเหตุการณ์ต่างๆ ด้วยสติปัญญา

แนวทางการมีส่วนร่วม

กระทำได้โดยการสนใจติดตามข้อมูลข่าวสารด้านการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการทำงานและพฤติกรรมของนักการเมือง สนับสนุนผู้สมัครและพรรคการเมืองที่ดี และให้ความร่วมมือกับทางราชการในการพัฒนาประเทศ เช่น เสียภาษี ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี คัดค้านนโยบายที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวม โดยศึกษาข้อเท็จจริงให้ถี่ถ้วน และนำเสนอปัญหาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ ชุมชนคัดค้านโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ร่วมกันปกป้องสิทธิของตนไม่ให้ถูกละเมิด เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องทางการเมือง

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีโอกาสได้แสดงความต้องการ เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ (Participation) แสดงให้เห็นถึงกระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม มีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ เพื่อทำความเข้าใจและร่วมแสดงทัศนะ เสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดหาแนวทาง ร่วมกันแก้ไขปัญหาในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา^{๒๖} ฟังระลึกไว้ว่านอกเหนือจากงานในหน้าที่แล้ว กิจกรรมอื่นที่มีผลดีต่อองค์กรจะต้องร่วมมือ

^{๒๖} ธีระพล อรุณะกสิกร, ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒, หน้า ๘.

ร่วมใจทำงานร่วมกันให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อะไรที่ไม่ดีต้องทักท้วง หาแนวทางแก้ไขให้ถูกต้อง^{๒๗} ซึ่งมีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนโดยรวม และทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมสองทางนี้ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งจะประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ถ้าการตัดสินใจที่เกิดจากการมีส่วนร่วมมีความสมเหตุสมผลและชอบธรรมก็ต้องนำไปปฏิบัติ แต่ถ้าผู้มีอำนาจเห็นว่าการตัดสินใจนั้นไม่เหมาะสม ขัดกับการตัดสินใจของการมีส่วนร่วมของประชาชน ก็จะต้องอธิบายได้โดยมีมาตรฐานแห่งความชอบธรรมที่จะเลือกตัดสินใจเช่นนั้น โดยที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้ เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในของประชาชนในสังคมและชุมชน หลักการสำคัญ ๔ ประการของการมีส่วนร่วม^{๒๘} มีดังนี้

๑. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการ และยังเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ เช่น การแลกเปลี่ยน การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ

๒. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่มโครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง รวมไปถึงการร่วมปรึกษาหารือ เป็นต้น

๓. ระดับการวางแผนร่วมกัน และการตัดสินใจเป็นระดับขั้นสูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการตัดสินใจ และวางแผนเตรียมโครงการ และเตรียมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ระดับนี้มักใช้ในกรณีที่เป็นเรื่องซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่นการใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อनुญาโตตุลาการเพื่อแก้ไขปัญหาขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอม เป็นต้น

๔. ระดับการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจให้กับสาธารณชน เป็นระดับขั้นที่สูงสุดของการมีส่วนร่วม คือเป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการได้ตระหนักถึงความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของประชาชนและได้มีการพัฒนาสมรรถนะหรือขีด

^{๒๗} โสมนัส ฌ บางช้าง, “Good Governance การกำกับดูแลที่ดี”, วารสารนักบริหาร, ๔ (๒), ๒๒-๒๕, (๒๕๕๙), หน้า ๕๐.

^{๒๘} วิภาส ทองสุทธิ, การบริหารจัดการที่ดี, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อินทภาส, ๒๕๕๑), หน้า ๑๗๒.

ความสามารถในการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้นจนอยู่ในระดับที่สามารถมีส่วนร่วมได้อย่างเต็มที่ และเกิดประโยชน์สูงสุด

จากความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมที่ผู้วิจัยได้ค้นคว้ามาจึงพอจะอธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้โอกาสประชาชนเป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง เป็นการเพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจ การเสริมพลังอำนาจ/กลุ่มองค์กรชุมชนให้สามารถระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การควบคุมดูแลกิจกรรมต่างๆ ในชุมชนมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ สามารถกำหนดการดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง ให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามความจำเป็นอย่างมีศักดิ์ศรีและสามารถพัฒนาศักยภาพของประชาชน/ชุมชนในด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความรู้ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ และประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างมีอิสระ การทำงานต้องเน้นในรูปกลุ่มหรือองค์กรชุมชนที่มีวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมอย่างชัดเจน เนื่องจากพลังกลุ่มจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้งานพัฒนาต่างๆ บรรลุสำเร็จตามความมุ่งหมายได้

๓) องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมประกอบด้วยกิจกรรมใหญ่ๆ ๔ ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ซึ่งองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้^{๒๙}

๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision-making) เป็นขั้นของการเริ่มต้นการมีส่วนร่วมในการคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้จะต้องกำหนดระดับของการมีส่วนร่วม วิธีการเข้ามามีส่วนร่วม กำหนดตัวบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม และกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการ ซึ่งในขั้นนี้เป็นการร่วมตัดสินใจหรือกำหนดรายละเอียดที่จะดำเนินโครงการ อาจจะเป็นการตัดสินใจโดยคณะกรรมการของกลุ่มหรือชุมชน

๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (Participation in Implementation) เป็นการนำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนการปฏิบัติ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ อาจจะเป็นการมีส่วนร่วมด้านแรงงาน หรือร่วมสมทบค่าใช้จ่าย ร่วมสมทบวัสดุอุปกรณ์ และร่วมในการให้ข่าวสารข้อมูลที่จำเป็น ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเป็นกรรมการของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในโครงการ หรือร่วมในการบริหารและการประสานงาน

^{๒๙} สุวัฒน์ อินทรประไพ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๒๒.

๓) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ (Participation in Benefits) คือการที่ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในโครงการ เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น หรือมีการกระจายโอกาสทางการศึกษา ประชาชนได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น มีจำนวนบุคลากรด้านการแพทย์ต่อประชาชนเพิ่มขึ้น หรือมีอำนาจในการปกครองเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Participation in Evaluation) หมายถึงการประเมินผลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า โครงการได้ดำเนินเป็นไปอย่างสม่าเสมอหรือไม่ และประชาชนมีอำนาจมากน้อยเพียงใดในการเข้าไปมีส่วนร่วม รวมถึงการประเมินโครงการโดยผ่านกระบวนการ ทางการเมืองหรือผ่านสื่อมวลชนต่างๆ การที่ ประชาชน หรือ ชุมชน ได้พัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการ ควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากร รวมทั้งปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การรับรู้ การพัฒนา และแสดงออกใช้ภูมิปัญญาในการดำเนินการ กำหนดวิถีชีวิตของตนอย่างเป็นตัวของตัวเอง การที่ประชาชนได้เข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข จนถึงร่วมมีผลประโยชน์ดังที่กล่าวมานั้น ขึ้นอยู่กับลักษณะของกลยุทธ์การพัฒนาที่เห็นความสำคัญของประชาชน ทั้งด้านการกระจายอำนาจ การวางแผนจากส่วนกลางลงไปสู่ท้องถิ่น และมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาจากล่างขึ้นบน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถทำได้ ๔ ลักษณะ คือ

- ๑) เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดว่าอะไรคือความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน
- ๒) เป็นผู้ระดมทรัพยากรต่างๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐาน
- ๓) เป็นผู้ที่มีบทบาทในการปรับปรุงวิธีการกระจายสินค้าและบริการให้สมบูรณ์ขึ้น
- ๔) เป็นผู้ได้รับความพึงพอใจและเกิดแรงจูงใจที่จะสร้างกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การที่ประชาชนจะริเริ่ม และช่วยตนเองได้นั้น ประชาชนต้องมีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเสียก่อน กล่าวคือ ต้องมีเงื่อนไขสำคัญอย่างน้อย ๓ ประการ คือ

๑. ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วม (Freedom Participation)
๒. ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม (Ability of Participation)
๓. ประชาชนต้องมีความเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม (Willingness to Participation)

นอกจากเงื่อนไขสำคัญ ๓ ประการดังกล่าวแล้วความสำเร็จของการมีส่วนร่วมยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่อไปนี้ คือ

๑. ประชาชนต้องมีเวลาที่จะมีส่วนร่วมก่อนเริ่มกิจกรรม
๒. ประชาชนต้องไม่เสียเงินทองค่าใช้จ่ายในการมีส่วนร่วมมากเกินไปที่เขาประเมินค่าผลตอบแทนที่จะได้รับ
๓. ประชาชนต้องมีความสนใจกิจกรรมที่สัมพันธ์สอดคล้องกับการมีส่วนร่วมนั้น

๔. ประชาชนต้องสามารถสื่อสารรู้เรื่องกันทั้งสองฝ่าย

๕. ประชาชนต้องไม่รู้สึกรับกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งหน้าที่หรือสถานภาพสังคมหากจะมีส่วนร่วมสามารถการจำแนกขั้นตอนในการมีส่วนร่วมได้ ๔ ขั้นตอน

ขั้นที่ ๑ การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มโครงการ ซึ่งเป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามาร่วมในการค้นปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กำหนดความต้องการของชุมชน และการมีส่วนในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการนั้นๆ

ขั้นที่ ๒ การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ และกำหนดวิธีแนวทางการดำเนินงาน กำหนดทรัพยากรและแหล่งของทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ

ขั้นที่ ๓ การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินโครงการ เป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประโยชน์ให้แก่โครงการ โดยการร่วมมือช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ และวัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือโดยการบริหารงานและประสานงาน ตลอดจนการดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอกเป็นต้น

ขั้นที่ ๔ การมีส่วนร่วมในขั้นการประเมินผลโครงการ ซึ่งเป็นขั้นที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินว่าโครงการที่ดำเนินการนั้น สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลนี้อาจเป็นการประเมินผลย่อย (Formative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลความก้าวหน้าของโครงการที่กระทำกันเป็นระยะๆ หรือการประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวบยอดของโครงการทั้งหมด^{๓๐}

หลักการมีส่วนร่วมนั้นต้องนำมาซึ่งการสร้างฉันทามติให้เกิดขึ้น ดังนั้นข้อมูล ข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นทั้งหลายนั้นต้องเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ด้วยเหตุและผลแสดงออกให้เห็นถึงส่วนดีและส่วนเสียอย่างครบถ้วน และที่สำคัญก็ต้องพยายามให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อมุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวมจริงๆ หลักการและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมมี ๕ ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ในลักษณะของการร่วมคิด มิใช่จากฝ่ายหนึ่งฝ่ายเดียว

๒. การวางแผน คือ การนำสิ่งที่ร่วมกันคิดมากำหนดเป็นแผนการปฏิบัติการร่วมกัน ด้วยการระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย (คน สิ่งของ งบประมาณ เวลา ฯลฯ)

^{๓๐} อุทัย บุญประเสริฐ, การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๙.

๓. การลงมือทำ คือ การนำแผนงานที่ได้นั้น ไปร่วมกันทำหรือแบ่งงานกันรับผิดชอบ เพื่อให้เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายที่วางไว้

๔. การติดตามประเมินผล คือ การร่วมกันติดตามกิจกรรมหรือผลงานที่ทำ และแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน รวมถึงร่วมกันคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น

๕. การรับประโยชน์ร่วมกัน จะมีทั้งผลประโยชน์ทางรูปธรรม ที่ต้องการให้เกิดตาม กิจกรรมนั้น และผลประโยชน์โดยอ้อม แต่ที่เน้นและให้ความสำคัญ คือ การเรียนรู้จากการร่วมคิด ร่วมทำ และความสัมพันธ์ระหว่างภาคีที่พัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมเป็นสมานฉันท์ เสมอภาค และเอื้อ อำนวยต่อกันมากขึ้นเป็นลำดับ

นักวิชาการท่านหนึ่ง ได้อ้างอิงถึงการมีส่วนร่วมตามแนวคิดของ Vroom และ Yetton ไว้ว่า “หมายถึง แนวทางในการที่จะกำหนดว่า เมื่อไรควรจะมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และควรจะมี ส่วนร่วมมากน้อยเพียงใดอย่างไร ในการตัดสินใจ” นอกจากนี้ Vroom และ Yetton ได้เสนอแนะว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนี้ควรจะขึ้นอยู่กับธรรมชาติของปัญหาและสถานการณ์ในการกำหนด รูปแบบและปริมาณของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และได้เสนอกฎไว้ ๒ กลุ่ม คือ^{๓๑}

๑. กลุ่มแรก เป็นการส่งเสริมคุณภาพของการตัดสินใจ

๒. กลุ่มที่สอง เป็นการส่งเสริมการยอมรับการตัดสินใจ

ในการตัดสินใจนั้น มีทางเลือกอยู่ ๕ วิธีตั้งแต่ผู้บริหารตัดสินใจเองคนเดียว ไปจนถึงการ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเต็มที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๑. ผู้บริหารใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วตัดสินใจเองตามลำพัง

๒. ผู้บริหารแสวงหาข้อมูลจากผู้อื่น แล้วมาตัดสินใจเอง

๓. ผู้บริหารหารือกับผู้เกี่ยวข้องเป็นรายคน แล้วแสวงหาความคิดและข้อเสนอแนะ ตัดสินใจเอง

๔. ผู้บริหารปรึกษากับผู้เกี่ยวข้องเป็นกลุ่ม และแสวงหาความคิดเห็นร่วมกัน โดยการ อภิปราย แล้วตัดสินใจ

๕. ผู้บริหารร่วมคิดกับกลุ่มเกี่ยวกับสถานการณ์และปัญหาแล้วให้กลุ่มร่วมตัดสินใจใน การพัฒนาให้ดีขึ้น

สำหรับการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ นี้ นักวิชาการสาขาต่างๆ มีจุดเน้นของการมีส่วนร่วม แตกต่างกันไป เช่น นักเศรษฐศาสตร์จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับบริหาร มักจะเน้นถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและนักเศรษฐศาสตร์มักจะเน้นการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

^{๓๑} เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ , ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหาร การศึกษา, (นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๑), หน้า ๑๘๓-๑๘๔.

แต่สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น ยังไม่มีการศึกษาที่กว้างขวางนักซึ่ง Cohen and Uphoff ได้อธิบายถึงการมีส่วนร่วม ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตัดสินใจชนิดนี้เป็นศูนย์กลางของการเกิดความคิดที่หลากหลาย มีการกำหนดและประเมินทางเลือกตัดสินใจ เลือกเปรียบเทียบได้กับการวางแผนเพื่อนำทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติ สามารถแบ่งการตัดสินใจนี้ออกเป็น ๓ ชนิด คือ

๑.๑ การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น (Initial Decisions) เป็นการเริ่มต้นหาความต้องการจากคนในท้องถิ่น และวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการที่สำคัญ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่จะเลือกเอาโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนและมีความเป็นรูปธรรม โดยผ่านการใช้กระบวนการตัดสินใจ ในระยะนี้สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญของท้องถิ่นและป้องกันความเข้าใจที่อาจเกิดขึ้นและเสนอกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งคนในท้องถิ่นสามารถเข้ามาเกี่ยวข้องกับตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นโครงการทั้งในเรื่องการเงิน การจัดสรรบุคลากร ตลอดจนวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและสนับสนุนโครงการที่จะนำเข้ามา

๑.๒ การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ (On-going Decisions) คนในท้องถิ่นอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในช่วงเริ่มต้น แต่ถูกขอร้องให้เข้ามาดำเนินการเมื่อโครงการเข้ามา ความสำเร็จในช่วงนี้เกิดขึ้นได้มากกว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น ซึ่งโครงการจะต้องค้นหาความต้องการของบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในภายหลังนี้ และจัดลำดับความสำคัญของโครงการและวิธีการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

๑.๓ การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ (Operational Decisions) เป็นความเกี่ยวข้องในองค์กรเมื่อโครงการเข้ามามีการเชื่อมโยงโครงการเข้ามาสู่คนในท้องถิ่น มีการรวบรวมขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ กรอบที่สมาชิกยึดถือประกอบด้วย การประชุมเพื่อจัดทำนโยบาย การคัดเลือกผู้นำที่จะมีอิทธิพลต่อองค์กร

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ คนในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการปฏิบัติแบ่งได้เป็น ๓ ลักษณะคือ

๒.๑ การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ได้แก่ แรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลข่าวสาร ทั้งหมดนี้เป็นแหล่งทรัพยากรหลักที่สำคัญซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น นำมาใช้เพื่อพัฒนาโครงการ การส่งเสริมโดยใช้แรงงานในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดี การบริจาคเงินและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และอื่น ๆ แสดงให้เห็นทิศทางที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วม สิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วมนี้ คือ การรู้ว่าใครเป็นผู้สนับสนุนและทำอะไรโดยวิธีการสมัครใจ การได้รับค่าตอบแทน หรือโดยการบีบบังคับ การสนับสนุน เรื่องทรัพยากรบ่อยครั้งที่พบว่ามี ความไม่เท่าเทียมกันและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

๒.๒ การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Project Demonstration and Co-ordination) คนในท้องถิ่นสามารถรวมตัวกันในการปฏิบัติงาน โดยการเป็นลูกจ้างหรือ

สมาชิกทีมที่ปรึกษาหรือเป็นผู้บริหารโครงการ เป็นสมาชิกอาสา ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรมของโครงการ มีการฝึกอบรมให้รู้เทคนิคการปฏิบัติงานในโครงการสำหรับผู้เข้ามาบริหาร หรือประสานงาน วิธีนี้นอกจากจะเพิ่มความไว้วางใจให้กับคนในท้องถิ่นแล้วยังช่วยให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาของตนเองอีกด้วย อีกทั้งยังทำให้เกิดการสื่อสารข้อมูลภายใน และได้รับคำแนะนำซึ่งเป็นปัญหาของคนในท้องถิ่น ตลอดจนผลกระทบที่ได้รับเมื่อโครงการเข้ามา

๒.๓ การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ (Enlistment) การขอความร่วมมือไม่จำเป็นต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่า ผลเสียที่ตามมาหลังจากนำโครงการเข้ามา และผลที่เกิดกับคนในท้องถิ่นที่เข้าร่วมในโครงการ

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานและมีผลในทางเศรษฐกิจซึ่งไม่ควรมองข้ามไป การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์สามารถแบ่งได้ ๓ ลักษณะคือ

๓.๑ ผลประโยชน์ด้านวัตถุ (Material Benefits) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล เช่น เป็นการเพิ่มการบริโภค รายได้ และทรัพย์สิน แต่สิ่งเหล่านี้อาจจะทำให้การสรุปข้อมูลล้มเหลวได้ ซึ่งควรวิเคราะห์ให้ได้ว่าใครคือผู้มีส่วนร่วม และดำเนินการให้เกิดขึ้น

๓.๒ ผลประโยชน์ด้านสังคม (Social Benefits) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานด้านสาธารณะ ได้แก่ บริการหรือความพึงพอใจการสาธารณูปโภค การเพิ่มโครงการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้รูปแบบการผสมผสานเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับคนยากจน จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทั้งในเรื่องปริมาณ การแบ่งผลประโยชน์ และคุณภาพบริการและความพึงพอใจ

๓.๓ ผลประโยชน์ด้านบุคคล (Personal Benefits) เป็นความปรารถนาที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มหรือได้รับการคัดเลือกเข้ามา เป็นความต้องการอำนาจทางสังคมและการเมือง โดยผ่านความร่วมมือในโครงการ ผลประโยชน์สำคัญที่ได้จากโครงการมี ๓ ชนิด คือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง อำนาจทางการเมือง และความรู้สึกว่าตนเองทำงานมีประสิทธิผล การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ควรศึกษาผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลังด้วย เพราะอัตราการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มีความแตกต่างกัน จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางนโยบายหลักที่เกี่ยวข้องว่าจะให้ใครมีส่วนร่วม หากผลที่ออกมาตรงกันข้ามกับความคาดหวัง จะได้แก้ไขเพื่อหาแนวทางที่มีความเป็นไปได้ในการวางรูปแบบใหม่

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นส่วนที่มีการเขียนเป็นรายงานไว้น้อย สามารถประเมินโครงการได้ ๒ รูปแบบคือ การมีส่วนร่วมทางตรง และการมีส่วนร่วมทางอ้อม การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่จากส่วนกลางมากกว่าคนในท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่ประเมินผลด้านงบประมาณ ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อโครงการ ประเมินว่ามีผู้เห็นด้วยกับโครงการหรือไม่ ผู้ที่มีส่วนร่วมได้แก่ใครบ้าง มีส่วนร่วมโดยวิธีใด มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ หรือผ่านตัวแทนที่เลือกเข้าไปอย่างไร และทำอย่างไร ความคิดเห็นต่าง ๆ จึงจะได้รับการนำไปใช้ประโยชน์

๒.๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรม โครงการหรือแผนงานต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนในการที่จะช่วยให้กิจกรรม โครงการหรือแผนงานเหล่านั้น ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ แต่เนื่องจากชุมชนต่างๆ มีลักษณะทางด้านสภาพแวดล้อมด้านอื่นๆ ที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดทฤษฎีที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของชุมชนต่างๆ เหล่านั้น ทฤษฎีที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา จึงมีเนื้อหาแตกต่างกันไป ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน มีเนื้อหาแตกต่างกัน^{๓๒} ดังนี้

๑) ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion Theory) กล่าวถึงการใช้ คำพูด หรือการเขียนเพื่อให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำโดยใช้หลักพฤติกรรมของมนุษย์ การเกลี้ยกล่อม ต้องอาศัยกลุ่มชนส่วนใหญ่ และใช้เวลามากในการเกลี้ยกล่อมต้องอาศัยพฤติกรรมของกลุ่ม สัญชาตญาณการศึกษาอบรมและความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมรอบตัว การเกลี้ยกล่อมจะให้ได้ผลดีนั้นต้องสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อมให้เข้าใจแจ่มแจ้งและให้เกิดศรัทธาตรงกัน

๒) ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของชนในชาติ (National Morale Theory) กล่าวถึงการสร้างกำลังใจหรือการสร้างขวัญขึ้นมาเพื่อให้คนเกิดกำลังใจในการทำงาน ให้กิจกรรมนั้นๆ ฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายได้ คนที่มีขวัญในการทำงานดีจะเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม มากกว่าคนที่ไม่มีขวัญและกำลังใจ เมื่อคนมีกำลังใจเกิดความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ก็จะทำให้เขามีความคิดที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมสังคมในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะพิทักษ์รักษาทรัพย์สมบัติของส่วนรวมเอาไว้

๓) ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership Theory) ทฤษฎีนี้ กล่าวถึงการสร้างแรงจูงใจให้คนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน ชนหมู่มากนั้นจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีความสามารถในการตัดสินใจ รู้จักประนีประนอม รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และอดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ ผู้นำที่ดีช่วยให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานกันอย่างมีขวัญและกำลังใจ ทำให้คนหมู่มากเข้ามาร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ การสร้างผู้นำจึงเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างหนึ่ง เพราะผู้นำที่ดีสามารถสร้างแรงจูงใจให้คนคล้อยตามและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือได้ด้วยดี

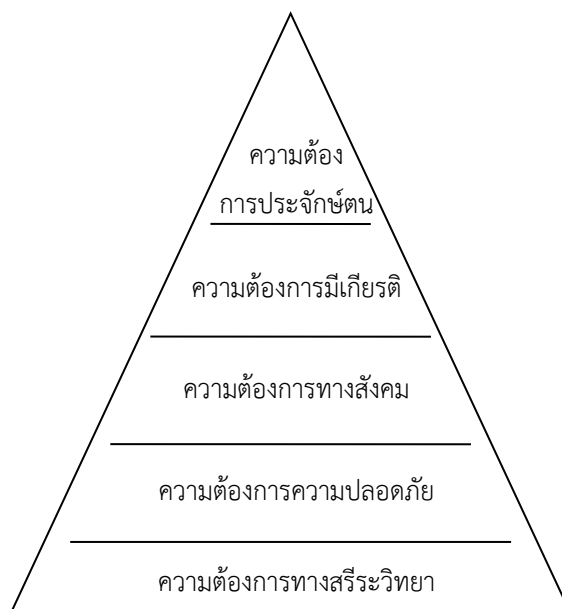
๔) ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administrative System and Method Theory) กล่าวว่า การใช้ระบบการบริหารที่เป็นวิธีการ ในการระดมความร่วมมือที่ง่ายที่สุด เพราะใช้

^{๓๒} ไกรสร เพ็งสกุล และคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ”, (รายงานวิจัยกรมทรัพยากรน้ำ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๑, (อัดสำเนา).

กฎหมายระเบียบแบบแผนในการดำเนินการ แต่ผลของการร่วมมือยังไม่มีระบบใดปฏิบัติที่ดีที่สุด ระบบการบริหารแบบกระจายอำนาจ ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของแนวการพัฒนาที่มุ่งให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ในการตัดสินใจ การประเมินผลโครงการและอื่น ๆ ไม่ว่าประชาชนจะเข้าร่วมโดยตรง หรือเข้าร่วมโดยอ้อม ผ่านผู้แทนหรือไม่ก็ตาม

๕) ทฤษฎีแรงจูงใจ (Theory of Human Motivation) มาสโลว์ ได้อธิบายว่า การที่จะจูงใจคนให้คล้อยตามนั้น จะต้องรู้ความต้องการของคนตามลำดับขั้น และการปฏิบัติการเพื่อสนองตอบความต้องการเหล่านั้น มาสโลว์ ได้แบ่งลำดับความต้องการของคนออกเป็น ๕ ระดับ โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้^{๓๓}

- ๑) ความต้องการทางกายหรือทางสรีระวิทยา (Physiological Needs)
- ๒) ความต้องการความปลอดภัย (Safety Needs)
- ๓) ความต้องการทางสังคม (Social Needs)
- ๔) ความต้องการเกียรติยศหรือชื่อเสียงและการยกย่อง (Esteem Needs)
- ๕) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในตนเอง หรือแสดงความสามารถให้ ประจักษ์ในตนเอง (Self-Actualization Needs)

แผนภาพที่ ๒.๑ ภาพประกอบทฤษฎีแรงจูงใจ

^{๓๓} จ้างง ไพโรจน์, นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๑๔.

ลำดับความต้องการทั้ง ๕ ชั้น สามารถอธิบายได้ ดังนี้

๑) ความต้องการทางกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐาน (Basic Needs) ของมนุษย์ เป็นความต้องการที่เกี่ยวกับปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค

๒) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs) เมื่อความต้องการทางร่างกายได้รับการบำบัดแล้วความต้องการของคนไม่ได้หยุดอยู่เพียงเท่านั้น ความต้องการที่จะมีสุขภาพดี ความปลอดภัยจากอันตราย ตลอดจนความมั่นคงในอาชีพการงาน จึงเป็นจุดสูงสุดของความปรารถนาอย่างหนึ่งของเรา เป็นความต้องการที่มีความต่อเนื่องจากความต้องการทางร่างกายคนเรานั้น ย่อมมีความต้องการตรงกันในเรื่องนี้เสมอ โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่

๓) ความต้องการทางสังคม (Social Needs) คือ ความต้องการที่จะอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่น รวมทั้งมีสถานภาพทางสังคมที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังต้องการความรักความเอาใจใส่จากคนรอบข้างด้วย บุคคลจึงมีพฤติกรรมต่าง ๆ เพื่อเรียกร้องความต้องการทางสังคม รวมทั้งต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคม เพื่อจะได้เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลอื่นเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๔) ความต้องการมีเกียรติ ชื่อเสียง และการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่จะให้คนอื่นยอมรับว่าตนเองเป็นคนสำคัญ มีชื่อเสียง มีเกียรติเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปทั้งใกล้และไกล จึงเป็นแรงกระตุ้นให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นของส่วนรวม ด้วยความตั้งใจที่ทั้งร่างกาย แรงใจ และทรัพย์สิน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ และตนจะได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่นจากผลสำเร็จของงานนั้น ๆ เป็นต้น

๕) ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในตนเอง (Self Actualization) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ ซึ่งจะเกิดเมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองเป็นที่พอใจแล้ว ทฤษฎีต่าง ๆ เหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับงานด้านการบริหารจัดการ แต่จะต้องเลือกใช้ทฤษฎีให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์หรือตามสมควรกับกรณีศึกษา และถูกต้องกับสภาพภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมของสังคม

ลักษณะของการมีส่วนร่วม องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย กิจกรรมใหญ่ ๆ ๔ ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ตามโครงการ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ซึ่งสามารถอธิบายและขยายความได้ดังต่อไปนี้

๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision-making) หมายถึง เป็นขั้นเริ่มต้นของการมีส่วนร่วม ทั้งนี้จะต้องกำหนดระดับของการมีส่วนร่วม กำหนดวิธีการเข้ามา มีส่วนร่วม กำหนดตัวบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม และกำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการ ซึ่งในขั้นนี้ เป็นการ

ร่วมตัดสินใจหรือกำหนดรายละเอียดที่จะดำเนินโครงการ อาจจะเป็นการตัดสินใจโดย คณะกรรมการของกลุ่มหรือชุมชน

๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ (Participation in Implementation) โดยการที่ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการ โดยร่วมแรงงาน ร่วมสมทบค่าใช้จ่าย ร่วมสมทบวัสดุอุปกรณ์ และ ร่วมในการให้ข่าวสารข้อมูลที่เป็น จำเป็น ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมโดยเป็น กรรมการของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในโครงการ หรือร่วมในการบริหารและการประสานงาน

๓) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ (Participation in Benefits) คือ ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนา เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น หรือมีการกระจายโอกาสทางการศึกษา ประชาชนได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น มีจำนวนบุคลากรด้านการแพทย์ต่อประชาชนเพิ่มขึ้น หรือมีอำนาจในการปกครองเพิ่มขึ้น เป็นต้น

๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ (Participation in Evaluation) หมายถึง การประเมินผลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เป็นไปอย่างสม่าเสมอหรือไม่ และมี อำนาจมากน้อยเพียงใดในการเข้าไปมีส่วนร่วม รวมถึงการประเมินโครงการโดยผ่านกระบวนการ ทางการเมือง หรือผ่านสื่อมวลชนต่างๆ

สำหรับการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ นี้ นักวิชาการสาขาต่าง ๆ มีจุดเน้นของการมีส่วนร่วม แตกต่างกันไป เช่น นักเศรษฐศาสตร์จะให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจนักบริหารมักจะเน้นถึงการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและนักเศรษฐศาสตร์มักจะเน้นการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ แต่สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น ยังไม่มีการศึกษาที่กว้างขวางนักซึ่ง^{๓๔} ได้ อธิบายถึงการมีส่วนร่วม ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การตัดสินใจชนิดนี้เป็นศูนย์กลางของการเกิดความคิดที่ หลากหลาย มีการกำหนดและประเมินทางเลือกตัดสินใจ เลือกเปรียบเทียบได้กับการวางแผนเพื่อนำทางที่เลือกมาสู่การปฏิบัติ สามารถแบ่งการตัดสินใจนี้ออกเป็น ๓ ชนิด คือ

๑.๑ การตัดสินใจช่วงเริ่มต้น (Initial Decisions) เป็นการเริ่มต้นหาความต้องการจากคนในท้องถิ่น และวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการที่สำคัญ ขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่จะเลือกเอาโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มคนและมีความเป็นรูปธรรม โดยผ่านการใช้กระบวนการตัดสินใจ ในระยะนี้สามารถให้ข้อมูลที่สำคัญของท้องถิ่นและป้องกันความเข้าใจที่อาจเกิดขึ้นและเสนอกลยุทธ์เพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งคนในท้องถิ่นสามารถเข้ามาเกี่ยวข้องกับตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นโครงการทั้งในเรื่องการเงิน การจัดสรรบุคลากร ตลอดจนวิธีการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและสนับสนุนโครงการที่จะนำเข้ามา

^{๓๔}Cohen and Uphoff อังใน นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สิริลักษณ์การพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๖.

๑.๒ การตัดสินใจในช่วงดำเนินการ (On-going Decisions) คนในท้องถิ่นอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในช่วงเริ่มต้น แต่ถูกขอร้องให้เข้ามาดำเนินการเมื่อโครงการเข้ามา ความสำเร็จในช่วงนี้เกิดขึ้นได้มากกว่าการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น ซึ่งโครงการจะต้องค้นหาความต้องการของบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในภายหลังนี้ และจัดลำดับความสำคัญของโครงการและวิธีการดำเนินโครงการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วม

๑.๓ การตัดสินใจในช่วงปฏิบัติการ (Operational Decisions) เป็นความเกี่ยวข้องในองค์กรเมื่อโครงการเข้ามามีการเชื่อมโยงโครงการเข้ามาสู่คนในท้องถิ่น มีการรวบรวมขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับปฏิบัติกิจกรรมในโครงการ กรอบที่สมาชิกยึดถือประกอบด้วย การประชุมเพื่อจัดทำนโยบาย การคัดเลือกผู้นำที่จะมีอิทธิพลต่อองค์กร

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติคนในท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ แบ่งได้เป็น ๓ ชนิด คือ

๒.๑ การมีส่วนร่วมในการสละทรัพยากร (Resource Contribution) สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ ได้แก่ แรงงาน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และข้อมูลข่าวสาร ทั้งหมดนี้เป็นแหล่งทรัพยากรหลักที่สำคัญซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น นำมาใช้เพื่อพัฒนาโครงการ การส่งเสริมโดยใช้แรงงานในท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ดี การบริจาคเงินและวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ และอื่น ๆ แสดงให้เห็นทิศทางที่ชัดเจนของการมีส่วนร่วม สิ่งสำคัญของการมีส่วนร่วมนี้ คือ การรู้ว่าใครเป็นผู้สนับสนุนและทำอย่างไรโดยวิธีการสมัครใจ การได้รับค่าตอบแทน หรือโดยการบีบบังคับ การสนับสนุน เรื่องทรัพยากรบ่อยครั้งที่พบว่ามี ความไม่เท่าเทียมกันและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

๒.๒ การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน (Project Demonstration and Co-ordination) คนในท้องถิ่นสามารถรวมตัวกันในการปฏิบัติงาน โดยการเป็นลูกจ้างหรือสมาชิกทีมที่ปรึกษาหรือเป็นผู้บริหารโครงการ เป็นสมาชิกอาสา ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานกิจกรรมของโครงการ มีการฝึกอบรมให้รู้เทคนิคการปฏิบัติงานในโครงการสำหรับผู้เข้ามาบริหาร หรือประสานงาน วิธีนี้นอกจากจะเพิ่มความไว้วางใจให้กับคนในท้องถิ่นแล้วยังช่วยให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาของตนเองอีกด้วย อีกทั้งยังทำให้เกิดการสื่อสารข้อมูลภายใน และได้รับคำแนะนำซึ่งเป็นปัญหาของคนในท้องถิ่น ตลอดจนผลกระทบที่ได้รับเมื่อโครงการเข้ามา

๒.๓ การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือ (Enlistment) การขอความร่วมมือไม่จำเป็นต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ว่า ผลเสียที่ตามมาหลังจากนำโครงการเข้ามา และผลที่เกิดกับคนในท้องถิ่นที่เข้าร่วมในโครงการ

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมานานและมีผลในทางเศรษฐกิจซึ่งไม่ควรมองข้ามไป การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์แบ่งได้ ๓ ชนิด คือ

๓.๑ ผลประโยชน์ด้านวัตถุ (Material Benefits) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล เช่น เป็นการเพิ่มการบริโภค รายได้ และทรัพย์สิน แต่สิ่งเหล่านี้อาจจะทำให้การสรุปข้อมูลล้นเหลือได้ ซึ่งควรวิเคราะห์ให้ได้ว่าใครคือผู้มีส่วนร่วม และดำเนินการให้เกิดขึ้น

๓.๒ ผลประโยชน์ด้านสังคม (Social Benefits) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานด้านสาธารณะ ได้แก่ บริการหรือความพึงพอใจการสาธารณสุข การเพิ่มโครงการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้รูปแบบการผสมผสานเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับคนยากจน จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ทั้งในเรื่องปริมาณ การแบ่งผลประโยชน์ และคุณภาพบริการและความพึงพอใจ

๓.๓ ผลประโยชน์ด้านบุคคล (Personal Benefits) เป็นความปรารถนาที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มหรือได้รับการคัดเลือกเข้ามา เป็นความต้องการอำนาจทางสังคมและการเมือง โดยผ่านความร่วมมือในโครงการ ผลประโยชน์สำคัญที่ได้จากโครงการมี ๓ ชนิด คือ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง อำนาจทางการเมือง และความรู้สึกว่าตนเองทำงานมีประสิทธิผล การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ควรศึกษาผลเสียที่จะเกิดขึ้นตามมาภายหลังด้วย เพราะอัตราการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์มีความแตกต่างกัน จะเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางนโยบายหลักที่เกี่ยวข้องว่าจะให้ใครมีส่วนร่วม หากผลที่ออกมาตรงกันข้ามกับความคาดหวัง จะได้แก้ไขเพื่อหาแนวทางที่มีความเป็นไปได้ในการวางรูปแบบใหม่

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นการมีส่วนร่วมที่มีการเขียนเป็นรายงานไว้น้อย สามารถประเมินโครงการได้ ๒ รูปแบบคือ การมีส่วนร่วมทางตรง และการมีส่วนร่วมทางอ้อม การมีส่วนร่วมในการประเมินผลส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่จากส่วนกลางมากกว่าคนในท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่ประเมินผลด้านงบประมาณ ความพึงพอใจของบุคคลที่มีต่อโครงการ ประเมินว่ามีผู้เห็นด้วยกับโครงการหรือไม่ ผู้ที่มีส่วนร่วมได้แก่ใครบ้าง มีส่วนร่วมโดยวิธีใด มีการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ หรือผ่านตัวแทนที่เลือกเข้าไปอย่างไร และทำอย่างไร ความคิดเห็นต่าง ๆ จึงจะได้รับการนำไปใช้ ประโยชน์งานวิจัยทางการมีส่วนร่วมมีผู้ได้ทำวิจัยไว้เป็นจำนวนมากแต่สำหรับการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกำจัดขยะมูลฝอยนั้น พอจะสรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วม (Participation) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียควรเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมทั้งใน ๓ ขั้นตอนการก่อรูปนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ตระหนักถึงบทบาทของตนเองเต็มทีนั้น จะนำมาสู่การสร้างกติกาซึ่งเป็นที่ยอมรับเชื่อถือกัน และกติกาดังกล่าวจะช่วยระบุและกำหนดความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม ตัวอย่างเช่น ในบริบทของสถาบันที่มีการบริหารจัดการที่เหมาะสมจะพบว่าการนำนโยบายไปปฏิบัตินั้นจะยอมรับถึงความไม่แน่นอนที่ฝังแน่นอยู่ในโลกทัศน์ที่แตกต่างและกระตุ้นให้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินนโยบาย อย่างไรก็ตาม การดำเนินนโยบายในรูปแบบนี้จะมองนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นเพียงการทดลอง ซึ่งเมื่อมีการแทรกแซงจากผู้ที่มีส่วน

ได้ส่วนเสียก็จะนำสู่การเข้าใจที่มากขึ้นและเป็นการทดสอบถึงผลของทางเลือกนโยบายที่สร้างขึ้นมา ดังนั้นนโยบายจึงไม่ใช่คำตอบสุดท้ายแต่เป็นเพียงแนวทางของกระบวนการทดลองปฏิบัติ ทุกระบวนการนโยบายจึงให้ความสำคัญต่อการติดตามผลและสะท้อนผลลัพธ์ของนโยบายเพื่อนำไปสู่ การตรวจสอบและปรับปรุงกระบวนการนโยบายให้ดีขึ้น

จากการศึกษาทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้เกิดผลต่อความต้องการของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ทั้งนี้ ในการที่จะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงนั้น การจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมต้องคำนึงถึงวิถีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้ เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม เพราะกลุ่มคนในชุมชนมีความแตกต่างกันในลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะทางเศรษฐกิจ และการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาในชุมชนหรือแนวทางเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนนั้นๆ ให้ดีขึ้นต้องเกิดจาก ชุมชนเอง โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่คอยช่วยเหลือและชี้แนะด้านวิชาการให้ความรู้ใหม่ๆ แต่ไม่ใช่ ไปสั่งการให้ประชาชนในชุมชนนั้นปฏิบัติตามสิ่งที่เจ้าหน้าที่ต้องการ ฉะนั้นการที่จะได้มาซึ่งปัญหาของ ชุมชนจริงๆ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเข้าถึงชุมชนและสิ่งที่สำคัญคือจะต้องทำงานด้วยใจจริง ๆ ถึงจะ ได้ใจชุมชนและได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของชุมชนนั้น ๆ

๒.๒ การบริหารงานเทศบาล

คำว่า “บริหาร” มาจากคำว่า Administration มีความหมายเหมือนกับคำว่า Management ฉะนั้น จึงมีการใช้ทั้งสองคำนี้ในลักษณะเดียวกัน แต่คำว่า Management มักจะ ใช้ในการบริหารองค์การ หรือหน่วยงานที่มุ่งในด้านผลกำไร แต่การบริหารงานในวงการศึกษา หรือการบริหารงานโครงการ สุขภาพในสถานศึกษานั้นไม่ได้มุ่งหวังผลกำไรหรือขาดทุน จึงใช้คำว่า Administration จึงจะ เหมาะสมที่สุด การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานของ องค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือ ความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า ของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การ บริหารงานที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การ บริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่ม บุคคล ในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหาร จะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถ ของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือ องค์การใด ย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ

ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ใน สังคม การบริหารมีลักษณะ เป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ กล่าวคือ การบริหารจัดเป็นศาสตร์สาขาหนึ่ง ซึ่ง

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เพราะมีองค์ประกอบของความรู้ (knowledge) มีหลักเกณฑ์ (principle) และทฤษฎี (theory) ที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์ เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับกับวิชา จิตวิทยา สังคมวิทยา และรัฐศาสตร์

ส่วนในทางปฏิบัตินั้นจะขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์ และทักษะของผู้บริหาร แต่แต่ละคนที่จะนำความรู้ หลักการและทฤษฎีไปปรับหรือ ประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องศิลปะ ดังนั้น นักบริหารที่เก่งต้องมีศาสตร์และศิลปะ^{๓๕} สอดคล้องกับนักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของการบริหารได้ ๒ นัย คือ ๑) คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลีว่า บริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หร ธาตุในความนำไป ดังนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไป โดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปณฺห ปริหริต สมตฺโถ” แปลว่า ผู้สามารถเพื่อการ อ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า ผู้สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบหรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษ ว่า Administer และ Administration แปลความหมายคือ การปกครอง ดำเนินการ อำนาจการ จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง^{๓๖} “การบริหาร คือ การทำงานให้สำเร็จ โดยอาศัยคนอื่น” ความหมายนี้เป็นการระบุว่า ผู้บริหารไม่ได้ลงมือทำงานด้วยตัวเองแต่ทำงานโดยการสั่งให้คนอื่นทำ

ภายในสภาพองค์การที่กล่าวมานี้ทรัพยากรด้านบุคคล จะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่น ๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม “การบริหารคือกิจกรรมในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล” ตามความหมายนี้ การบริหารได้แกกิจกรรมในการวางแผน การจัดองค์การ การจูงใจและการควบคุมทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรวัตถุ ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การด้วยดี “การบริหารคือกระบวนการทำงานกับคนและวัตถุเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การด้วยดีอย่างมีประสิทธิภาพ” ความพยายามที่จะสั่งแนะและผสมผสานความพยายามของมนุษย์ ซึ่งมีจุดรวมที่มุ่งสู่จุดหมายปลายทางหรือเป้าหมายบางอย่าง การบริหารเป็นกิจกรรมที่จำเป็นของผู้บริหารในองค์การซึ่งมีหน้าที่สั่งการให้ความสะดวกในการทำงานของกลุ่มคนที่มีวัตถุประสงค์เดียวกัน^{๓๗} การบริหารเป็นศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ และการบริหาร คือกระบวนการทางสังคมซึ่งพิจารณาได้เป็น ๓ ทาง คือ

^{๓๕} เด่น ชะเนตติยง, **การบริหารงานบุคคล**, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๓๓), หน้า ๕๒.

^{๓๖} สิริภพ เหล่าลาภะ, **พุทธศาสตร์การเมือง**, (กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

^{๓๗} จันทรานี สงวนนาม, **เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง**, (กรุงเทพมหานคร: ๒๕๓๖), หน้า ๔.

๑. ทางโครงสร้าง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นตอนของสายการบังคับบัญชา

๒. ทางหน้าที่ เป็นขั้นตอนของหน่วยงานที่ระบุหน้าที่ บทบาท ความรับผิดชอบ และเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

๓. ทางปฏิบัติการ เป็นกระบวนการบริหารดำเนินการในสถานการณ์ที่บุคคลต่อบุคคลกำลังมีปฏิสัมพันธ์หรือร่วมทำปฏิกิริยาเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

พอจะสรุปได้ว่า การบริหารเป็นการลงมือกระทำหลังจากวางหลักการบริหารแล้ว ในขั้นตอนนี้ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์เพื่อที่จะนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้ง บุคลากร วัสดุ งบประมาณ มาจัดการตามหลักการที่วางไว้ โดยมีกระบวนการที่ชัดเจนเพื่อทำให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ทั้งนี้ จากความหมายของการบริหารของนักวิชาการต่าง ๆ

ในช่วงต้นศตวรรษที่ ๒๐ หรือราวปี ค.ศ. ๑๘๐๐ ผู้บริหารคนแรกที่เสนอว่า ผู้บริหารจะต้องทำหน้าที่ ๕ ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Co-ordinating) และการควบคุม (Controlling) หรือ รู้จักกันเป็นตัวย่อว่า POCCC จวบจนกระทั่งถึงราวทศวรรษของปี ค.ศ. ๑๙๕๐ นักวิชาการบางส่วนเห็นว่าควรเพิ่มเรื่องของ การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) เข้าไปด้วย เมื่อมาถึงยุคปัจจุบัน นักวิชาการเรื่องการบริหารจัดการเห็นว่า หน้าที่หลักของผู้บริหารที่ขาดไม่ได้ มี ๔ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning)

๒. การนำ (Leading)

๓. การจัดองค์การ (Organizing)

๔. การควบคุม (Controlling)^{๓๘} การบริหารโดยทั่วๆ ไป จะมีลักษณะเป็นกระบวนการวิธีหรือเป็นการกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติงานหรือเป็นลำดับรายการในการบริหาร คือจะต้องมีลำดับรายการก่อนหลังว่าจะต้องทำอะไรก่อนและทำอะไรต่อ อะไรที่จัดไว้ หลักเกณฑ์ตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific management) กระบวนการบริหารจะกำหนดขอบเขตและหน้าที่ตามขั้นตอนต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน สำหรับการจัดการและการบริหารที่ได้ำนานียมและความหมายมาแสดงไว้แล้ว นั้นมีนักวิชาการได้แสดงแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ไว้มากมาย โดยสามารถแบ่งแนวคิด ทฤษฎีทางการจัดการได้ตามยุคสมัยที่นักวิชาการสร้างขึ้น โดยในงานวิจัยนี้จะนำมาแสดงเฉพาะแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเป็นหลักการจัดระบบแนวความคิด ทางด้านการจัดการนั้นเริ่มต้นในช่วงที่มีการ

^{๓๘} วิรัช สงวนวงศ์วาน, การจัดการและพฤติกรรมองค์การ, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๓), หน้า ๓-๔.

ปฏีวิถีทางอุตสาหกรรมในประเทศอังกฤษ ระหว่างศตวรรษที่ ๑๘ และ ๑๙ และได้มีการปรับปรุงพัฒนาเรื่อย ๆ มาจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งสามารถแบ่งแนวความคิดออกเป็น ๖ กลุ่มด้วยกัน คือ

๑. ทฤษฎีการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific Management School)
๒. ทฤษฎีการจัดการเป็นกระบวนการ (Management Process School)
๓. ทฤษฎีด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation School)
๔. ทฤษฎีด้านระบบสังคม (Social System School)
๕. ทฤษฎีด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical School)
๖. ทฤษฎีด้านระบบ (System School) การบริหารได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์

ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑) ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด (One Best Way) สำหรับงานที่ทำแต่ละอย่าง คือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ มาตรฐานของงานจะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกัน การจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆ ก็จะจ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมดสำหรับส่วนที่เกินมาตรฐาน

๒) ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓) ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคคนงานนี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคน จะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้น จากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

๔) การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการไปลงมือปฏิบัติงาน ที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น

วิธีการต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นวิธีการที่มีหลักเกณฑ์ตามหลักวิทยาศาสตร์ ทำให้เกิดทฤษฎีการบริหารขึ้นมาและได้เสนอแนะว่า ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นจุดกลางของปัญหาและความสำเร็จของกลุ่ม ที่จะต้องรับผิดชอบนำเอาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของกลุ่มมาคิดวิเคราะห์และ

ปรับปรุงหาทางออกให้ได้เป็นผลดีที่สุดสำหรับกลุ่มให้ดีขึ้นและมากขึ้นเรื่อยๆ^{๓๙} หลักกระบวนการบริหารมีอยู่ ๕ ประการ คือ

๑. การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดนโยบายและมาตรการอันเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

๒. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การกำหนดตำแหน่งสายบังคับบัญชาในองค์การ

๓. การแต่งตั้งบุคลากร (Staffing) หมายถึงการสรรหาบุคลากรมาบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งที่กำหนดไว้

๔. การอำนวยการ (Directing) คือกำกับสั่งการและมอบหมายให้แต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้

๕. การควบคุม (Controlling) คือการติดตามดูว่าแต่ละฝ่ายปฏิบัติงานไปถึงไหนมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นที่ใด^{๔๐}

ผู้บริหารหรือผู้จัดการที่ประสบความสำเร็จควรต้องมีความรู้ความเข้าใจในความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการกระทำหน้าที่ (Function) และการแสดงบทบาท (Roles) iva ัฒนศตวรรษที่ ๒๐ นักธุรกิจชาวฝรั่งเศสผู้หนึ่ง คือ Henri Fayol ได้เสนอตัวแบบหน้าที่สำคัญ ๕ ประการของการจัดการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling)

สองทศวรรษต่อมา Gulick and Urwick ได้เสนอหลักว่าด้วยหน้าที่ของการบริหารที่รู้จักกันแพร่หลายในนามของหลัก POSDCoRB ซึ่งย่อมาจากหน้าที่หลักของการบริหาร ๗ ประการ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การคัดเลือก หรือการสรรหาบุคลากร (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ซึ่งหลัก POSDCoRB นี้ขยายความมาจากหน้าที่ทางการจัดการของ Fayol นั่นเอง โดยแยกหน้าที่ทางการคัดเลือกหรือสรรหาบุคลากรออกมาจากการจัดองค์การ ส่วนหน้าที่การควบคุมถูกแบ่งออกเป็นสองหน้าที่ คือ การรายงานผลการปฏิบัติงาน และการงบประมาณ หลัก POSDCoRB นี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นหน้าที่สำคัญของการบริหารหรือการจัดการในภาครัฐมาเป็นเวลานาน

---

^{๓๙} ธงชัย สันติวงษ์, พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๘.

^{๔๐} พระเมธีธรรมภรณ์, (ประยูร ธรรมจิตโต), คุณธรรมสำหรับบริหาร, (กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๓), หน้า ๓.

ทศวรรษที่ ๘๐ โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ผู้บริหารและนักวิชาการตระหนักถึงความไม่เพียงพอของหน้าที่ทางด้านการจัดการของฟาโยลและหลัก POSDCoRB ในปี ค.ศ. ๑๙๘๓ Garson และ Overman ได้เสนอหลัก PAFHRIER ขึ้นมาซึ่งเป็นคำย่อมาจากหน้าที่หลักของการบริหารหรือการจัดการสมัยใหม่ ๕ ประการ คือ

๑. PA ย่อมาจาก Policy Analysis คือการวิเคราะห์นโยบาย ซึ่งกินความหมายมากกว่าการวางแผน การวิเคราะห์นโยบายรวมไปถึงการวิเคราะห์ว่าอะไรคือวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของนโยบาย การกำหนดนโยบาย และการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบาย ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับการบริหารในภาครัฐ ภาคเอกชนในปัจจุบันก็ตระหนักถึงความจำเป็นสำหรับการวิเคราะห์แผน หรือนโยบายเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

๒. F ย่อมาจาก Financial Management หรือการจัดการทางการเงินหรือการคลัง เป็นหน้าที่ที่สำคัญสำหรับการบริหารหรือการจัดการขององค์กรทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน แต่ถูกละเลยมิได้มีการกล่าวถึงในอดีต

๓. HR ย่อมาจาก Human Resource Management คือการจัดการทางด้านทรัพยากรมนุษย์ มีความหมายกว้างกว่าการคัดเลือกหรือสรรหาบุคลากรขององค์กร จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรม การเรียนรู้และพัฒนา ได้รับการมอบหมายอำนาจ (Empowerment) ต้องมีคุณภาพ ในการทำงาน และมีคุณภาพชีวิตอีกด้วย

๔. I ย่อมาจาก Information Management เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของสังคมสารสนเทศ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการจัดการทางด้านสารสนเทศเพื่อประโยชน์ในการนำเอาสารสนเทศมาประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารด้วย

๕. ER ย่อมาจาก External Relations สะท้อนให้เห็นถึงสังคมในยุคปัจจุบันที่องค์กรต่างๆ จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์กันในเชิง Synergistic และ Symbiotic เพิ่มมากขึ้นดังกล่าวข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการจัดการทางด้านความสัมพันธ์กับองค์กรอื่นๆ รวมทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าหลัก PAFHRIER สามารถใช้ประกอบกับหลัก POSDCoRB หรือหลักของ Fayol ได้เป็นอย่างดีสำหรับการทำความเข้าใจหน้าที่หลักที่สำคัญของการบริหาร หรือการจัดการ ในยุคปัจจุบัน กระบวนการของหลักการบริหารไว้ ๕ ขั้นตอน ดังนี้

- ๑) การวางแผน (Planning)
- ๒) การจัดระบบขององค์กร (Organizing)
- ๓) การจัดบุคลากร (Staffing)
- ๔) การเป็นผู้นำในองค์กร (Leading)

๕) การควบคุมการดูแล (Controlling)^{๔๑}

ทฤษฎีการบริหารของ เฮนรี ฟาโย (Henri Fayol) ได้เสนอทฤษฎีการบริหารโดยมีความเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาด้านศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการบริหาร (Management Functions) ซึ่งประกอบด้วยหน้าที่ทาง การบริหาร ๕ ประการ คือ

การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนปฏิบัติงาน หรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้เพื่อเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

๒) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของ และตัวคน อยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสมในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

๓) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งการงานต่างๆ ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งจะกระทำให้ผลสำเร็จด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคนงานของตน จะต้องเข้าใจถึงข้อตกลงในการทำงานของคนงานและองค์การที่มีอยู่ รวมถึงจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิดทั้งขึ้นและลง นอกจากนี้ยังต้องทำการประเมินโครงสร้างขององค์การและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของตนเป็นประจำอีกด้วย หากโครงสร้างขององค์การที่เป็นอยู่ไม่เหมาะสมก็จำเป็นต้องปรับปรุงเช่นเดียวกัน ถ้าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาคนใดหย่อนประสิทธิภาพ การไล่ออกเพื่อปรับปรุงกำลังคนที่มีอยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำ

๔) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

๕) การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้ว^{๔๒}

กระบวนการบริหารงาน ๗ ประการ เรียกโดยย่อว่า “POSDCoRB” เป็นกระบวนการบริหารงานที่นำเสนอไว้ในหนังสือ “Papers on the Science of Administration” ในปี พ.ศ.๒๔๗๙ โดยมีกระบวนการบริหารงาน ดังนี้การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนทางในการปฏิบัติงานตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

^{๔๑} Harold Koontz, and Wehrich Heize, **Essential of Management**, 5th, (Singapore: McGraw-Hall, 1990), pp. 26-27.

^{๔๒} Henri Fayol, **Human Resourec Management**, In a Business Context, 2 edition, (London: Thomson Learning, 2004), p. 110.

๑) การจัดหน่วยงาน (Organizing) หมายถึง การจัดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนของงานให้เหมาะสมและลงตัว

๒) การจัดสายงานและการจัดตัวบุคคล (Staffing) หมายถึง การบริหารงานด้านบุคลากรอันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การรักษาสภาพการทำงาน และการควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากร

๓) การอำนวยการ (Direction) หมายถึง การดำเนินการตัดสินใจ และสั่งการในการปฏิบัติงานของส่วนต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผน ทั้งในลักษณะงานทั่วไปและในลักษณะงานเฉพาะ ตลอดจนการให้คำแนะนำ และควบคุมการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน

๔) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การร่วมมือกันของบุคลากรในการปฏิบัติงานตามส่วนต่าง ๆ ให้ประสานสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน

๕) การรายงาน (Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหารงานและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบถึงความเคลื่อนไหว และความก้าวหน้าของกิจการต่างๆ ภายในหน่วยงาน

๖) งบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบและรัดกุม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณและการจัดทำบัญชี^{๔๓}

ภารกิจสำคัญในการบริหารมี ๗ ประการ คือ

๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีอะไรที่จะต้องปฏิบัติตามลำดับ วางแนววิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้น ก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓) การจัดคนเข้าทำงาน (Staffing) หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงานการบริหารบุคคลดังกล่าว รวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคนมาทำงาน การบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากงาน การบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔) การสั่งการ (Directing) หมายถึง การอำนวยการ หรือการวินิจฉัยสั่งการหลังการได้วิเคราะห์ และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ

---

^{๔๓} Luther Gulick and Lyndall Urwick, *Papers on the Science of Administration*, (New York: Institute of Public Administration, 1937), pp. 37-38.

๕) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงาน หรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกัน สามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๖) การรายงาน (Reporting) หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะ สะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างใจอันดีต่อกัน ตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญกำลังใจไปในตัวด้วย

๗) การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงบประมาณการเงิน การวางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงิน การบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบ และรัดกุม^{๔๔}

การบริหารที่มีหลักเกณฑ์ได้พัฒนาการบริหารที่มีหลักเกณฑ์ซึ่งมีพื้นฐานอยู่ในหลักการ (Principles) ที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑) ต้องมีการคิดค้นและกำหนดวิธีที่ดีที่สุด สำหรับงานแต่ละอย่างคือ ต้องมีการกำหนดวิธีการทำงานที่ดีที่สุดที่ช่วยให้สามารถทำงานเสร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์มาตรฐานของงาน จะต้องมีการจัดวางเอาไว้ โดยมีหลักเกณฑ์ที่ได้พิสูจน์มาแล้วว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดจริง และในเวลาเดียวกันการจ่ายผลตอบแทนแบบจูงใจต่างๆ ก็จ่ายให้ตามผลผลิตทั้งหมด

๒) ต้องมีคัดเลือกและพัฒนาคนงาน โดยตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของการรู้จักงานให้เหมาะสมสอดคล้องกับคนงาน นอกจากนี้ต้องมีการอบรมคนงานให้รู้จักวิธีการทำงานที่ถูกวิธีด้วย และในการคัดเลือกคนงานจะต้องมีการพิจารณาเป็นพิเศษที่จะให้ได้คนที่มีคุณสมบัติที่ดีที่สุดตรงตามงานที่จะให้ทำ

๓) ด้วยวิธีการพิจารณาอย่างรอบคอบเกี่ยวกับวิธีการทำงาน ควบคู่กับการพิจารณาคนงานนี้ คนงานจะไม่คัดค้านต่อวิธีทำงานใหม่ที่ได้กำหนดขึ้น เพราะโดยหลักเหตุผลคนงานทุกคนจะเห็นจริงถึงโอกาสที่เขาจะได้รับรายได้สูงขึ้นจากการทำงานถูกวิธีที่จะช่วยให้ได้ผลผลิตสูงขึ้น

๔) การประสานร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารและคนงาน ฝ่ายบริหารควรจะได้ประสานอย่างใกล้ชิดเป็นประจำกับคนงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน แต่ต้องไม่ใช่โดยการลงมือปฏิบัติงานที่ควรจะเป็นงานของคนงานเท่านั้น^{๔๕}

หลักการในการบริหารจัดการขั้น ๑๔ ประการเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

^{๔๔} ดิน ปรัชญพฤทธิ, หลักการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๒๔-๒๖.

^{๔๕} อ่างใน ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๔๗-๔๘.

๑) การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ฟาโย ได้เสนอว่า คนงานควรจะได้รับการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติมากขึ้น หรือได้รับการกระตุ้นให้มีความรับผิดชอบในผลลัพธ์ของงานมากขึ้น ซึ่งหลักการนี้จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในองค์การยุคปัจจุบันได้

๒) อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (Authority and Responsibility) แวปเบอร์ และฟาโย ได้ให้ความสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ อำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการของ แวปเบอร์จะได้มาจากตำแหน่งหน้าที่ของผู้บริหารในสายการบังคับบัญชา ส่วนอำนาจหน้าที่แบบไม่เป็นทางการจะได้รับจากความชำนาญงานของบุคคล (Expertise) ความรู้ทางด้านเทคนิค (Technical Knowledge) ความมีคุณค่าทางศีลธรรม (Moral Worth) และความสามารถในการนำ (Leading) และสร้างความผูกพันกับผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนเน้นว่าอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบควรอยู่คู่กัน

๓) การมีผู้บังคับบัญชาคนเดียว (Unity of Command) ฟาโย กล่าวว่าคำสั่งสองคำสั่ง (Dual Command) อาจก่อให้เกิดปัญหาในการทำงาน เช่น การรายงานจะมีความเกี่ยวข้องในเมื่อผู้ควบคุมสองคนได้ให้คำสั่งกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว ทำให้เกิดการสับสนในบางสถานการณ์ คำสั่งสองคำสั่งนี้ทำให้เกิดความยุ่งยากแก่ผู้บังคับบัญชา และทำให้เกิดการสับสนในลำดับชั้นของอำนาจหน้าที่แบบเป็นทางการ (Formal Hierarchy of Authority) การประเมินอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้บริหารในระบบผู้บังคับบัญชาสองคนจะเป็นการยาก และผู้บริหารจะไม่สนใจในความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะโกรธ และอาจไม่ให้ความร่วมมือในอนาคตถ้าผู้ใต้บังคับบัญชาไม่เชื่อฟัง

๔) สายการบังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ (Line of Authority) เป็นสายการบังคับบัญชาจากผู้บริหารในระดับบนสู่ผู้ปฏิบัติงานในระดับล่างขององค์การ ความสัมพันธ์ของการจำกัดความยาวของสายการบังคับบัญชา โดยการควบคุมจำนวนของระดับในลำดับชั้นของการบริหารจัดการ จำนวนที่ดีที่สุดที่สูงสุดในลำดับชั้นการบังคับบัญชา (Hierarchy) คือ ความยาวของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้บริหารระดับสูง และพนักงานระดับล่าง รวมถึงความล่าช้าในการวางแผน (Planning) และการจัดการ (Organizing) ซึ่งการจำกัดจำนวนของระดับชั้นการบังคับบัญชาให้น้อยลงจะทำให้ปัญหาในการติดต่อสื่อสารลดลง และองค์การจะมีการปฏิบัติงานที่รวดเร็วและมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ภายในองค์การได้มีการแบ่งแยกแผนกต่าง ๆ ซึ่งแต่ละแผนกจะมีระดับชั้นการบังคับบัญชาโดยผู้บริหารในระดับกลาง และระดับต้นของสายการบังคับบัญชาแต่ละแผนก ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้จัดการในระดับเดียวกันในแผนกอื่น ๆ ซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้ช่วยในการตัดสินใจให้เร็วขึ้น เนื่องจากผู้บริหารจะรู้จักบุคคลอื่น และรู้วิธีการในการแก้ปัญหาเพิ่มมากขึ้น สำหรับการทำงานข้ามแผนกหรือการทำงานข้ามสายนั้นเป็นการสร้างทีมงานข้ามสาย ซึ่งสามารถควบคุมโดยผู้นำของแต่ละทีม

๕) การรวมอำนาจ (Centralization) เป็นการรวมอำนาจของการบังคับบัญชาไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงขององค์การ ซึ่งอำนาจหน้าที่จะไม่ได้อยู่ที่ผู้บริหารระดับสูงของสายการบังคับบัญชา แต่เป็นการกำหนดว่า ควรจะมีการรวมอำนาจไว้ที่ผู้บริหารระดับสูงเท่าไรอย่างไร และมีการ

กระจายอำนาจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและคนงานในระดับล่างอย่างไร สิ่งนี้ถือว่ามีผลสำคัญ เนื่องจากว่าจะมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของพนักงานในทุกระดับขององค์การ

๖) การมีเป้าหมายเดียวกัน (Unity of Direction) เป็นการออกแบบหรือกำหนดแผนในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร และคนงานที่ใช้ทรัพยากรขององค์การ องค์การใดที่ไม่มีการวางแผนจะทำให้ขาดประสิทธิภาพและขาดประสิทธิผล ซึ่งจะไม่มีการมุ่งไปสู่กิจกรรมของกลุ่มหรือกิจกรรมของบุคคล แต่การวางแผนจะเริ่มที่ผู้บริหารระดับสูงทำงานเป็นที่ร่วมกับกลยุทธ์ขององค์การ ซึ่งจะต้องมีการติดต่อกับผู้บริหารในระดับกลางที่มีส่วนในการตัดสินใจว่าจะใช้ทรัพยากรขององค์การอย่างไร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามกลยุทธ์ หลักการในข้อนี้ยึดหลักว่ากิจกรรมของแต่ละกลุ่มต้องมีจุดหมายและแผนเดียวกัน

๗) หลักความเสมอภาค (Equity) ความเสมอภาคคือ ความเป็นธรรม (Justice) ความยุติธรรม (Impartiality) และความเหมาะสม (Fairness) สำหรับสมาชิกทุกคนภายในองค์การซึ่งในปัจจุบันพนักงานมีความต้องการความเสมอภาคมากขึ้นเป็นการจัดการที่ใช้หลักความเท่าเทียมกัน

๘) การออกคำสั่ง (Order) วิธีการจัดการซึ่งอยู่ในตำแหน่งนั้นในการจัดหาเพื่อให้องค์การได้รับประโยชน์สูงสุด และเป็นการจัดหางานให้แก่พนักงานโดยใช้ผังองค์การ (Organization Chart) เพื่อแสดงให้เห็นถึงตำแหน่ง และหน้าที่ของพนักงานแต่ละคน และเป็นการชี้ชัดว่าตำแหน่งของพนักงานแต่ละคนอาจจะมีการเลื่อนขั้นได้ในอนาคต การวางแผนเกี่ยวกับอาชีพได้รับความสนใจมากขึ้นในองค์การยุคปัจจุบัน เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามีค่าจำเป็นที่จะต้องให้การฝึกอบรม (Training) และการพัฒนากำลังแรงงาน (Developing) โดยองค์การจะกำหนดตำแหน่งหน้าที่สำหรับคนทุกคน และทุกคนจะเข้าใจตำแหน่งหน้าที่ของตน

๙) ความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นความสามารถของบุคคลในการกระทำสิ่งต่างๆ โดยปราศจากการสั่งการจากผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารจะต้องกระตุ้นให้พนักงานมีความคิดริเริ่มซึ่งความคิดริเริ่มนี้นับถือว่าเป็นจุดแข็งขององค์การ เนื่องจากจะสามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ผู้บริหารมีความต้องการทักษะ (Skill) และไหวพริบ (Tact) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างองค์การและความต้องการของพนักงาน และความสามารถ (Ability) จะทำให้เกิดความสมดุล ซึ่งเป็นสิ่งที่ชี้ชัดผู้บริหารระดับสูงในการพัฒนาและการบริหารงาน

๑๐) ความมีระเบียบวินัย (Discipline) เป็นการมุ่งให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเชื่อฟัง (Obedience) อำนาจ (Energy) คำขอร้อง (Application) และลักษณะของการแสดงความนับถือออกมา สำหรับอำนาจของผู้บังคับบัญชา ความมีระเบียบวินัยเป็นบุคลิกลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารหลาย ๆ คนที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดและทำงานอย่างเข้มแข็งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ความมีระเบียบวินัยจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายใน

องค์การกับคุณสมบัติของผู้นำภายในองค์การ และเป็นความสามารถของผู้บริหารในการที่จะปฏิบัติ ตามอย่างยุติธรรมอีกด้วย

๑๑. ค่าตอบแทน (Remuneration of Personnel) การให้รางวัลประกอบด้วยโบนัส และ แผนการแบ่งกำไร เป็นการช่วยกระตุ้นการทำงานของพนักงานได้ การให้หรือการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ พนักงานมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จขององค์การ ระบบรางวัลที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ความ ยุติธรรมทั้งพนักงาน และองค์การ รวมทั้งสามารถกระตุ้นผลผลิตเพิ่มโดยการให้รางวัล เพื่อเป็นการสนับสนุน ให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยยึดหลักว่าการจ่ายค่าตอบแทนควรยุติธรรมและตอบสนองความพึงพอใจสูงสุด ทั้งนายจ้าง และลูกจ้างเท่าที่จะทำได้

๑๒) ความมั่นคงในงาน (Stability of Tenure of Personnel) ความมั่นคงในงานมีความสำคัญ ต่อการจ้างงานระยะยาว เมื่อพนักงานอยู่ในองค์การซึ่งมีแนวโน้มจะทำงานเป็นทีมเป็นระยะเวลานาน โดย พยายามพัฒนาทักษะ และปรับปรุงความสามารถในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรขององค์การ การจ้างงาน ระยะยาวเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้อธิบายการประสบความสำเร็จของบริษัทขนาดใหญ่ในญี่ปุ่น

๑๓) ผลประโยชน์ส่วนตัวมีความสำคัญน้อยกว่าผลประโยชน์ขององค์การ (Subordination of individual interests to the common interest) ผลประโยชน์ขององค์การถือว่าเป็นประโยชน์ของทุก ๆ คนหรือของทุกกลุ่มในองค์การ ในขณะที่องค์การยังดำเนินกิจการอยู่จะต้องมีการกำหนดผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมระหว่างองค์การ และสมาชิกภายในองค์การ

๑๔) ความสามัคคี (Sprit de corps) เป็นความรู้สึกร่วมกันของสมาชิกภายในองค์การที่ช่วย สนับสนุนการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ในการออกแบบประยุกต์ของอำนาจหน้าที่ตามลำดับชั้นภายใน องค์การ และสิทธิในการสั่งการ หรือการบริโภคน และความร่วมมือกันถือว่าเป็นส่วนประกอบสำคัญในการที่ ทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จ และมีการพัฒนาความสามัคคีจะสามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากมีการติดต่อกัน ระหว่างผู้บริหาร และคนงานโดยการติดต่อเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่สำคัญ เพราะความสามัคคีคือ พลัง เมื่อสมาชิกมีความสามัคคีกันสูงก็จะทำให้องค์การมีความแข็งแกร่ง

สรุปได้ว่า แนวคิดการบริหารในยุคแรกประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การ บังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม ต่อมาได้พัฒนาและปรับปรุงและขยายแนวคิดของ ฟาโย กำหนดหน้าที่ในการบริหารที่เรียกกันว่า POSDCoRB : Planning (การวางแผน) Organizing (การ จัดองค์การ) Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) Coordinating (การประสานงาน) Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) Budgeting (การงบประมาณ) ซึ่ง เฮนรี ฟา โยล นักบริหารชาวฝรั่งเศส ได้วางรากฐานสำคัญ ของทฤษฎีการบริหารทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกันอย่าง กว้างขวาง ต่อมาได้พัฒนาและปรับปรุง จนกลายเป็นตำราการบริหาร ทั้งนี้ จากทฤษฎีเกี่ยวกับการ บริหารของนักวิชาการต่าง ๆ

ลักษณะที่สำคัญของการบริหาร การบริหารมีลักษณะสำคัญ ๘ ประการ ดังนี้

๑. การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่ง มิใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ถ้าจะกล่าวถึงบุคคลผู้ทำหน้าที่บริหารนั้นก็เรียกว่าผู้บริหาร

๒. การบริหารเป็นงานที่จุดหมายทั้งนี้หมายความว่า ในการบริหารงานนั้นจำเป็นต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์หรือจุดหมายไว้ก่อน ไม่ว่าจะกำหนดไว้อย่างชัดเจนหรือไม่ก็ตามส่วนการบริหารนั้นจะเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สำเร็จตามจุดหมาย

๓. การบริหารเป็นแนวทางสำคัญที่มีอิทธิพลต่อสังคมภายใน และภายนอกองค์กร ดังเช่น ถ้าผู้บริหารต้องการจะปรับปรุงวิธีปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ก็อาจได้โดยการจัดหาเครื่องจักรเครื่องมืออันทันสมัยมาใช้ จัดการฝึกอบรมคนงานให้มีความสามารถยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีต่อองค์กรและผู้ปฏิบัติงานด้วย ตัวอย่างผลกระทบต่อสังคมภายนอกเป็นต้นว่า ถ้าองค์กรนั้น ๆ มีนโยบายที่จะทำประโยชน์ต่อสังคม เช่น ส่งเสริมการศึกษาในชุมชนโดยให้ทุนการศึกษาหรือบริจาคเงินก่อสร้างโรงเรียนก็นับว่าองค์กรนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาสังคมภายนอกองค์กรหรือองค์กรบางแห่งอาจไม่นำพาต่อความเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งองค์กรของตนก่อขึ้น เช่น สิ่งเหล่านี้ย่อมเป็นผลของการบริหารอันมีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

๔. การบริหารเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสามารถของกลุ่มคน ธุรกิจก่อตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์โดยกลุ่มคน มิใช่เป็นความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงบุคคลเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะว่าคนเราย่อมมีขอบเขตความสามารถจำกัด ทั้งด้านกำลังกาย กำลังสมองและเวลา จึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคคลมาช่วยกัน

๕. การบริหารจะได้รับผลสำเร็จด้วยดีก็แต่โดยการร่วมแรงร่วมใจของบุคคลอื่น ๆ นอกเหนือไปจากเจ้าของธุรกิจ ทั้งนี้เนื่องจากบรรดาเจ้าของ เช่น ผู้ถือหุ้นอาจไม่มีเวลาหรือความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารจึงต้องจัดหาผู้อื่นที่มีความสามารถในการบริหารให้มาบริหารในองค์กร

๖. การบริหารจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ก็แต่โดยการใช้ความรู้ความชำนาญ และการฝึกฝนอบรมทางด้านบริหารมาโดยเฉพาะ จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการบริหารเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ผู้บริหารโดยเฉพาะผู้บริหารสูงสุดไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางเทคนิคในการปฏิบัติโดยตรง แต่ผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการบริหารอันอันได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ ฯลฯ

๗. การบริหารเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนไม่สามารถมองเห็นได้ แต่สิ่งที่จะแสดงให้เห็นว่า การบริหารดำเนินไปอย่างไร ได้ผลหรือไม่เพียงใดนั้น ก็คือผลงาน เพราะว่าผลงานจะเป็นเครื่องวัดความสามารถทางการบริหาร

๘. เจ้าของธุรกิจไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ผู้บริหารเสียเองโดยทั่วไปแล้วยกเว้นองค์กรขนาดเล็กคณะผู้บริหารมักจะ เป็นกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่มีความสามารถทางการบริหารทำหน้าที่ในนามของเจ้าของธุรกิจ

นักทฤษฎีอีกท่านได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารเองจะต้องทราบบทบาทของตนเองเกี่ยวกับเทคนิคดังกล่าวในกระบวนการบริหาร จากกลุ่มทฤษฎีองค์การแบบคลาสสิกจะเห็นได้ว่าเป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นการจัดการองค์การโดยส่วนรวมที่เน้นในเรื่องของ วิธีการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งหมดของกระบวนการดำเนินการ POSDCoRB ของกูลิค มีลักษณะคล้ายกับ POCCC ของฟาโยล แต่จัดชั้นตอนไว้ละเอียดกว่า จึงได้มีผู้นิยมนำมาใช้และเผยแพร่ในเวลาต่อมา การบริหารเป็นการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีขั้นตอน และเหมาะสมกับหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งกระบวนการบริหารบางตำราเรียกว่าหน้าที่ของการจัดการ ซึ่งมีหลายหน้าที่แตกต่างกันไปตามแนวคิดของนักวิชาการแต่ละคน แต่จะมีหลักการใหญ่ ๆ คล้ายคลึงกัน การบริหารองค์การต่างๆ เป็นงานในหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับ

๑. การปกครอง บัญชา การพิจารณาวินิจฉัย การตัดสินใจ การสั่งงาน

๒. การกำหนดวัตถุประสงค์ การวางนโยบาย การจัดลำดับความสำคัญเร่งด่วนของโครงการวางแผน และการบริหารโครงการ การแบ่งงาน การมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ การจัดการรวมทั้งการตรวจงาน การติดตามผล การประเมินผลงาน การรายงาน การติดต่อสื่อสาร และการประชาสัมพันธ์

๓. การจัดการด้านบุคลากร การเงินหรือการคลัง และทรัพย์สิน ดังนั้น การบริหารที่ได้ผลสำเร็จมีประสิทธิภาพสูง คือการบริหารที่ได้ผลผลิต ผลงานที่ทำสำเร็จอย่างดีมากกว่าปกติทั่วไป ด้วยต้นทุนหรือค่าลงทุนที่ต่ำที่สุด ซึ่งหมายความว่านักบริหารที่ดีจะต้องรู้จักเลือกใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างประหยัดที่สุด และให้ได้ผลงานที่ดีที่สุด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่าการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีนักวิชาการได้เสนอหลักการทฤษฎีที่ เกี่ยวข้องซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทฤษฎีระบบราชการของแม็คเวเบอร์ (Max Weber) ผู้เป็นนักสังคมสงเคราะห์ชาวเยอรมันผลงานของเขามีชื่อเสียงอยู่ในปี ค.ศ.๑๙๔๗ เขาวิเคราะห์องค์การออกได้เป็น ๓ ประเภท จากหลักของการใช้อำนาจซึ่งการใช้อำนาจนี้สมควรที่จะได้รับความสนใจในสังคมปัจจุบัน เพราะจะนำมาซึ่งการจัดองค์การแบบราชการซึ่งแม็คเห็นว่าเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพสูงที่จะให้ประโยชน์ต่อสังคมเขาใช้แนวความคิดทางสังคมศาสตร์ศึกษาธรรมชาติและหน้าที่ของระบบราชการ และวาง

โครงสร้างของระบบราชการเขาเน้นความไม่สมบูรณ์ของระบบราชการซึ่งไม่ได้กล่าวไว้ตอนต้นๆ
ลักษณะของทฤษฎีระบบราชการของแม็คเวเบอร์ (Max Weber) มีที่มาดังนี้คือ

ก. ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจ ความชอบธรรมของอำนาจมีที่มาดังนี้คือ

๑) ความชอบธรรมของอำนาจที่มาจากกฎหมายแม็คเวเบอร์ (Max Weber) เห็นว่าผู้ใช้
อำนาจปกครองนั้น ต้องมีอำนาจตามกฎหมายหรืออีกนัยหนึ่งก็คือกฎหมายให้อำนาจบุคคลนั้น
กระทำการใดๆได้ ซึ่งอำนาจตามกฎหมายนี้มีตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงระดับต่ำสุดในระดับสูงสุดเช่น
นายกรัฐมนตรีมีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดินโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย ในระดับกลาง
เช่น ปลัดกระทรวงใช้อำนาจบริหาร กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของ
ประชาชน ในระดับต่ำเช่น พลตำรวจได้รับอำนาจเป็นเจ้าของพนักงานมีอำนาจจับกุมปราบปราม
ผู้กระทำความผิด เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม

๒) ความชอบธรรมของอำนาจที่เกิดขึ้นโดยจารีตประเพณีเกิดจากขนบธรรมเนียม
ประเพณี และความเชื่อดั้งเดิมซึ่งถือปฏิบัติสืบทอดกันมาจามอดีตเช่นการเชื่อฟังคำสั่งของ
พระมหากษัตริย์ในราชวงศ์ที่สืบทอดกันมาแต่อดีตกาล เป็นต้น

๓) ความชอบธรรมของอำนาจเกิดขึ้นจากลักษณะพิเศษส่วนตัวของผู้ผู้นำ
(Charismatic leader) อำนาจของผู้นำเกิดจากการยอมรับในความเป็นวีระบุรุษของผู้นำ จากผู้ตาม
ซึ่งเห็นว่าผู้นำมีพรสวรรค์ (a gift of grace) แม็คเวเบอร์ (Max Weber) ให้ความเห็นที่ว่าอำนาจที่มาจาก
กฎหมายมี ความชอบธรรมมากที่สุด ในอำนาจทั้ง ๓ ลักษณะที่กล่าวข้างต้น และอำนาจอันเกิด
จากความชอบ ธรรมทางกฎหมายเป็นส่วนสำคัญในการจัดระบบงานแบบราชการ เพราะอำนาจที่
เกิดจากกฎหมายสามารถบังคับเอาความมีเหตุมีผลจากราชการได้ และระบบการบริหารแบบ
ราชการที่ใช้อำนาจของ กฎหมายบังคับนี้จะเป็นระบบที่ดีที่สุด

ข. ในส่วนที่เกี่ยวกับระบบราชการ ระบบราชการในความคิดของแม็คเวเบอร์ (Max
Weber) หมายถึง

- ๑) เป็นการบริหารงานที่ยึดหลักการจัด สายการบังคับบัญชา
- ๒) มีการแบ่งงานกันทำตามกฎเกณฑ์
- ๓) กฎเกณฑ์นั้นต้องเขียนเป็นลายลักษณ์อักษร
- ๔) การปฏิบัติงานไม่คำนึงถึงตัวบุคคล
- ๕) ข้าราชการคำนึงถึงความมีเหตุผล
- ๖) ข้าราชการมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน
- ๗) ข้าราชการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด
- ๘) มีการยึดหลักคุณธรรมและความรู้ทางเทคนิคเป็นหลักเกณฑ์ การบรรจุแต่งตั้งและ
เลื่อนชั้น เลื่อนตำแหน่งจะเห็นได้ว่าถ้าใช้หลักการของแม็คเวเบอร์ (Max Weber) ในหน่วยงานใดได้

อย่างเคร่งครัดหน่วยงานนั้นย่อมประสบผลสำเร็จในการบริหารงานอย่างแน่นอน แต่ในทางปฏิบัติแล้วมักจะไม่เป็นจริงเช่นนั้นเพราะพฤติกรรมของมนุษย์ไม่อาจเป็นไปได้ตามอุดมคติของแม็คเวเบอร์ (Max Weber) ซึ่งใช้วิธีการวิทยาศาสตร์ องค์กรชนิดนี้จึงไม่อาจมีขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ในโลก

ค. ข้อดีและข้อเสียของทฤษฎีระบบราชการของแม็ค เวเบอร์ (Max Weber) คือ

ข้อดีของทฤษฎีระบบราชการคือ

เป็นการบริหารที่ใช้หลักเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์บุคคลิกและบารมีส่วนตัว ซึ่งจะก่อให้เกิดความเที่ยงธรรม มีความแน่นอนในการปฏิบัติงานถ้าสามารถทำตามกฎเกณฑ์ที่ได้มีการควบคุมอย่างเคร่งครัด

ข้อเสียของทฤษฎีระบบราชการคือ

หน่วยราชการอาจใช้กฎเกณฑ์ต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ขององค์กรเองแทนที่จะคำนึงถึงข้าราชการหรือประชาชนผู้มาติดต่อ นั่นคือ องค์กรจะ ปฏิบัติงานเพื่อผลได้ขององค์กรส่วนอะไรที่จะทำให้องค์การเสียประโยชน์ก็จะพยายามป้องกันมิให้เกิดขึ้น หลักสายการบังคับบัญชามักจะขัดกับหลักความรู้เฉพาะอย่าง ระบบราชการมัก ปฏิบัติงานได้ดีในยามบ้านเมืองมีความปกติสุขแต่จะประสบความล้มเหลวในเวลาที่มีวิกฤติการณ์ ทฤษฎีระบบราชการสนใจเฉพาะปัจจัยภายในองค์กรเท่านั้น ไม่ได้สนใจปัจจัยภายนอกกว่าจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการบริหารหรือไม่^{๔๖}

เฮนรีฟาโยล์ (Henry Fayol) ได้เสนอแนวทางการบริหารโดยมีความ เชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administrative) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาลโดยมี สารระสำคัญเกี่ยวกับการบริหารประกอบด้วยหน้าที่ทางการบริหาร ๕ ประการ (Management Functions) คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) การควบคุม (Controlling)^{๔๗}

สรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าทฤษฎีระบบราชการของแม็คเวเบอร์ (Max Weber) ได้วิเคราะห์องค์การออกได้เป็น ๓ ประเภทจากหลักของการใช้อำนาจซึ่งการใช้อำนาจนี้สมควรที่จะได้รับความสนใจในสังคมปัจจุบันเพราะจะนำมาซึ่งการจัดองค์การแบบราชการซึ่งแม็คเห็นว่าเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพสูงที่จะให้ประโยชน์ต่อสังคมเขาใช้

^{๔๖} อวยชัย ชะบา, เอกสารการสอนชุดวิชาของค์การและการจัดการ, (สาขาวิชาการจัดการ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๓), หน้า ๑๕๔.

^{๔๗} พิทยา บวรวัฒนา, แนวคิดทฤษฎีและหลักการรัฐประศาสนศาสตร์, (สาขาวิชาวิทยาการการจัดการ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๓), หน้า ๑๑๖.

แนวความคิดทางสังคมศาสตร์ศึกษาธรรมชาติและหน้าที่ของระบบราชการ และวางโครงสร้างของระบบราชการ เขาเน้นความไม่สมบูรณ์ของระบบราชการซึ่งไม่ได้กล่าวไว้ตอนต้น ๆ ลักษณะของทฤษฎีระบบราชการของแม็คเวเบอร์ (Max Weber) มีที่มาดังนี้คือส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจส่วนที่เกี่ยวกับระบบราชการ ข้อดีของทฤษฎีระบบราชการ เช่นเป็นการบริหารที่ใช้หลักเหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์บุคคลิกและบารมีส่วนตัว ซึ่งจะก่อให้เกิดความเที่ยงธรรมมีความแน่นอนในการปฏิบัติงาน ถ้าสามารถทำตามกฎเกณฑ์ที่ได้มีการควบคุมอย่างเคร่งครัดข้อเสียของทฤษฎีระบบราชการ เช่นหน่วยราชการอาจใช้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์ขององค์การเองแทนที่จะคำนึงถึง ข้าราชการหรือประชาชนผู้มาติดต่อองค์การจะปฏิบัติงานเพื่อผลได้ขององค์การ หลักสายการบังคับบัญชา มักจะขัดกับหลักความรู้เฉพาะอย่างระบบราชการมักปฏิบัติงานได้ดีในยามบ้านเมืองมีความปกติสุขแต่จะประสบความล้มเหลวในเวลาที่มีวิกฤตการณ์ ทฤษฎีระบบราชการสนใจเฉพาะปัจจัยภายในองค์การเท่านั้น ไม่ได้สนใจปัจจัยภายนอกกว่าจะมีผลกระทบกระเทือนต่อการบริหารหรือไม่

๒.๒.๑ โครงสร้างการบริหารงานเทศบาล

เทศบาล แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร โครงสร้างของเทศบาลมีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด นับตั้งแต่เริ่มจัดตั้งการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลเพื่อให้สอดคล้องกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยดังจะกล่าวถึงพัฒนาการของโครงสร้างของเทศบาล ดังนี้

๑. โครงสร้างของเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี

สำหรับเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีโครงสร้างในรูปแบบสภา กับคณะเทศมนตรี กล่าวคือ มีการแยกฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติออกจากกัน แต่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ ฝ่ายบริหาร (นายกเทศมนตรีและเทศมนตรี) มาจากการเลือกของสภาเทศบาล ทำให้นายกเทศมนตรีและเทศมนตรีทำหน้าที่ในสองสถานะ คือ สถานะของฝ่ายบริหารและสถานะของสมาชิกสภาเทศบาล อีกทั้งได้กำหนดสถานะของนายกเทศมนตรีเป็นหัวหน้าในการบริหารงานของเทศบาล โดยมีเทศมนตรีเป็นผู้ช่วย^{๔๘} ฝ่ายบริหารของเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรีจะประกอบด้วย นายกเทศมนตรีจำนวน ๑ คน และเทศมนตรีจำนวนหนึ่ง คือ เทศบาลตำบล ๒ คน เทศบาลเมือง ๒-๓ คน เทศบาลนคร ๔ คน^{๔๙} ทั้งนายกเทศมนตรีและเทศมนตรีจะต้อง

^{๔๘} มรุต วันทนากร, สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่อง เทศบาล, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๗), หน้า ๒๕.

^{๔๙} สนิท จรอนันต์, ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๔๓), หน้า ๓๓.

เป็นสมาชิกสภาเทศบาล (เลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน) จากนั้นสมาชิกสภาเทศบาลพิจารณาเลือกกันเองภายในกลุ่มสมาชิกสภาเทศบาล เป็นการแต่งตั้งมาจากความเห็นชอบจากสภาเทศบาล จึงอาจจะเรียกได้ว่าเป็น “คณะเทศมนตรีที่มาจาก การเลือกตั้งทางอ้อมของประชาชน” คณะเทศมนตรีจะทำหน้าที่ในการบริหารกิจการของเทศบาล ตามที่กฎหมายกำหนดส่วนสภาเทศบาลทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ จะประกอบด้วยสมาชิกสภาเทศบาลที่มาจาก การเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในเขตเทศบาล อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี จำนวนของสมาชิกสภาเทศบาลจะขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล คือ

เทศบาลตำบล มีสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน ๑๒ คนเทศบาลเมือง มีสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน ๑๘ คน

เทศบาลนคร มีสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน ๒๔ คน

สภาเทศบาลจะต้องเลือกประธานสภาเทศบาล ๑ คน รองประธานสภาเทศบาล ๑ คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล ประธานสภา มีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมเทศบาลควบคุมบังคับบัญชา รักษาความสงบ และเป็นตัวแทนสภาในกิจการภายนอกสภาเทศบาลทำหน้าที่ในการเลือกฝ่ายบริหาร และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารด้วย และทำหน้าที่ในการพิจารณาร่างข้อบัญญัติเทศบาลเพื่อออกเป็นเทศบัญญัติเทศบาลบังคับใช้ต่อไป

สภาเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรีนั้น มีอำนาจค่อนข้างมากโดยเฉพาะในประเด็นเรื่องการพิจารณารับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณประจำปีซึ่งหากสภาเทศบาลไม่รับหลักการแล้ว โอกาสที่คณะเทศมนตรีทั้งคณะจะต้องพ้นออกจากตำแหน่งก็มีสูง^{๕๐} นอกจากนี้การดำรงอยู่ของฝ่ายบริหารก็ขึ้นอยู่กับฝ่ายสภาด้วยเช่นกัน

สรุปได้ว่า การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของเทศบาล ซึ่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๔๐ มีเจตนารมในการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นช่วยแบ่งเบารัฐบาลกลาง โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการะกิจหรือกิจกรรมที่กำหนดตามกฎหมาย นอกจากหน้าที่ที่เทศบาลต้องจัดทำ และหน้าที่ที่อาจจัดทำตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาลแล้ว ต่อมาเมื่อรัฐบาลประกาศพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ พ.ศ.๒๕๔๒ เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นคิดเองบริหารงบประมาณเอง ตรวจสอบประเมินผลเองการบริหารองค์กรบริหารท้องถิ่น ยังมีบทบาทอีกมากมาย ที่ผู้นำองค์กรจะต้องปฏิบัติงานออกมาอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการทำงานในฐานะต้นแบบแห่งความสำเร็จ ผู้นำการบริหารไว้มีหลายประการ คือ ๑) เข้าใจในบริบทและสภาพการเปลี่ยนแปลง ๒) รู้จักการครองตนที่เหมาะสม ๓) สามารถสร้างทีมงาน

^{๕๐} มรุต วันทนากร, สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่อง เทศบาล, อ้างแล้ว, หน้า ๒๗.

ได้ ๔) มีความเป็นผู้นำขององค์กรสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงประสานงานข้ามหน่วยงานและสร้างเครือข่ายในการทำงานได้ ๕) มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล คิดนอกกรอบและสามารถสื่อสารทำความเข้าใจให้เกิดการยอมรับได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ๖) มีทักษะทางการเมือง ๗) มีคุณธรรมจริยธรรม ๘) เข้าใจในขั้นตอน/กระบวนการนโยบายผลักดันได้ และ ๙) สามารถบูรณาการอย่างเป็นระบบเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายอันพึงประสงค์เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

แผนภาพที่ ๒.๒ โครงสร้างของเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี

๒. โครงสร้างของเทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี

เทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี มีโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น ๒ ฝ่าย คือฝ่ายสภาเทศบาล และฝ่ายบริหาร กล่าวคือ นายกเทศมนตรีทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในเขตเทศบาล อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๒ วาระไม่ได้ เมื่อได้ดำรงตำแหน่ง ๒ วาระติดต่อกัน จะดำรงตำแหน่งได้อีกเมื่อพ้น ๔ ปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ด้วย

เหตุผลที่นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงนั้นมาจากการเคลื่อนไหวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จนทำให้ในปี พ.ศ.๒๕๔๓ ได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ.๒๕๔๓ ซึ่งมีสาระสำคัญ คือ เทศบาลเมืองและเทศบาลนครที่หมดวาระหลังจากรวมการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้สามารถเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงจากประชาชนได้เลย ส่วนเทศบาลตำบลต้องรอไปจน พ.ศ.๒๕๕๐ จึงสามารถเลือกตั้งโดยตรงได้^{๕๑} โดยเทศบาลแห่งแรกที่มีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงจากประชาชน คือ เทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

นายกเทศมนตรีมีอำนาจในการแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีซึ่งมิใช่สมาชิกสภาเทศบาลเป็นผู้ช่วยในการบริหารดำเนินงานของเทศบาล อีกทั้งยังสามารถแต่งตั้งที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรีขึ้นเป็นทีมบริหารได้ ซึ่งจำนวนของรองนายกเทศมนตรีขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล คือ

เทศบาลตำบลให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน ๒ คน ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกเทศมนตรีรวมกันแล้วไม่เกิน ๒ คน

เทศบาลเมืองให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน ๓ คน ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกเทศมนตรีรวมกันแล้วไม่เกิน ๓ คน

เทศบาลนครให้แต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน ๔ คน ที่ปรึกษาและเลขานุการนายกเทศมนตรีรวมกันแล้วไม่เกิน ๕ คน

ส่วนสภาเทศบาลทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ โดยสมาชิกสภาเทศบาล (ส.ท.) มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในเขตเทศบาล อยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี จำนวนของสมาชิกสภาเทศบาลจะขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล โดยเทศบาลตำบลมีสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน ๑๒ คน เทศบาลเมืองมีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน ๑๘ คน และเทศบาลนครมีสมาชิกสภาเทศบาลจำนวน ๒๔ คน สภาเทศบาลจะต้องเลือกประธานสภาเทศบาล ๑ คน รองประธานสภาเทศบาล ๑ คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาลความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายสภาเทศบาล เป็นไปด้วยความห่างเหินเมื่อเปรียบเทียบกับเทศบาลในรูปแบบคณะเทศมนตรี คือ นายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรีไม่เป็นสมาชิกสภาเทศบาล และรองนายกเทศมนตรีมาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี^{๕๒} โดยเทศบาลรูปแบบนายกเทศมนตรีนั้นมีการแบ่งแยกฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเทศบาลออกจากกันอย่างชัดเจน และต่างมีสถานะเพียงสถานะเดียวคือ ถ้าไม่เป็นฝ่ายบริหารก็ต้องเป็นฝ่ายสภาเทศบาล

^{๕๑} อลงกรณ์ อรรคแสง, สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่อง การจัดรูปแบบและโครงสร้างภายใน, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๓), หน้า ๘๙.

^{๕๒} มรุต วันทนากร, สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่อง เทศบาล, หน้า ๒๘.

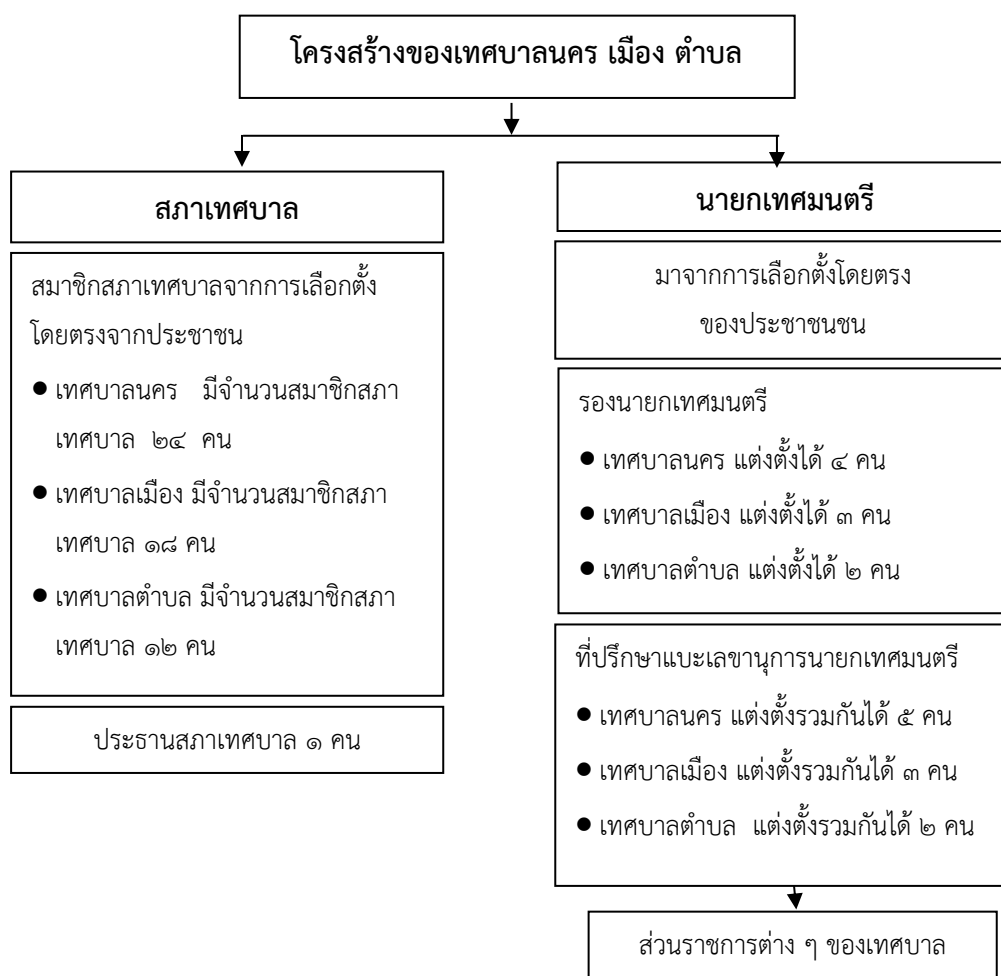
สำหรับสาระสำคัญของการบริหารระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาเทศบาลสำหรับเทศบาลรูปแบบนายกเทศมนตรีมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนจากรูปแบบคณะเทศมนตรี คือ

๑. นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ไม่ใช่ฝ่ายสภาเทศบาลเป็นผู้เลือก

๒. การดำรงอยู่ของนายกเทศมนตรีไม่ขึ้นอยู่กับสภาเทศบาล

๓. ในกรณีการรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีของเทศบาล ถ้าร่างเทศบัญญัติตกไปจากฝ่ายสภานั้น ไม่มีผลต่อฝ่ายบริหารในการออกจากตำแหน่งหรือยุบสภาเทศบาล แต่ให้ใช้เทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายปีที่แล้วไปพลางก่อนและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อสั่งให้นายกเทศมนตรีพ้นจากตำแหน่ง

เทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรีเป็นรูปแบบที่ใช้ในปัจจุบันนี้ โดยเทศบาลทุกประเภทนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลจะต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนเท่านั้น เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยในท้องถิ่น และเพื่อความคล่องตัวในการบริหารของฝ่ายบริหาร และเพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารของเทศบาลมากยิ่งขึ้น

แผนภาพที่ ๒.๓ โครงสร้างของเทศบาลในรูปแบบนายกเทศมนตรี

โครงสร้างภายในเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๔๖ ได้กำหนดเรื่องโครงสร้างภายในองค์กรของเทศบาลไว้อย่างกว้างๆ ตามที่กระทรวงมหาดไทยโดยคณะกรรมการกลางเทศบาล (ก.ท.) ยังได้ประกาศกำหนดการแบ่งโครงสร้างส่วนราชการในเทศบาลให้เทศบาลมีการแบ่งส่วนราชการดังต่อไปนี้

๑. สำนักปลัดเทศบาล

๒. กองหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งประกอบด้วย

๒.๑ ส่วนราชการที่เป็นสำนักหรือกอง

การคลัง	การช่าง
การสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	การศึกษา
วิชาการและแผนงาน	การประปา
การแพทย์	การช่างสุขาภิบาล
สวัสดิการสังคม	

๒.๒. หน่วยงานตรวจสอบภายใน

นอกจากนี้ในประกาศดังกล่าว ยังได้กำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ในการแบ่งส่วนราชการไว้เพิ่มเติม ดังนี้

๑. เทศบาลอาจเปลี่ยนแปลงส่วนราชการต่าง ๆ (ที่เป็นสำนักหรือกอง) ได้ตามความจำเป็นและเหมาะสมของเทศบาล ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.จ.) และจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขของคณะกรรมการกลางเทศบาลกำหนด (ก.กลาง เทศบาล)

๒. สำนักงานปลัดเทศบาลมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทั่วไปของเทศบาล และราชการที่มีได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนัก กอง หรือส่วนราชการใดในเทศบาลโดยเฉพาะ

๓. สำนัก กอง หรือส่วนราชการให้มีหน้าที่ตามที่เทศบาลกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.จ.)

๔. การแบ่งส่วนราชการภายใน สำนักปลัด สำนัก กอง หรือส่วนราชการให้กำหนดเป็นประกาศเทศบาล โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการเทศบาล (ก.ท.จ.)

๕. การจัดตั้ง การปรับปรุง การรวมหรือยุบส่วนราชการ ให้เทศบาลพิจารณาเสนอความเห็นและพิจารณาอัตรากำลัง การจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกันแล้วเสนอต่อคณะกรรมการพนักงานเทศบาล พิจารณาให้ความเห็นชอบ

๒.๒.๒ อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

อำนาจหน้าที่ของเทศบาลได้กำหนดไว้อย่างกว้างขวาง โดยแบ่งหน้าที่ออกเป็น ๒ ประเภทได้แก่ “หน้าที่ที่เทศบาลจำต้องกระทำ” และ “กิจการที่ไม่บังคับให้ต้องทำแต่สามารถจัดทำได้ตามกำลังของตน” โดยพิจารณาจากความจำเป็นของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งอำนาจหน้าที่ที่เทศบาลสามารถนำมาบริหารพัฒนาท้องถิ่นได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยกำหนดให้เทศบาลแต่ละประเภท ทั้งเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร มีอำนาจในการตราเทศบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย และในการบริหารงานท้องถิ่นของตนเองนั้น เทศบาลสามารถมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนด^{๕๓}

เทศบาลมีหน้าที่โดยสรุปตามมาตรา ๕๐, ๕๓ และ ๕๖ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ ดังนี้

- ๑) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- ๒) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- ๓) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

นอกจากหน้าที่ที่ต้องจัดทำข้างต้นแล้ว เทศบาลยังมีกิจการที่อาจจัดทำได้ ตามมาตรา ๕๑, ๕๔, ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ เช่น

- ๑) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
- ๒) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- ๓) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- ๔) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
- ๕) ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
- ๖) ให้มีการสาธารณสุข
- ๗) จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
- ๘) จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
- ๙) ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬาและพลศึกษา
- ๑๐) ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ๑๑) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
- ๑๒) เทศพาณิชย์

^{๕๓} โกวิท วัฒนกุล, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๔๘), หน้า ๓๓๒-๓๓๓.

นอกจากหน้าที่ที่เทศบาลต้องจัดทำและหน้าที่ที่อาจจัดทำตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาลแล้ว ต่อมาเมื่อรัฐบาลประกาศพระราชบัญญัติแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจฯ พ.ศ. ๒๕๔๒ เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นเพิ่มเติม ตามมาตรา ๑๖ เช่น

- ๑) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
- ๒) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- ๓) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้าม และที่จอดรถ
- ๔) การสาธารณสุขบุคคลและการก่อสร้างอื่น ๆ
- ๕) การสาธารณสุขการ
- ๖) การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ
- ๗) การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน
- ๘) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- ๙) การจัดการศึกษา
- ๑๐) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๑๑) การผังเมือง
- ๑๒) การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
- ๑๓) การดูแลรักษาที่สาธารณะ
- ๑๔) การควบคุมอาคาร
- ๑๕) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- ๑๖) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

กฎหมายแม่บทของเทศบาลทั้ง ๔ ฉบับ มีดังต่อไปนี้

๑. พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. ๒๔๗๖
๒. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๑
๓. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๘๖ และมีการแก้ไขเพิ่มเติมอีก ๑ ครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๔๘๗
๔. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ และมีการแก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบันรวม ๑๒ ครั้ง

๒.๒.๓ องค์ประกอบของเทศบาล

ตามพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดให้โครงสร้างเทศบาลประกอบด้วย สภาเทศบาลทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ และคณะเทศมนตรี หรือนายกเทศมนตรีทำหน้าที่

ฝ่ายบริหาร ทำให้เทศบาลไทยมีการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีโดยตรงเป็นครั้งแรก กรณีเทศบาลตำบลให้เลือกที่จะใช้รูปแบบคณะเทศมนตรี หรือนายกเทศมนตรีก็ได้แต่นับแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๕๐ เป็นต้นไป ทุกเทศบาลตำบลจะต้องใช้รูปแบบนายกเทศมนตรี สภาเทศบาลตำบล ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๒ คน มีเทศมนตรีไม่เกิน ๒ คน และให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน ๒ คน โดยนายกเทศมนตรีอาจแต่จากบุคคลที่มีได้เป็นสมาชิกสภาเทศบาล สภาเทศบาลเมือง ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๑๘ คน มีเทศมนตรีไม่เกิน ๓ คน และให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน ๓ คน สภาเทศบาลนคร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๒๔ คน มีเทศมนตรีไม่เกิน ๔ คน และให้มีรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน ๔ คน ต่อมาพระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ.๒๕๔๖ กำหนดให้เทศบาลทุกแห่งในประเทศต้องมีนายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด ทำให้ทั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี สภาเทศบาลมีประธานสภา ๑ คน และรองประธานสภา ๑ คน ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล สามารถแสดงแผนภูมิโครงสร้างของเทศบาล^{๕๔}

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.๒๕๔๖ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดตั้งท้องถิ่นใดขึ้นเป็นเทศบาลไว้ ๓ ประการ ได้แก่

๑. จำนวนและความหนาแน่นของประชากรในท้องถิ่นนั้น
๒. ความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาจากการจัดเก็บรายได้ตามที่กฎหมายกำหนด และงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินการของท้องถิ่น
๓. ความสำคัญทางการเมืองของท้องถิ่น โดยพิจารณาถึงศักยภาพของท้องถิ่นนั้นว่าจะสามารถพัฒนาความเจริญได้รวดเร็วมากน้อยเพียงใด

จากหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลดังกล่าวข้างต้น ได้กำหนดให้เทศบาลในประเทศไทยมีทั้งหมด ๓ ประเภท คือ เทศบาลนคร เทศบาลเมือง เทศบาลตำบล ซึ่งเทศบาลแต่ละประเภทจะมีหลักเกณฑ์ในการจัดตั้ง^{๕๕} ดังนี้

๑. เทศบาลตำบล กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนี้

- ๑.๑ มีรายได้จริงโดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ผ่านมาไม่ต่ำกว่า ๑๒ ล้านบาท
- ๑.๒ มีประชากรตั้งแต่ ๗,๐๐๐ คนขึ้นไป
- ๑.๓ ความหนาแน่นของประชากรตั้งแต่ ๑,๕๐๐ คนต่อ ๑ ตารางกิโลเมตรขึ้นไป

^{๕๔} โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๘), หน้า ๒๑๕-๒๑๘.

^{๕๕} โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย. (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗๗.

๑.๔ ได้รับความเห็นชอบจากราษฎรในท้องถิ่นนั้น

๒.เทศบาลเมือง มีหลักเกณฑ์ในการจัดตั้ง ดังนี้

๒.๑ ท้องที่ที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัด ให้ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่นประกอบ

๒.๒ ส่วนท้องที่ที่มีใช้เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดจะยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑) เป็นท้องที่มีพลเมืองตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ คนขึ้นไป

๒) ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ คนต่อตารางกิโลเมตร

๓) มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อื่นต้องทำตามกฎหมายกำหนดไว้

๔) มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง

๓.เทศบาลนคร มีหลักเกณฑ์ในการจัดตั้ง ดังนี้

๓.๑ เป็นท้องที่มีพลเมืองตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ คนขึ้นไป

๓.๒ ราษฎรอยู่กันหนาแน่นไม่ต่ำกว่า ๓,๐๐๐ คนต่อตารางกิโลเมตร

๓.๓ มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่อื่นต้องทำตามกฎหมายกำหนดไว้

๓.๔ มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลนคร

การยกฐานะของเทศบาลขึ้นอยู่กับรายได้และประชากรเป็นหลัก ในพระราชบัญญัติการจัดตั้งเทศบาลมิได้กำหนดว่าการยกฐานะเทศบาลต้องทำตามลำดับ กล่าวคือ เทศบาลตำบลอาจยกฐานะเข้าไปเป็นเทศบาลนครได้เลย หากปรากฏว่าพื้นที่นั้นๆ เข้าข่ายกฎเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลนคร^{๕๖}

๒.๒.๔ การกำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาล^{๕๗}

การดำเนินงานเพื่อจัดการขยะมูลฝอยที่ผ่านมา ท้องถิ่นส่วนมากสามารถให้บริการเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยได้มากกว่าเดิม ทำให้ปัญหาขยะตกค้างน้อยลง แต่ยังมีปัญหากำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะอยู่มากตกค้าง และยังมีปัญหากำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกสุขลักษณะ แม้จะมีการจัดสรรงบประมาณ เพื่อก่อสร้างระบบกำจัดที่ถูกสุขลักษณะ ในหลายพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการสนับสนุน

^{๕๖} กิริติพงศ์ แนวมาลี, ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่นสำหรับเยาวชน, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๓๙), หน้า ๑๕.

^{๕๗} การกำจัดขยะมูลฝอย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.pcd.go.th/info_serv/waste_garbage.html [๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

งบประมาณ และยังมีท้องถิ่นหลายแห่งที่มีระบบแล้วก็ไม่สามารถกำจัดขยะมูลฝอยได้ถูกสุขลักษณะตามที่ได้ออกแบบไว้ได้ และบางแห่งได้รับการต่อต้านคัดค้านจากประชาชนจนไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่ได้

ทั้งนี้เหตุเพราะจากการทำโครงการที่ผ่านมาไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมพร้อมที่จะดำเนินงานดูแลรักษาระบบอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีข้อจำกัดทางด้านบุคลากรและองค์การบริหารจัดการที่ชัดเจน นอกจากนี้การดำเนินงานที่ผ่านมา ส่วนใหญ่มีลักษณะต่างคนต่างทำ ทำให้มีสถานที่กำจัดมูลฝอยที่ไม่ถูกสุขลักษณะขนาดต่าง ๆ กันกระจายทั่วไป ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศ มีผลทำให้การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่องซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะมูลฝอย

จากการศึกษาความเป็นไปได้ของการจัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยในหลาย ๆ พื้นที่ของประเทศ ได้ข้อสรุปว่า รูปแบบศูนย์การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งในการจัดการขยะมูลฝอยที่จะแก้ไขสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเป็นการมุ่งเน้นให้ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกันนำขยะมูลฝอยมากำจัดร่วมกัน ซึ่งแนวทางนี้จะช่วยแก้ไขปัญหาค้นได้ในระยะยาว และเพื่อเป็นการลดภาระของรัฐบาลด้านการลงทุนและการบริหารจัดการ อีกทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทร่วมลงทุนและดำเนินการ โดยรูปแบบการลงทุนและดำเนินการศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยอาจทำได้หลายวิธี อาทิ เอกชนเป็นผู้ลงทุนและดำเนินการเองทั้งหมด รัฐร่วมลงทุนกับภาคเอกชน รัฐลงทุนการก่อสร้างระบบและให้เอกชนดำเนินการ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกันต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้นจำเป็นต้องกำหนดแนวทางและทิศทางในการดำเนินงานและการจัดสรรงบประมาณโดยใช้รูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย ร่วมกันเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในโอกาสต่อไป และเป็นการแก้ไขปัญหาผลกระทบอันเนื่องจากการจัดการขยะในระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ และถูกหลักสุขาภิบาล สามารถช่วยแก้ไขปัญหาคาราคาเขินสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของชุมชนต่าง ๆ โดยเฉพาะชุมชนขนาดเล็ก และยังประหยัดงบประมาณ บุคลากร พื้นที่ในการกำจัดขยะมูลฝอย ทั้งนี้เพื่อคุณภาพชีวิตและสุขอนามัยของประชาชน

การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอย่างครบวงจรคู่มือสำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ จะประกอบด้วยหลักเกณฑ์การพิจารณาระบบการจัดการขยะมูลฝอยครบวงจรตั้งแต่ระบบการเก็บรวบรวม การคัดแยก การนำกลับไปใช้ประโยชน์ และรูปแบบศูนย์กำจัดขยะมูลฝอย แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยโดยรูปแบบศูนย์กำจัดรวมกันนั้น ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรพิจารณารูปแบบของการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร เพื่อดำเนินการจัดการในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบโดยเริ่มจากการสำรวจข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ และการคาดการณ์ในอนาคต ตลอดจนสัดส่วนหรือลักษณะองค์ประกอบของขยะมูลฝอยทางด้านกายภาพ เคมี และอื่น ๆ โดยข้อมูลเหล่านี้ นำไปใช้ในการวางแผนและออกแบบระบบการจัดการขยะมูลฝอยที่สามารถ

รับได้ในระยะเวลา 20 ปี ตั้งแต่ขั้นตอนการคัดเลือกการเก็บรวบรวม การขนส่ง การนำไปใช้ประโยชน์และการกำจัด โดยคำนึงถึงเทคโนโลยีที่มีความเหมาะสม รวมทั้งการคัดเลือกพื้นที่ รูปแบบของการบริหารจัดการ และการมาตรการลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยจัดให้มีการรณรงค์และนำระบบการนำวัสดุกลับคืนมาใช้ให้มากขึ้น พร้อมทั้งพิจารณาค่าลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วนตลอดอายุโครงการ

๒.๓ หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ในทางพระพุทธศาสนา “อปริหานิยธรรมนั้นหมายถึงธรรมที่ประพฤติปฏิบัติแล้วจะไม่ทำให้องค์กรและสังคมนั้นๆเสื่อมทรามลง คือมีแต่ความเจริญถาวรเดียว”^{๕๘} คือธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม ธรรมที่ทำให้เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม หรือหลักปฏิบัติที่นำความสุข ความเจริญมาสู่หมู่คณะ เป็นหลักธรรมที่เน้นความสามัคคีของหมู่คณะ ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม และการเคารพนับถือซึ่งกันและกัน เป็นหลักธรรมแนวปฏิบัติที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสในตอนที่วัสสการพราหมณ์มหาอำมาตย์แห่งแคว้นมคธมาขอเข้าเฝ้าและกราบทูลต่อพระผู้มีพระภาคถึงพระราชอาชญาแห่งแคว้นมคธพระนามว่า อชาตศัตรู เวเทหิบุตร^{๕๙} และพระพุทธองค์ทรงได้ตรัสถึงหลักอปริหานิยธรรม คือ ข้อปฏิบัติหรือธรรมอันเป็นเหตุไม่ให้เกิดความเสื่อมเพื่อเป็นข้อปฏิบัติ ทั้งสำหรับคฤหัสถ์และสำหรับพระภิกษุสงฆ์ โดยตรัสสั่งสอนเหล่ากษัตริย์ลิจฉวี เมืองเวสาลี แคว้นวัชชี และตรัสสั่งสอนเหล่าภิกษุที่เมืองราชคฤห์ แคว้นมคธ

อปริหานิยธรรม 7 ประการ สรุปลดดังนี้

- ๑) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์
- ๒) พร้อมเพรียงในการประชุม
- ๓) ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะวางไว้
- ๔) เคารพนับถือผู้มีอาวุโส และรับฟังคำแนะนำจากท่าน
- ๕) ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี ในสกุล
- ๖) เคารพสักการะปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และรูปเคารพต่าง ๆ
- ๗) ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักบวชอื่น ๆ ให้อยู่ในชุมชนอย่างปลอดภัย

^{๕๘} อุดร จันทวัน, “พระพุทธศาสนากับการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน”, สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ๓๗.

^{๕๙} ที.ม.(ไทย) ๑๐/๖๘/๘๖.

๑. หมั่นประชุมเป็นเนืองนิตย์ หมายถึง การประชุมพบปะปรึกษาหารือกันในกิจการงานต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ หรือคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และยอมรับในเหตุผลที่ถูกต้อง ทั้งที่เป็นประโยชน์และสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะต่างๆ ร่วมกัน

การประชุมกันบ่อยๆ คุยกันบ่อย ๆ นั้น เป็นการระดมความคิด ระดมสมอง รวมถึงความสามารถที่ทุกคนมีนั้น แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญในด้านต่างๆ เช่น ในสถานที่ทำงาน หัวหน้ามีการประชุมปรึกษากับผู้ร่วมงานทุกครั้งที่งานก็จะราบรื่น หากมีข้อผิดพลาด ทุกคนก็จะยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น และในครอบครัว พ่อ แม่ ลูก มีอะไรพูดก็ปรึกษากัน ลูกก็จะอบอุ่น

สรุป หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์นั้น หมายถึงรวมถึง การพบปะ สนทนา การรับประทานอาหาร การเล่นเกม เป็นการทำกิจกรรมกลุ่มย่อยด้วยกัน เป็นต้น และการประชุมนี้ สมาชิกทุกคนจะต้องมีสติกำกับเพื่อควบคุมอารมณ์ให้ได้อยู่ตลอดเวลาไมเช่นนั้นแล้วการประชุมก็จะไม่ประโยชน์แต่ประการใด

๒. พร้อมเพรียงในการประชุม หมายถึงการมาประชุม เลิกประชุม และทำภารกิจอื่นๆ ให้พร้อมเพรียงกัน พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม เข้าประชุม และทำกิจต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายตามมติที่ประชุมอย่างพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน และป้องกันไม่ให้เกิดการแคลงใจกัน ต้องทำให้ความสำคัญในการประชุมการทำกิจต่างๆ ตามมติที่ประชุม เป็นการเสียสละ การยอมรับอดทนอดกลั้น และที่สำคัญคือเรื่องของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด หากไม่เชื่อใจกันแล้ว ก็จะทำให้ไม่แบ่งงานกัน เกิดการหลงตนเอง ใจไม่กว้างพอที่จะเปิดโอกาสให้คนอื่น ๆ ทำผิดพลาดเพื่อการเรียนรู้ การจัดทำเอกสาร และกำหนดมาตรฐานต่างๆ ในการทำงาน ก็เป็นการวางระบบให้ทำงานอย่างพร้อมเพรียงกันได้อย่างหนึ่ง

สรุป การเริ่มและเลิกประชุมโดยพร้อมเพรียงกันนั้นไม่ใช่กระทำได้ง่ายๆ เป็นตัววัดว่าคนในทีมมีความพร้อมเพรียงกันหรือไม่แค่ไหน การตรงต่อเวลาเป็นการเสียสละ เป็นการแสดงน้ำใจให้ซึ่งกันและกัน เห็นอกเห็นใจกัน ทำให้ความสำคัญของคำว่าทีมนี้ มีค่ามาก

๓. ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะวางไว้ หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งที่ยังไม่บัญญัติ จักไม่ถอนสิ่งที่ท่านบัญญัติไว้แล้วนั้น ประพฤติมั่นอยู่ในธรรมของชุมชนครั้งโบราณ หมายถึง ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ๆ ขึ้นมา หรือล้มเลิกบัญญัติเดิม ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะวางไว้ จะต้องถือปฏิบัติมั่นตามหลักการเดิมของหมู่คณะทำตามกฎระเบียบ ตามกติกาคือข้อบังคับ ตามหลักเกณฑ์ของหมู่คณะ เพื่อความเสมอภาคกัน อันเป็นเหตุส่งเสริมให้การปกครองการบริหารเกิดผลดี มีประสิทธิภาพได้ ไม่เล่นนอกกฎนอกกติกาเพราะจะกลายเป็นกติกาส่วนตัวที่ไม่ตรง

กับกติกาของคนอื่น ซึ่งจะสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นตามมาภายหลัง ตัวอย่าง เช่น นักเรียนจะต้องแต่งเครื่องแบบของโรงเรียนเพื่อความเรียบร้อยเรียบร้อย จะแต่งกายตามใจตนเองไม่ได้

สรุป ไม่บัญญัติสิ่งใหม่ ๆ ตามอำเภอใจ โดยผิดหลักการเดิมที่หมู่คณะวางไว้ นั้น เป็นการกำหนด วิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ แผนรองรับ ฯลฯ คือการบัญญัติตั้งนั้น ทุกคนในทีมจะต้องทำตามอย่างเคร่งครัด ไม่ลี้มเล็ก เพิ่มถอน ตามอำเภอใจ

๔. เคารพนับถือผู้มีอาวุโส และรับฟังคำแนะนำจากท่าน หมายถึง การให้ความเคารพและรับฟังความคิดเห็นคำแนะนำของผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์มายาวนาน ดังนั้นเราต้องให้ความเคารพนับถือ ให้เกียรติ และรับฟังความคิดเห็นของท่านในฐานะที่เป็นผู้หลักผู้ใหญ่เป็นผู้มีประสบการณ์มามาก และการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะจำเป็นต้องมีผู้นำและผู้ตาม เราควรต้องเคารพนับถือผู้เป็นประธาน และการเคารพผู้บริหารหมู่คณะ ถ้าเราให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟังผู้นำ หมู่คณะสังคมก็จะไม่วุ่นวาย เช่น ถ้าลูกเชื่อฟังพ่อแม่ก็จะเป็นคนดีได้ ไม่เกะกะเกร่ก่อความเดือดร้อนให้กับครอบครัวและสังคม

สรุป เคารพนับถือผู้มีอาวุโส และรับฟังคำแนะนำจากท่าน เป็นจุดตั้งต้นของการนำทีมอยู่ที่ผู้นำในองค์กร ว่ามีคุณธรรม ควรคู่แก่การเคารพนับถือกราบไหว้ได้หรือไม่ นำฟังและทำตามแค่ไหน บางองค์กร ผู้ใหญ่ทำตัวไม่นำเคารพนับถือ ไม่นำกราบไหว้ ชอบเล่นการพนัน มีนิสัยเจ้าชู้ เห็นแก่ตัว ขาดศีลธรรม คดโกง ไร้จริยธรรม ก็ยากที่จะสร้างบรรยากาศในการทำงานให้เป็นทีมที่ดีได้

๕. ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี ในสกุล หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารีทั้งหลาย หมายถึง ให้เกียรติและคุ้มครองสตรีและกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดี มีให้ถูกล่วงเกินข่มเหงรังแกหรือถูกฉุดคร่าขืนใจ สตรีถือว่าเป็นเพศแม่ เป็นเพศที่อ่อนแอ บุรุษควรให้เกียรติ ให้การยกย่อง และปกป้องไม่ให้ใครละเมิดสิทธิหรือข่มเหงรังแก ถ้าสังคมใด ๆ ผู้หญิงถูกฉุดคร่าข่มขืนมาก ๆ ความเสื่อมย่อมนะเกิดกับสังคมนั้น

สรุป ไม่ข่มเหงหรือล่วงเกินสตรี ในสกุลนั้น เป็นการทำร้าย การกดขี่ทางเพศ การทำผิดในลูกเมียผู้อื่น การทำลามกอนาจารย่อมนำมาซึ่งความเสื่อมเสียในองค์กร เพราะทำให้เกิดความหวาดระแวง และขาดความปลอดภัยในคู่ครอง และในทีนี้ยังรวมไปถึง การไม่รับฟังความเห็นของเพศหญิงด้วย

๖. เคารพสักการะบูชาสถาน ปุชนียวัตถุ และรูปเคารพต่าง ๆ หมายถึง ให้การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาและปกป้องรักษาบูชาสถาน สำคัญของชุมชนนั้นๆ โดยทั่วถึงกันทั้งหมด เพื่อให้เป็นเครื่องเตือนความทรงจำ เป็นศูนย์รวมใจของหมู่ชน เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เราให้ทำดี และไม่บั่นทอนผลประโยชน์ที่เคยอุปถัมภ์บำรุงเจดีย์หรือปูชนียสถานเหล่านั้นไม่ละเลยพิธีกรรมต่างๆ เคารพบูชาอันพึงทำต่ออนุสรณ์ เหล่านั้นตามประเพณีที่ดั่งงาม เป็นการแสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยดี ชัดเกล้าจิตใจอยู่เสมอ รักสันติภาพ พร้อมทั้งจะปฏิบัติทำความดีโดยไม่ประมาท การที่

สมาชิกของสังคมเป็นคนที่ ย่อมเป็นเกียรติ เป็นศักดิ์ศรี และเป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

สรุป เคารพสักการะปูชนียสถาน ปูชนียวัตถุ และรูปเคารพต่างๆ นั้นเป็นศูนย์รวมจิตใจขององค์กรนั้น บางองค์กรเคารพบูชาอนุสาวรีย์บุคคลสำคัญหรือบรรพบุรุษ หรือผู้มีพระคุณ ขอให้หาศูนย์รวมจิตใจในองค์กรนั้นๆ ให้ได้ ไม่ว่าจะเป็น ปูชนียวัตถุ ปูชนียบุคคล เจดีย์อนุสาวรีย์ หรือรูปเคารพต่างๆ หรือพระพุทธรูปต่างๆ ก็จะทำให้สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในชุมชนหรือองค์กรนั้นๆ เพื่อสร้างความสามัคคีที่ดีต่อกันได้ไม่ยาก

๗. ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักบวชอื่น ๆ ให้อยู่ในชุมชนอย่างปลอดภัย หมายถึง จัดการให้ คุ้มครอง บำรุง อันเป็นไปโดยชอบธรรมแก่บรรพชิต ผู้ทรงศีล ทรงธรรมอันบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นหลักใจและเป็นตัวอย่างทางศีลธรรมของประชาชนเต็มใจต้อนรับและหวังให้ท่านอยู่โดยผาสุกรวมถึงตั้งใจสนับสนุนคนดี ปกป้องคนดีส่งเสริมคนดี เลือกคนดีมีความสามารถมีคุณธรรมเข้ามาเป็นกำลังพัฒนาหมู่คณะของตน ไม่มีการขัดแย้งขัดขาน เลือยขาเก้าอี้กัน เป็นต้น การทะนุบำรุงคุ้มครองบรรพชิตนั้น ซึ่งเป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปนั้นสามารถทำได้โดย การทำบุญด้วยปัจจัย ๔ แต่ท่านเป็นประจำ เป็นต้น

สรุป ให้ความคุ้มครองพระสงฆ์ผู้ทรงศีลและนักบวชอื่นๆ เพราะว่าพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของพระรัตนตรัย ท่านเป็นบัณฑิต เป็นผู้ชี้ทางนิพพาน การดูแลต้อนรับ การฟังคำสั่งสอนของท่าน ย่อมได้ประโยชน์มากมายทั้งทางตรงและทางอ้อม พ่อแม่และผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณธรรมก็เช่นเดียวกัน

๒.๔ ข้อมูลบริบทพื้นที่วิจัยของตำบลทุ่งหลวง

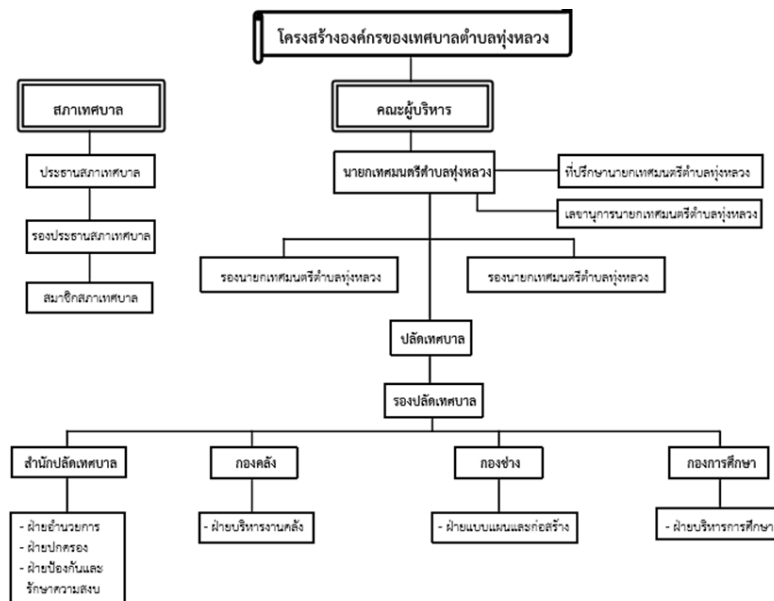
เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด^{๖๐} ได้จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๕๘๗ โดยได้แยกออกจากตำบลสระคู อำเภอสุวรรณภูมิ ปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้แบ่งพื้นที่ของตำบลทุ่งหลวงตั้งเป็นตำบลทุ่งกุลา ทำให้ปัจจุบันตำบลทุ่งหลวงมีหมู่บ้านในเขตปกครองทั้งหมด ๑๕ หมู่บ้าน สภาพโดยทั่วไปเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดอยู่ห่างจากอำเภอประมาณ ๒๕ กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดร้อยเอ็ดโดยทางรถยนต์ ประมาณ ๘๐ กิโลเมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ประมาณ ๕๐๐ กิโลเมตร ได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลทุ่งหลวง เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๕ ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๕๕ เนื้อที่ประมาณ ๑๑๐ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๖๘,๓๕๐ ไร่

^{๖๐} เทศบาลตำบลทุ่งหลวง, แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔) เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๕๙, หน้า ๑-๙. (อัดสำเนา)

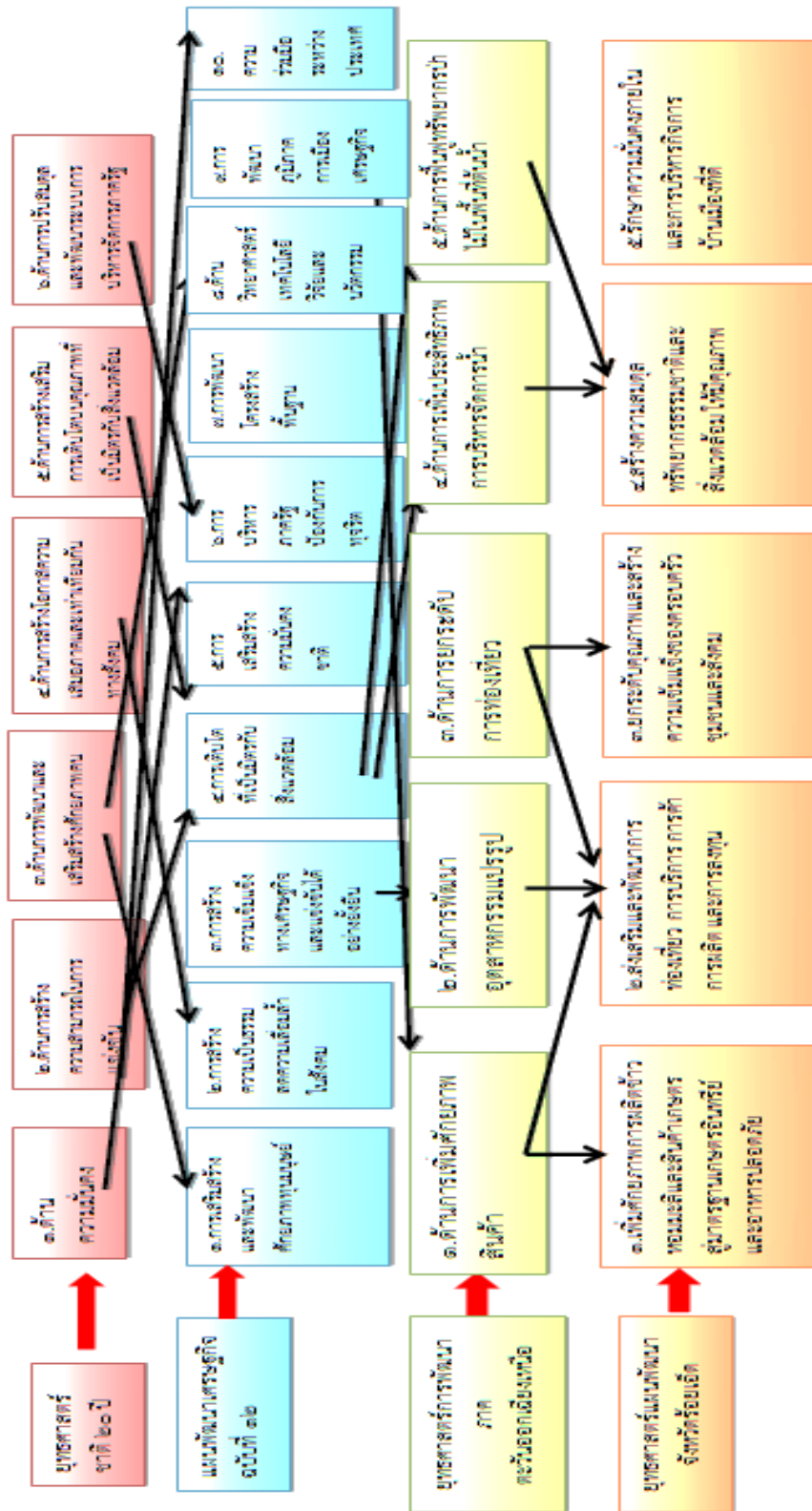
ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ด้านทิศใต้มีแม่น้ำพลับพลา ไหลผ่าน หน้าแล้งส่วนใหญ่เกษตรกรจะทำนาปรังได้แต่ไม่มากนักเนื่องจากขาดน้ำทำการเกษตร สำหรับ ทางทิศเหนือจะเป็นที่ราบซึ่งจะขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคเป็นครั้งคราว ส่วนใหญ่ทำการเกษตรเฉพาะ ข้าวมะลิ ลักษณะภูมิอากาศมีลักษณะอากาศร้อน แล้งแห้ง ลักษณะภูมิอากาศในอยู่ในภูมิอากาศแบบ มรสุม ทรัพยากรธรรมชาติมีการใช้แหล่งน้ำ จากลำน้ำพลับพลาสายหลักซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติและมีการใช้น้ำจากแหล่งน้ำอื่น เช่น บึง หนอง ซึ่งมีจำนวน ๑๕ แห่ง นอกจากนี้ยังใช้น้ำจากแหล่งน้ำอื่นที่สร้างขึ้นอีก คือ ฝาย จำนวน ๔ แห่ง ลักษณะของไม้ ป่าไม้จะเป็นลักษณะป่าไม้ที่เกิดขึ้นใหม่ คือ ป่ายูคาลิปตัส ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจในพื้นที่ เมื่อถึงเวลาที่ตัดขายไม่มีป่าไม้ดั้งเดิม คุณภาพทรัพยากรธรรมชาติส่วนมากจะเป็นคุณภาพการปลูกข้าวหอมมะลิ จุดเด่นของพื้นที่ที่เอื้อต่อการพัฒนาตำบล สภาพทางสังคมการศึกษา เทศบาลตำบลทุ่งหลวง มีประชากรทั้งสิ้น ๗,๙๗๓ คน แยกเป็นชาย ๔,๐๒๓ คน แยกเป็นหญิง ๓,๙๕๐ คน มี ๒,๙๕๐

สาธารณสุข มีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๒ แห่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสระโพธิ์ทอง มีบุคลากรด้านสาธารณสุข จำนวน ๔ คน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านตาหยวก มีบุคลากรด้านสาธารณสุข จำนวน ๖ คน และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านตาหยวก มีบุคลากรด้านทันตสุขภาพด้วย มีประชากร ทั้งสิ้น ๗,๙๗๓ คน แยกเป็น ชาย ๔,๐๒๓ คน แยกเป็น หญิง ๓,๙๕๐ คน มี ๒,๐๗๘ คริวเรือน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมเป็นหลักโดยมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งตำบลและเลี้ยงสัตว์

โครงสร้างและการจัดองค์การ

แผนภาพที่ ๒.๔ โครงสร้างองค์กรของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง

แผนภาพที่ ๒.๕ โครงสร้างเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเทศบาลตำบลทุ่งหลวง ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๔)

วิสัยในการพัฒนาท้องถิ่น

“เป็นแหล่งผลิตข้าวหอมมะลิ มีความพร้อมด้านบริการ ประสานงานกับชุมชน ลดกลไก
ภาครัฐสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ ฟันฟูภูมิปัญญา”

พันธกิจ (MISSION)

๑. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคมให้ครอบคลุมและทั่วถึง
๒. พัฒนาและปรับปรุงแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและการเกษตร
๓. ส่งเสริมการศึกษาประชาคม อนุรักษ์สืบสารประเพณีวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี

นโยบายการพัฒนาของผู้บริหารท้องถิ่น (เทศบาลตำบลทุ่งหลวง)

๑. การดำเนินงานด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน
  - จัดให้มีและบำรุงรักษาทางบกและทางระบายน้ำ
  - ขยายเขตไฟฟ้า ติดตั้งโคมไฟส่องสว่าง
  - จัดให้มีสาธารณูปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ การสาธารณูปโภค
๒. การดำเนินงานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ
  - ส่งเสริมการฝึกและการประกอบอาชีพของประชาชน
  - ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพต่างๆ
๓. การดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคม
  - ส่งเสริมด้านการกีฬา/จัดการศึกษา
  - ป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติเหตุทางท้องถิ่น
  - จัดสวัสดิการและสังคมสงเคราะห์ แก่คนยากจน คนพิการ เด็ก ผู้ด้อยโอกาสและ
ผู้สูงอายุ
  - ป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติ
  - ส่งเสริมการลงทุน
๔. ด้านการพัฒนาการเมือง – การบริหาร
  - จัดฝึกอบรมคณะผู้บริหาร สมาชิกสภาและเจ้าหน้าที่เทศบาล
  - จัดบริการประชาชนทั้งในและนอกสถานที่
  - ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ
  - ส่งเสริมประชาธิปไตย และความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน
๕. ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
  - ป้องกันและแก้ปัญหามลพิษที่สาธารณสุขประโยชน์
  - ปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนได้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
  - ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และจัดให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

๖. ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ

- ขุดลอกลำห้วย หนอง ลำคลอง และลำปลับปลาตลอดจนแหล่งน้ำสาธารณะของแต่ละ

หมู่บ้าน

๗. การพัฒนาวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชน

- ส่งเสริม รักษา สืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา ศิลปะ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

จุดมุ่งหมายการพัฒนา

๑. มีโครงสร้างที่เพียงพอ ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ
๒. ประชาชนมีอาชีพและรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ
๓. ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนและมีจิตสำนึกในการพัฒนา

ชุมชนของตนเอง

๔. ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ในด้านสิ่งแวดล้อมสุขภาพอนามัย มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นชุมชนปลอดภัยเสถียร เป็นชุมชนน่าอยู่

๕. ประชาชนมีความพึงพอใจ และได้รับประโยชน์สูงสุด ในระบบการบริหาร การจัดการเทศบาลตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

เทศบาลส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการกำจัดการ ฝอยทั้ง ๔ ด้าน คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
๒. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยไว้หลายท่าน ดังนี้

พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร)^{๖๑} ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัด

^{๖๑} พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์

นครปฐม” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ๔ ด้าน โดยด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสภาพแวดล้อม พบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วม ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ขณะที่ประชาชนที่มี รายได้ต่อเดือนระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน สถานภาพในชุมชน และการเข้าร่วมกลุ่มในชุมชน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

พวงทอง โยธาใหญ่ ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่" พบว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติตามระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. ๒๕๔๑ แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังปฏิบัติไม่ครบกระบวนการตามที่ระเบียบกำหนด โดยเฉพาะในเรื่องการ จัดทำแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน ตำบล ๕ ปีทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องของระเบียบเท่าที่ควร สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี ๒๕๔๕ การศึกษาครั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งสองระดับไม่มีความ แตกต่างกันในทุกประเด็นทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีส่วนร่วมในระดับปฏิบัติการการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการพยายามประเมินผล^{๖๒}

พระครูวินัยธรสุธินันท์ กนต์วิโร (ล้อประโคน) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง ๕ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง ๕ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๖$) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า การมีส่วนร่วมของ

มหบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

^{๖๒} ปิยะ ประทีปภักดิ์, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร", **ปรัชญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์**, (ภาควิชาสังคมและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖) , หน้า ก-ข.

ประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง ๕ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีอยู่ในระดับมากทุกข้อ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง ๕ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม เพศ อายุ อาชีพ วุฒิการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่าประชาชนที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง ๕ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และประชาชนที่มีอายุ อาชีพ วุฒิการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง ๕ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน^{๖๓}

ปิยะ ประทีปภักดิ์ ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียนกรุงเทพมหานคร" พบว่า ๑) กลุ่มตัวอย่างที่ได้ศึกษามีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับต่ำ ๒) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ สถานภาพทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการคาดหวังผลประโยชน์ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรสระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน อาชีพ รายได้และ พื้นที่ถือครอง ๓) ปัญหาสำคัญที่มีผล ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน คือ การให้ความร่วมมือ ของประชาชน ผู้นำชุมชนข่าวสารและการประชาสัมพันธ์และการสนับสนุนจากภาครัฐ^{๖๔}

พระกิตติชัย ปญญารโ (สินคง) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” พบว่า ๑) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วน ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๙๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน มีเพียงด้านการติดตามผล และประเมินผลที่อยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = ๓.๐๙$) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ($\bar{X} = ๓.๐๐$) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\bar{X} = ๒.๙๖$) และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = ๒.๙๒$) ๒) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อ

^{๖๓} พระครูวินัยธรสุจินันท์ กนตวีโร (ล้อประโคน), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง ๕ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี”, **ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

^{๖๔} ปิยะ ประทีปภักดิ์, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร", **ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์**, (ภาควิชาสังคมและมานุษยวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ๓)^{๖๕}

มนูญ หวันหทัย ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทผู้นำชุมชน การมีผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการยอมรับโครงการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย” พบว่า ผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนให้ยอมรับทั้งแนวคิดและวิถีปฏิบัติ สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นทุ่มเททำงานให้กับชุมชน ผู้นำที่มีคุณธรรม และมีประสบการณ์ชีวิตมาก จะได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนมาก ซึ่งผู้นำชุมชนรอบโครงการช่วงก่อสร้างมีบทบาทที่คนในชุมชนยอมรับมากที่สุด และผู้นำชุมชนไม่ได้มีบทบาทในฐานะเป็นสื่อกลางให้คนในชุมชนรับทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับโครงการมากนัก อย่างไรก็ตามบทบาทผู้นำชุมชนมีผลทางอ้อมต่อการเสริมสร้างการยอมรับโครงการของชุมชน โดยเฉพาะในช่วงก่อสร้างโรงไฟฟ้า คนในชุมชนสนใจและต้องการมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการทุกช่วงเวลาดำเนินงาน สำหรับการมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับต่ำสุดนั้นต้องมีการสื่อสารทั้งสองทางโดยการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความหวังเฝ้ามองของคนในชุมชนต่อผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นจากการที่มีโครงการ มาจัดตั้งในพื้นที่ของชุมชน ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับที่สูงที่สุดคือตัวแทนทุกกลุ่มในชุมชนมีอำนาจในการตัดสินใจและตรวจสอบทั้งหมด^{๖๖}

พระมหาศร กุลวฑฒโน (ท่ายัง) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลือพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลือพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๔ เมื่อจำแนกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอลือพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย

^{๖๕} พระกิตติชัย ปญญาธโร (สินคง), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดพิษณุโลก”, **พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗) , หน้า ก-ข.

^{๖๖} มนูญ หวันหทัย, “บทบาทผู้นำชุมชนการมีผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการยอมรับโครงการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย”, **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๐) , หน้า ก-ข.

ดังนี้ ด้านติดตามประเมินผล ๓.๒๗ ด้านการวางแผน ๓.๒๔ ด้านการบริหารดำเนินงาน ๓.๒๓ และด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ๓.๒๑ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการบริหารงาน ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ด้านการบริหารงานดำเนินงาน แตกต่างกัน^{๖๗}

สุวัฒน์ บุญลา ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มประชาสังคมศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางเสรีอำเภอสทิงพระ จังหวัดชลบุรี" พบว่า กลุ่มประชาสังคมเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าแต่ในระดับการมีส่วนร่วมกลุ่ม ยังมีส่วนร่วมอยู่ในระดับการรับรู้เป็นหลัก ยังไม่เข้าสู่การมีส่วนร่วมระดับเสนอความคิดเห็นอย่างชัดเจน ขั้นตอนการมีส่วนร่วมนั้นกลุ่มประชาสังคมเหว้ากลุ่ม ยังมีส่วนร่วมอยู่ในขั้นของการเสนอปัญหาแต่ยังไม่เข้าไปร่วมในขั้นการวางแผนการพัฒนาท้องถิ่นโดยตรง นอกเหนือจากขั้นการตัดสินใจและขั้นการติดตามประเมินผล ซึ่งอยู่ในระดับที่สูงกว่า ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมที่สำคัญคือการไม่ทราบถึงสิทธิในการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในกลุ่มประชาสังคม การมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วม น้อย เนื่องจากปัญหาเวลาที่ต้องใช้ทำมาหากินของสมาชิกกลุ่มประชาสังคม และควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์เรื่องสิทธิการมีส่วนร่วม^{๖๘}

นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ และคณะ ในงานวิจัยเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของเยาวชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” การศึกษาพบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยมากเป็นอันดับแรก การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นการทิ้งขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เยาวชนในโรงเรียนเทศบาลชุมชนป้อมเพชรมีการจัดทำ

^{๖๗} พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ท่ายัง), "การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖) , หน้า ก-ข.

^{๖๘} สุวัฒน์ บุญลา, "ทัศนคติการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มประชาสังคมศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางเสรีอำเภอสทิงพระจังหวัดชลบุรี", *รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิตสาขานโยบายสาธารณะ*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕), หน้า ก-ข.

ธนาคารขยะมาระยะหนึ่ง จากกระบวนการศึกษาทำให้ กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้ปัญหาข้างต้นและร่วมกันสรุปวิเคราะห์ปัญหาขยะมูลฝอยและปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาอย่างกว้างขวาง และแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวชุมชนได้รับการช่วยเหลือจากเยาวชนในโรงเรียนเทศบาลชุมชนป้อมเพชร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา โดยจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลของชุมชนขึ้นข้อเสนอแนะในการศึกษา ควรเน้นกระบวนการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหามูลฝอยของชุมชนอื่น ๆ ในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม^{๖๙}

ศิริลักษณ์ สังสชาติ ในงานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๙๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ คือ ด้านการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = ๓.๑๔$) ด้านการมีส่วนร่วมคิดพัฒนา ($\bar{X} = ๒.๙๐$) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ($\bar{X} = ๒.๘๕$) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ ($\bar{X} = ๒.๘๔$) และด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = ๒.๘๑$) ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก เพศ อายุ การศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๗๐}

กาญจนา คำจตุ ได้วิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความทันสมัยทางวัตถุ จึงนำหลักการบริหารนิยธรรมมาบูรณาการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ในรูปแบบที่เหมาะสมต่อ

^{๖๙} นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ และคณะ, “การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของเยาวชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา, ๒๕๕๐), หน้า ก-ข.

^{๗๐} ศิริลักษณ์ สังสชาติ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการเชิงพุทธ, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก-ข.

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือ MBB. Model ที่สามารถประยุกต์ใช้โดยให้มีการร่วมประชุม (Meeting) โดยกรุงเทพมหานคร/สำนักงานเขต ให้การยอมรับ (Accept) และการให้ความสำคัญ (Importance) ผู้นำชุมชนได้ร่วมประชุมเพื่อรับฟังปัญหา รับรู้ข้อตกลงเงื่อนไขต่าง ๆ อย่างพร้อมเพรียงกัน ร่วมเป็นคณะกรรมการหรือคณะทำงาน (Board) โดยการให้โอกาส (Opportunity) เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การนำเสนอความเห็น ปัญหา ความต้องการของชุมชน ให้ความสำคัญในการรับฟัง หาทางป้องกัน แก้ไขปัญหาชุมชน และร่วมรักษาผลประโยชน์ (Benefits) โดยการให้ความรู้ (Knowledge) ประกอบการตัดสินใจ เพื่อประเมินผลกิจกรรมของชุมชน การอนุรักษ์สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม หรือบุคคลที่มีคุณประโยชน์ มีภูมิรู้ในชุมชน ที่เป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชน ให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเอง และบริหารจัดการได้โดยชุมชน ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกรุงเทพมหานคร ๑) ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ๒) เพิ่มงบประมาณ เช่น เบี้ยประชุม ๓) Website ชุมชน ให้แลกเปลี่ยนข้อมูลกับชุมชนอื่น ให้ความรู้ในการสื่อสาร หรือการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย^{๗๑}

ดวงพร แสงทอง ได้วิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี" พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจากสื่อแหล่งต่าง สื่อที่เปิดรับมากที่สุดและกระทำเป็นประจำ คือการพูดคุยกับบุคคลอื่น เช่นเพื่อนบ้าน ในขณะที่ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหาร ส่วนตำบลของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย ส่วนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับน้อยเช่นเดียวกัน การมีส่วนร่วมหากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ร่วมคิดกำหนดความต้องการร่วมดำเนินการและร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับผลประโยชน์ร่วมปฏิบัติ ตามและการประเมินผลตลอดจนการร่วมตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนาเมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ของประชาชนจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลประชาชนที่มีอาชีพสถานภาพ ระดับการเปิดรับสื่อ และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลที่แตกต่างกัน มีส่วนรวมในการจัดทำแผนพัฒนาแตกต่างกัน^{๗๒}

จันทน์ พายัพพัฒนวงศ์ ในงานวิจัยเรื่อง "ความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา" ผลการวิจัยพบว่า ในการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมมากเป็น

^{๗๑} กาญจนา คำจตุ, "การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร", *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

^{๗๒} ดวงพร แสงทอง, "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี", *ปริญญาานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๐), หน้า ก-ข.

อันดับ ๑ รองลงมาด้านการปฏิบัติการ อันดับที่ ๓ คือ ด้านการรับผลประโยชน์ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการตัดสินใจ สาเหตุในการแก้ไขปัญหายยะ คือ ๑. เทศบาลเมืองระนอง เป็นชุมชนในเขตเมืองที่มีความเจริญ มีผู้คนที่มาอาศัยอยู่หลากหลาย ประชาชนไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างกันมากขาดความสามัคคี ๒) ประชาชนต้องทำงานเลี้ยงครอบครัวไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้น ๓) ประชาชนขาดจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหายยะ ๔) ประชาชนยังขาดความรู้เรื่องการจัดการขยะ ๕) การประชาสัมพันธ์จากงานราชการมีน้อย ส่วนราชการให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายยะน้อย^{๗๓}

สมคิด ทับทิม ได้วิจัยเรื่อง “การจัดการขยะด้วยการมีส่วนร่วมของคนเก็บขยะในเขตเมืองของประเทศไทย” ผลการวิจัยพบว่า ทิศทางสังคมในพื้นที่ ผู้นำชุมชน อุปสงค์และอุปทานที่เกิดขึ้นในระบบรับซื้อของเก่า ชีตความสามารถในการรวมกลุ่มของคนเก็บขยะ ผู้บริหารราชการในพื้นที่ สภาพที่อยู่อาศัย กฎระเบียบข้อบังคับ การส่งเสริมและสนับสนุนด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเครื่องมือที่จำเป็นและงบประมาณ สภาพสังคมและวัฒนธรรมและการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วม และพบว่า ชุมชนชานเมืองมีความเป็นไปได้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการขยะด้วยการมีส่วนร่วม โดยใช้รูปแบบที่เป็นทางการกึ่งเป็นทางการกับแกนนำชุมชนเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนชุมชน และใช้แนวทางความไม่เป็นทางการ วัฒนธรรมชุมชนหรือรูปแบบท้องถิ่นนิยมขับเคลื่อนกระบวนการมีส่วนร่วมในกลุ่มคนเก็บขยะ ซึ่งรูปแบบที่เหมาะสมและได้รับการยอมรับจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย คือ “การจัดการขยะโดยชุมชนด้วยการมีส่วนร่วมของการเก็บขยะด้วยการให้คำปรึกษาและร่วมพิจารณาอย่างรอบคอบจากหน่วยงานภาครัฐและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง”^{๗๔}

นพวรรณ อีระพันธ์เจริญ และคณะ ในงานวิจัยเรื่อง “การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของเยาวชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” การศึกษาพบว่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีปัญหามลพิษจากขยะมูลฝอยมากเป็นอันดับแรก การกำจัดขยะมูลฝอย เป็นการทิ้งขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล เยาวชนในโรงเรียนเทศบาลชุมชนป้อมเพชรมีการจัดทำธนาคารขยะมาระยะหนึ่ง จากกระบวนการศึกษาทำให้ กลุ่มเป้าหมายเรียนรู้ปัญหาข้างต้นและร่วมกันสรุปวิเคราะห์ปัญหาขยะมูลฝอยและปัญหาทางแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาย่างกว้างขวาง และแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวชุมชนได้รับการช่วยเหลือจากเยาวชนในโรงเรียนเทศบาล

^{๗๓} จ่านง พายัพวัฒนวงษ์, “ความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา”, *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑), หน้า ก-ข.

^{๗๔} สมคิด ทับทิม, “การจัดการขยะด้วยการมีส่วนร่วมของคนเก็บขยะในเขตเมืองของประเทศไทย”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐), หน้า ก-ข.

ชุมชนป้อมเพชร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา โดยจัดตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลของชุมชนขึ้นข้อเสนอแนะในการศึกษา ควรเน้นกระบวนการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหaxyขยะมูลฝอยของชุมชนอื่น ๆ ในเขตเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม^{๗๕}

สรพสิทธิ์ แก้วเฮ้า ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ของชุมชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม” ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนประชาชนส่วนมากจะให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลกำจัดให้ ในภาพรวมของการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจร้อยละ ๘๓ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่าประชาชนโดยรวมมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง โดยส่วนมากประชาชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเรื่องของการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้ง ความต้องการของประชาชนต่อการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก ประชาชนต้องการถูกดำเพื่อใช้บรรจุขยะมูลฝอย ถึงขยะที่มีฝาปิดมิดชิด ให้รถเก็บขนมาตรงเวลา ให้มีการส่งเสริมวิธีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าและควรมีการตั้งธนาคารขยะมูลฝอย^{๗๖}

อารีย์ พลภูเมือง และคณะ ในงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาระบบคัดแยกมูลฝอยในชุมชนแบบมีส่วนร่วมเขตเทศบาล ต.เมืองสรวง อ.เมืองสรวง จ.ร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาพบว่า ๑. สถานการณ์การคัดแยกมูลฝอยของประชาชน พบว่า ประเภทของขยะมูลฝอยในครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นประเภทเศษอาหาร ผัก ผลไม้ คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๕ มีการจัดการขยะมูลฝอย โดยวิธีการทิ้งลงในถังขยะของเทศบาล คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๔ ประเภทขยะมูลฝอย ที่ต้องการให้เทศบาลกำจัดเป็นขยะมูลฝอยอันตราย คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่า การคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปกำจัด มีความจำเป็น คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐ แต่ต้องให้เทศบาล นำขยะมูลฝอยไปกำจัด และใช้ประโยชน์โดยนำขยะมูลฝอยไปทำปุ๋ยหมัก คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๑ ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย อยู่ในระดับสูง ๓ ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ดังนี้ คือด้านการวางแผน (M=๓.๖๘, S.D.=๐.๖๒) การปฏิบัติ (M=๓.๖๗, S.D.=๐.๖๑) การจัดสรรผลประโยชน์ (M=๓.๕๔, S.D.=๐.๕๘) ส่วนการติดตาม และ

^{๗๕} นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ และคณะ, “การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของเยาวชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา, ๒๕๕๐), หน้า ก-ข.

^{๗๖} สรพสิทธิ์ แก้วเฮ้า, “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ของชุมชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม”, วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, ปีที่ ๑๐, ฉบับที่ ๑, (มกราคม-มิถุนายน, ๒๕๕๗), หน้า ๘๓.

ประเมินผล ($M=๓.๖๖$, $S.D.=๐.๗๒$) ระดับปานกลาง ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่า ควรมีการกระตุ้นประชาชนในชุมชน ให้ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากขยะมูลฝอย การสร้างระเบียบวินัยในการรับผิดชอบ ทั้งการสร้างและการทิ้งขยะมูลฝอย ควรมีการคัดแยกขยะมูลฝอยทุกครัวเรือนก่อนทิ้งในถัง เพื่อให้เทศบาลนำไปกำจัด โดยเฉพาะขยะมูลฝอยอันตราย

๒. การดำเนินการพัฒนาระบบคัดแยกมูลฝอย ในชุมชนแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอน คือขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกตการณ์ และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ ทำให้ได้การพัฒนา ระบบคัดแยกมูลฝอยที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน

๓. ปริมาณ ขยะมูลฝอยในครัวเรือนของกลุ่มเป้าหมาย ก่อนดำเนินการคิดเป็น ๔.๕๓ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน หรือคิดเป็น ๑.๑๑ กิโลกรัม/คน/วัน ขยะมูลฝอยรีไซเคิลพบมากที่สุด (ร้อยละ ๕๒.๘๖) และหลังดำเนินการพบว่า ขยะมูลฝอย ๒.๔๐ กิโลกรัม/ครัวเรือน/วัน หรือคิดเป็น ๐.๕๙ กิโลกรัม/คน/วัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำรูปแบบนี้ไปปรับใช้ในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาชุมชนให้เกิดคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อไป^{๗๗}

๒.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานเทศบาล

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานเทศบาล ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัย เกี่ยวกับการบริหารไว้หลายท่าน ดังนี้

กิ่งดาว จินดาเทวิน ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาและพัฒนาารูปแบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ” พบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีโดยการวิเคราะห์ปัจจัยหลักและการสกัดปัจจัย สามารถพัฒนารูปแบบการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับ อบต. ๖ องค์ประกอบหลัก หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลัก ความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ปัจจัยหลักที่ค้นพบอีก ๑ องค์ประกอบ คือ หลักกัลยาณมิตร และผลจากการศึกษาสภาพการบริหารจัดการ ๒๔ อบต. จังหวัดอุดรดิตถ์มีการบริหารจัดการตาม หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อบต. สามารถบริหารจัดการด้านหลักความคุ้มค่าได้ในระดับค่อนข้างดี^{๗๘}

^{๗๗} อารีย์ พลภูเมือง และคณะ, “การพัฒนาระบบคัดแยกมูลฝอยในชุมชนแบบมีส่วนร่วมเขต เทศบาล ต.เมืองสรวง อ.เมืองสรวง จ.ร้อยเอ็ด”, วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, ปีที่ ๔, ฉบับพิเศษ เมษายน ๒๕๖๐, หน้า ๑๔๗.

^{๗๘} กิ่งดาว จินดาเทวิน, “การศึกษาและพัฒนาารูปแบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต) ในจังหวัดอุดรดิตถ์”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราขนครินทร์, ๒๕๕๒), หน้า ก-ข.

นาคม อีร์สุวรรณจักร ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ผลการประเมินการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบต่อ ส่วนผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบต่อ^{๗๙}

วรวิทย์ มีมาก ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานและประสิทธิผลของหน่วยการปกครองท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า การปกครองท้องถิ่นมีแนวโน้มของการรวบอำนาจมากกว่าการ กระจายอำนาจ การวิจัยสำรวจพบว่า ๑) รูปแบบของคณะกรรมการสุขภาพตามพระราชบัญญัติสุขภาพ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๘ มีความเหมาะสมมากที่สุดสำหรับสุขภาพในปัจจุบันและในอนาคตเทศบาลแบบนายกเทศมนตรีกับสภามีความเหมาะสมมากกว่ารูปแบบอื่น ๒) ประเภท หน่วยงาน ได้แก่ สุขภาพและเทศบาลไม่สามารถบ่งชี้ความแตกต่างและไม่มีน้ำหนักในการอธิบาย การบริหารงานและประสิทธิผลขององค์การได้รวมทั้งการบริหารงานและประสิทธิผลขององค์การเอง ก็ไม่สามารถจำแนกสุขภาพและเทศบาลออกจากกันได้ข้อเสนอแนะจากการวิจัย มี ๒ ประการคือ ๑. ข้อเสนอแนะระยะสั้น ๑) ให้มีการปรับปรุงระดับรายได้ของสุขภาพที่มีฐานะการคลังเพียงพอที่จะบริหารงานประจำของตนเองได้ จากเดิม ๓ ล้านบาทเป็น ๕ ล้านบาทและหลักเกณฑ์การ เปลี่ยนฐานะของสุขภาพเป็นเทศบาลจากเดิมซึ่งใช้รายได้ ๕ ล้านบาทเพิ่มเป็น ๘ ล้านบาท สำหรับทิศทางการเปลี่ยนแปลงมีดังนี้ ต่ำกว่า ๕ ล้านบาท ๒) คณะกรรมการผสมที่มีนายอำเภอเป็น ประธาน ๕ ล้านบาทคณะกรรมการผสมที่มีผู้แทนท้องถิ่น เป็นประธาน ๘ ล้านบาทเทศบาล ๓) ควรจัดอบรมเพิ่มพูนความรู้ทางการบริหารงานให้แก่คณะกรรมการสุขภาพ

---

^{๗๙} นาคม อีร์สุวรรณจักร , “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี”, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔) , หน้า ก-ข.

ที่มาจาก การเลือกตั้ง รวมทั้งจัดทำคู่มือและฝึกอบรมเกี่ยวกับการวางแผน ตลอดจนเสริมทักษะในการปฏิบัติงานที่จำเป็น ให้แก่สมาชิกสภา^{๘๐}

นาคม ธีรสุวรรณจักร ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า ผลการประเมินการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีพบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ ส่วนผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรีที่ได้พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบ^{๘๑}

กัลยาณี คุณมี ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารผลงานและการจัดสรรสิ่งจูงใจต่อการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการไทย” พบว่า ปัญหาและข้อเสนอแนะต่อการจัดสรรสิ่งจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการและลูกจ้างของหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ ปัญหาการจัดสรรสิ่งจูงใจไม่ได้ให้ตามระดับผลงานอย่างแท้จริงซึ่งควรดำเนินการปรับปรุงระบบการประเมินผลงานให้มีความชัดเจนจนถึงระดับที่บุคลากรต้องการ ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสิ่งจูงใจของผู้บริหารและปฏิบัติซึ่งควรปรับปรุงโดยการออกแบบเงินเพิ่มพิเศษผู้บริหารเสียใหม่ โดยแยกเงินที่ใช้ปิดช่องว่างระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนออกจากเงินค่าตอบแทนตามผลงานและนำส่วนเงินค่าตอบแทนตามผลงานมารวมไว้กับเงินรางวัลเพื่อจัดสรรให้แก่ทุกคนตามผลงานด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการแบบเดียวกันและปัญหา รูปแบบของรางวัลไม่เหมาะสมหน่วยงานควรทำหลายรูปแบบไปพร้อมกันทั้งรูปแบบที่ไม่เป็นตัวเงิน

---

^{๘๐} วรวิทย์ มีมาก, “การวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารงานและประสิทธิผลของหน่วยการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสมาชิกสภาและเทศบาล”, *ปริญญาพัฒนบริหารศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา*, (บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๒), หน้า ก-ข.

^{๘๑} นาคม ธีรสุวรรณจักร “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี”, *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔), หน้า ก-ข.

และรูปแบบที่เป็นตัวเงิน (ซึ่งปัจจุบันจะเป็นที่นิยมมากที่สุด) เพื่อเป็นสิ่งจูงใจและสนับสนุนให้ข้าราชการและลูกจ้างของหน่วยงานภาครัฐปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ^{๘๒}

อัญพร ศรีสนอง ได้วิจัยเรื่อง “ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี” จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีจะมีหน้าที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยไม่รวมถึงการขนส่ง การเก็บรวบรวม โดยใช้วิธีการจัดการแบบบูรณาการ ๑) การคัดแยกขยะ ๒) การใช้เตาเผาขยะ ๓) การทำการฝังกลบขยะ ๔) นำกลับมาใช้ใหม่ ๕) ทำปุ๋ย โดยวิธีการกำจัดขยะโดยเริ่มจากการคัดแยกขยะ นำวัสดุที่มีค่าออกไปจำหน่าย และหลังจากนั้นก็ทำการคัดแยกในส่วนอื่น ๆ ต่อไปโดนนำออกแกนิกหรือวัชพืชไปผลิตปุ๋ยชีวภาพ และก๊าซชีวภาพ ก๊าซชีวภาพที่ได้นำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับผลิตกระแสไฟฟ้า^{๘๓}

อาคม สุวรรณโน และคณะ ในงานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดแยก ขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดสิงห์บุรี” ผลการศึกษาพบว่า (๑) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ ด้านความมีภูมิคุ้มกันเทศบาลขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนคัดแยกขยะทำให้มีปริมาณขยะตกค้างอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมากและก่อให้เกิดปัญหากับชุมชน (๒) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ ด้านการสร้างเครือข่าย เทศบาลควรสนับสนุนให้กลุ่มของประชาชนสร้างเครือข่ายในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเทศบาล และ(๓) ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการประสบผลสำเร็จที่สำคัญ คือ การที่ผู้นำของเทศบาลมีวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนทำการคัดแยกขยะมูลฝอย^{๘๔}

^{๘๒} กัลยาณี คุณมี, “การบริหารผลงานและการจัดสรรสิ่งจูงใจต่อการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการไทย”, รายงานการวิจัย, (คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๒), หน้า ๕๖.

^{๘๓} อัญพร ศรีสนอง, “ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑), หน้า ก-ข.

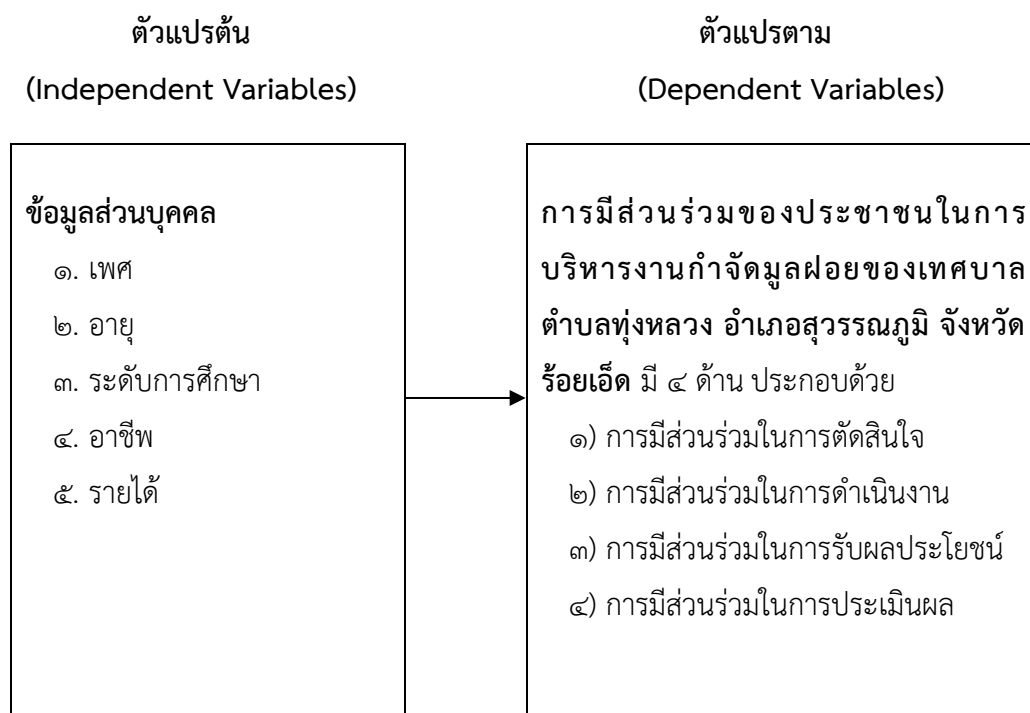
^{๘๔} อาคม สุวรรณโน และคณะ, “การบริหารจัดการด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดแยก ขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดสิงห์บุรี”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ปีที่ ๘, ฉบับที่ ๒, (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑), หน้า ๑๒๒.

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษารึ้นนี้ มุ่งศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent variables) ตัวแปรตาม (dependent variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent variables) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้

ตัวแปรตาม (dependent variables) คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใน ๔ ด้าน คือ ๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ๓) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังแผนภาพที่ ๒.๖

แผนภาพที่ ๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จากแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยนั้นได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

๓.๒.๑ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

๑. ขอบเขตด้านประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๗,๙๗๓ คน^๑

๒. กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ดังนี้ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) กลุ่มตัวอย่างได้ ประชาชนในเขตตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งมีจำนวน ๗,๙๗๓ คน ที่ได้จาก สูตรของ Taro Yamane^๒ ซึ่งใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ ๐.๐๕ และมีระดับความเชื่อมั่นร้อยละ ๙๕ ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

โดย N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรทั้งหมด ๗,๙๗๓ คน เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้ดังนี้

$$n = \frac{7,973}{1+7,973(0.05)^2}$$

$$n = \frac{7,973}{1+19.93}$$

$$n = \frac{7,973}{20.93}$$

$$n = 380.94$$

เพราะฉะนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 381 คน

^๑ เทศบาลตำบลทุ่งหลวง, แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔) เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๕๙, หน้า ๕. (อัสสำเนา)

^๒ Yamane, t, *Statistic: An Introductory Analysis*, 3rd ed., (Time Printers Sdn. Bnd. Singapore. 1973), p. 1130.

วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็นสัดส่วน โดยพิจารณาจากจำนวนประชากร เพื่อให้ได้ข้อมูลมีลักษณะกระจาย ให้สัมพันธ์กับสัดส่วนของประชากร โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ดังนี้

$$\text{จำนวนตัวอย่างในแต่ละชั้น} = \frac{\text{จำนวนตัวอย่างทั้งหมด} \times \text{จำนวนประชากรในแต่ละชั้น}}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

จากสูตรจะได้ประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด รวม ๗,๙๗๓ คน รายละเอียดดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๓.๑ จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ระดับชั้น	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
บ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑	๖๒๓	๓๐
บ้านตาหยวก หมู่ที่ ๒	๕๘๐	๒๘
บ้านร้านหญ้า หมู่ที่ ๓	๖๑๐	๒๙
บ้านโพนเตื่อ หมู่ที่ ๔	๓๒๖	๑๕
บ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ ๕	๗๖๘	๓๖
บ้านคูดินทราย หมู่ที่ ๖	๓๗๙	๑๙
บ้านทุ่งทรายทอง หมู่ที่ ๗	๖๘๕	๓๒
บ้านสระโพนทอง หมู่ที่ ๘	๖๑๐	๒๙
บ้านโนนสมบูรณ์ หมู่ที่ ๙	๓๓๒	๑๕
บ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑๐	๖๒๔	๓๐
บ้านคูดินทราย หมู่ที่ ๑๑	๕๕๕	๒๗
บ้านสระโพนทอง หมู่ที่ ๑๑	๔๙๔	๒๓
บ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑๓	๖๗๘	๓๓
บ้านโนนสะอาด หมู่ที่ ๑๔	๒๐๑	๑๐
บ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑๕	๕๐๘	๒๕
รวม	๗,๙๗๓	๓๘๑

๓.๒.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ นายกเทศมนตรี ๑ คน ประธานสภานายกนายกเทศมนตรี ๑ คน รองประธานสภานายกนายกเทศมนตรี ๑ คน สมาชิกสภาเทศบาล ๕ รูป ตัวแทนฝ่ายสงฆ์ ๑ ท่าน ไวยาวัจกร ๑ คน และตัวแทนประชาชนอีก ๒ คน รวมทั้งหมด ๑๒ รูปหรือคน ซึ่งมีรายนาม ดังต่อไปนี้

๑. นายเรียบ โยธาจันทร์ ตำแหน่ง นายกเทศมนตรี ตำบลทุ่งหลวง
๒. นายกฤษณะพงษ์ น้อยชา ตำแหน่ง หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลทุ่งหลวง
๓. นางสาวสรินยา โยธาจันทร์ ตำแหน่ง หัวหน้าฝ่ายปกครองเทศบาลตำบลทุ่งหลวง
๔. นายอำพันธ์ แก่นวิชา ตำแหน่ง นักพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง
๕. นางสาวทิพวรรณ สำเนียงเย็น ตำแหน่ง ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง
๖. นางสาวอภิญา อาษาธง ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุขเทศบาลตำบลทุ่งหลวง
๗. นายบุญยืน นาคแสง ตำแหน่ง กำนัน ตำบลทุ่งหลวง
๘. นางกรรณิการ์ บุญรอด ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งหลวง
๙. พระเจียมศักดิ์ ฐานวโร วัดพลับพลาไชย
๑๐. นายคำภู มังสระคู ไวยาวัจกร วัดพลับพลาไชย
๑๑. นางสาวสุพิชญา ชุมศรี ตัวแทนประชาชน บ้านคูดินทราย หมู่ ๑๑
๑๒. นางสาวธีรญาดา น้ำกระจาย ตัวแทนประชาชน บ้านตาหยวก หมู่ ๑๓

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยนั้นได้ทำเครื่องมือประกอบด้วย

๓.๓.๑ แบบสอบถาม

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามดังนี้

๑. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสอบถาม
๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้
๓. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

๔. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๕. นำเสนอร่างแบบสอบถามอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

๗. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง และนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

๘. รวบรวมแบบสอบถาม แล้วนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และรายได้ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน ๕ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ซึ่งแบ่งออกเป็นปัจจัย ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ๓) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และ ๔) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

โดยแบบสอบถามเกี่ยวกับ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้^๓

๕ หมายถึง อยู่ในระดับ มากที่สุด

๔ หมายถึง อยู่ในระดับ มาก

๓ หมายถึง อยู่ในระดับ ปานกลาง

๒ หมายถึง อยู่ในระดับ น้อย

๑ หมายถึง อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

^๓ ชูติ ระเบียบวิธีวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๒), หน้า ๑๐๘.

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ลักษณะเป็นปลายเปิดให้เลือกตอบแบบเสรี

๓.๓.๓ แบบสัมภาษณ์

๑. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

๓. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๔. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

๓.๓.๔ การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามเพื่อหาคุณภาพแบบสอบถามโดยความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมจำนวน ๕ ท่าน ประกอบไปด้วย

๑) พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ผศ.ดร. อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) รศ.ดร.สุรินทร์ นียมางกูร อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณิต อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕) อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ธิลาว อาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ (Index of Item - Objective Congruence :IOC)^๔ ได้ค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๖ - ๑.๐ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามทุกข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

๓. หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน กำจัดมูลฝอยของเทศบาลคล้ายคลึงกันคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน ๓๐ ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α -coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)^๕ ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ ๐.๙๘๓ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงสามารถนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างได้จริง

๔. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ในการนำไปใช้แจกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึง นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามของประชาชนในเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๒. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูล กับประชาชนในเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๑ ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมดจำนวน ๓๘๑ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐% ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

^๔ พระมหากฤษณา กิตติโสภโณ, ผศ.ดร., *ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการเชิงพุทธ*, (พระนครศรีอยุธยา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑).

^๕ สีน พันธุ์พินิจ, *เทคนิคการวิจัยทางสังคม*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทจูนพลับลิชชิง จำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙๑.

๓. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

๓.๔.๒ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตรมหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

๒. ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

๓. ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็นโดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

๔. นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ ดังนี้

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์โดยใช้สถิติ ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความ

แตกต่างกันจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

เกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้

เกณฑ์ที่ใช้แปลผลข้อความที่ได้จากการประเมินผล ดังนี้

ช่วงค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๔.๒๑ - ๕.๐๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓.๔๑ - ๔.๒๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์มาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๒.๖๑ - ๓.๔๐	กำหนดให้อยู่เกณฑ์ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๘๑ - ๒.๖๐	กำหนดให้อยู่เกณฑ์น้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๑.๐๐ - ๑.๘๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์น้อยที่สุด ^๖

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open ended Question) สำหรับข้อความปลายเปิดผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลได้กำหนดตามกรอบของการวิจัยจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามกรอบที่ได้กำหนดเอาไว้แล้วทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency)

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยวิธีการ ดังนี้

- นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย
- วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)
- สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

^๖ ชูศรี วงศ์รัตน์, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจอินเตอร์ โพรเกรสซิฟ, ๒๕๕๓), หน้า ๗๕.

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๘๑ ชุด มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอต่อไปนี้

๔.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๒ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๔ ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๔.๕ สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

๔.๑ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๓๘๑ คน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ (ต่อเดือน) แสดงด้วยความถี่และร้อยละ มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=๓๘๑)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๑๖๙	๔๔.๔๐
หญิง	๒๑๒	๕๕.๖๐
รวม	๓๘๑	๑๐๐.๐๐
อายุ		
๑๘ - ๓๐ ปี	๓๙	๑๐.๒๐
๓๑ - ๔๐ ปี	๙๗	๒๕.๕๐
๔๑ - ๕๐ ปี	๑๐๖	๒๗.๘๐
๕๑ ปีขึ้นไป	๑๓๙	๓๖.๕๐
รวม	๓๘๑	๑๐๐.๐๐
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษา	๑๘๙	๔๙.๖๐
ประถมศึกษา	๑๕๑	๓๙.๖๐
อนุปริญญา	๑๔	๓.๗๐
ปริญญาตรี	๑๙	๕.๐๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๘	๒.๑๐
รวม	๓๘๑	๑๐๐.๐๐
อาชีพ		
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	๒๖	๖.๘๐
ข้าราชการ/ประชาชนรัฐวิสาหกิจ	๑๓	๓.๔๐
ประชาชนเอกชน	๑๙	๕.๐๐
เกษตรกร	๒๑๙	๕๗.๕๐
รับจ้างทั่วไป	๘๔	๒๒.๐๐
อื่นๆ เช่น นักเรียน นักศึกษา	๒๐	๕.๒๐
รวม	๓๘๑	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(n=๓๘๑)

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ (ต่อเดือน)		
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๒๒๕	๕๙.๑๐
๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๙๘	๒๕.๗๐
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๓๑	๘.๑๐
๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐ บาท	๗	๑.๘๐
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๒๐	๕.๒๐
รวม	๓๘๑	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” จำแนกได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีจำนวน ๒๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๖๐ รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน ๑๖๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๔๐ ตามลำดับ

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕๐ รองลงมาคืออายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี มีจำนวน ๑๐๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๘๐ ถัดมาคืออายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี มีจำนวน ๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕๐ สุดท้ายคืออายุ ๑๘-๓๐ ปี มีจำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒๐ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยม จำนวน ๑๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๖๐ รองลงมาคือมีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๑๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๖๐ ถัดมาคือมีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๐ ถัดมาคือมีการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๐ สุดท้ายคือมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๐ ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน ๒๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕๐ รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน ๘๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐๐ ถัดมาคืออาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว มีจำนวน ๒๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๐ ถัดมาคืออาชีพอื่น ๆ ไม่ได้ระบุ จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๐ ถัดมาคืออาชีพเป็นพนักงานเอกชน จำนวน ๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๐๐ สุดท้ายคืออาชีพข้าราชการ/ประชาชนรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๔๐ ตามลำดับ

รายได้ (ต่อเดือน) พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๒๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๑๐ รองลงมา มีรายได้ระหว่าง ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๐ ถัดมา มีรายได้ระหว่าง ๑๐,๐๐๑ – ๑๕,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๑๐ ถัดมา มีรายได้ระหว่าง ๑๕,๐๐๑ – ๒๐,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐ สุดท้าย มีรายได้ระหว่าง ๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป มีจำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๒๐ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในภาพรวม และรายด้าน จำนวน ๔ ด้าน คือ ๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ ดังตารางที่ ๔.๒ ถึง ๔.๖ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม

(n=๓๘๑)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๓.๔๔	๐.๘๔๑	มาก
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	๓.๕๗	๐.๗๗๘	มาก
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	๓.๖๖	๐.๘๐๖	มาก
๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	๓.๓๕	๐.๘๘๗	ปานกลาง
ภาพรวม	๓.๕๑	๐.๗๓๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$, S.D. = ๐.๗๓๘)

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ ($\bar{X} = ๓.๓๕$, S.D. = ๐.๘๘๗) ส่วนด้านอื่นๆ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
บริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ
จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (n=๓๘๑)

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ประชาชนเข้าร่วมการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหา และความต้องการกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชนร่วมกับ เทศบาล	๓.๕๗	๐.๙๓๙	มาก
๒. ประชาชนมีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ ของประชาชนในชุมชนเพื่อจัดทำโครงการ/ กิจกรรมการ กำจัดขยะมูลฝอย	๓.๔๙	๐.๙๙๙	มาก
๓. ประชาชนมีส่วนร่วมในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและ เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร ของเทศบาล	๓.๔๗	๐.๘๙๖	มาก
๔. ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน/โครงการเพื่อ แก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน	๓.๔๒	๐.๙๘๒	มาก
๕. ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างข้อบัญญัติของ เทศบาลเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชน	๓.๒๙	๑.๐๒๔	ปานกลาง
๖. ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและสาเหตุของปัญหา ในการจัดการมูลฝอยในชุมชนของท่านต่อที่ประชุม	๓.๓๙	๐.๙๙๖	ปานกลาง
๗. ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอทางเลือกเกี่ยวกับวิธีการ จัดการมูลฝอยชุมชนของท่าน	๓.๔๙	๐.๙๘๓	มาก
ภาพรวม	๓.๔๔	๐.๘๔๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของ
เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๔๔$, S.D. = ๐.๘๔๑)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของ
เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ประชาชนมีส่วนร่วมใน
การจัดทำร่างข้อบัญญัติของเทศบาลเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๒๙$, S.D. = ๑.๐๒๔)

และประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการจัดการมูลฝอยในชุมชนของท่านต่อที่ประชุม ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.96) ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

(n=381)

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ประชาชนมีส่วนร่วมปฏิบัติกิจกรรมของเทศบาลในการรณรงค์และร่วมกำจัดขยะมูลฝอยในชุมชน	3.49	0.869	มาก
๒. ประชาชนมีส่วนร่วมนำขยะมูลฝอยในครัวเรือนมาทำเป็นปุ๋ยหมัก หรือน้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ	3.51	1.012	มาก
๓. ประชาชนมีส่วนร่วมคัดแยกประเภทขยะ เช่น เศษกระดาษ พลาสติก ขวดแก้ว หรือขยะมีพิษ ก่อนนำไปทิ้งลงถังขยะของเทศบาล	3.72	0.936	มาก
๔. ประชาชนมีส่วนร่วมใช้ถุงผ้า ปิ่นโต หรือตะกร้า มาซื้อสินค้าเพื่อลดการใช้ถุงพลาสติก และกล่องโฟม	3.60	0.881	มาก
๕. ประชาชนมีส่วนร่วมเสียค่าธรรมเนียมให้แก่เทศบาลในการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอย	3.46	1.096	มาก
๖. ประชาชนมีส่วนร่วมชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดท้องถิ่นว่าด้วยมูลฝอยและร่วมมือกับชุมชนในการแก้ปัญหามูลฝอย	3.69	0.953	มาก
๗. ประชาชนมีส่วนร่วมกับเทศบาลในการเข้ารับการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ต่างๆเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย	3.53	0.996	มาก
ภาพรวม	3.57	0.778	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.778)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานอยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

(n=๓๘๑)

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดขยะมูลฝอย เช่น ขวดพลาสติก ขวดแก้ว หรือถุงพลาสติกที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่	๓.๖๒	๐.๙๑๗	มาก
๒. ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำขยะมูลฝอยจากครัวเรือนมาทิ้งลงถังขยะของเทศบาล	๓.๕๖	๑.๐๕๘	มาก
๓. ประชาชนมีส่วนร่วมซื้อผลิตภัณฑ์ชนิดเติมแบบถุงพลาสติกมาใช้ แทนการซื้อผลิตภัณฑ์แบบขวด ทำให้ลดรายจ่าย เช่น น้ำยาปรับผ้านุ่ม	๓.๕๔	๐.๙๖๙	มาก
๔. ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนแล้วนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้	๓.๘๓	๑.๐๐๑	มาก
๕. ประชาชนมีส่วนร่วมไม่ทิ้งขยะลงลำคลองหรือใต้ถุนบ้านทำให้ลำคลองสะอาด	๓.๘๑	๐.๙๗๖	มาก
๖. ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดมูลฝอยเปียกในชุมชนโดยการนำมูลฝอยเปียกในบ้านมาทำปุ๋ยหมัก	๓.๖๕	๐.๙๔๗	มาก
๗. ประชาชนมีส่วนร่วมคัดแยกมูลฝอยขายเพื่อแปรรูปใหม่อย่างสม่ำเสมอ	๓.๖๒	๐.๙๖๘	มาก
ภาพรวม	๓.๖๖	๐.๘๐๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๘๐๗)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ

(n=๓๘๑)

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติงานพนักงานรักษาความสะอาดของเทศบาล	๓.๕๖	๑.๐๔๑	มาก
๒. ประชาชนมีส่วนร่วมประเมินผล การเก็บขนส่ง ถ้ำเลี้ยงและการกำจัดขยะมูลฝอยของรถเก็บขยะเทศบาล	๓.๒๒	๑.๐๒๘	ปานกลาง
๓. ประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลให้เทศบาลทราบ	๓.๓๕	๐.๙๖๗	ปานกลาง
๔. ประชาชนมีส่วนร่วมในการแจ้งให้เทศบาลทราบ เมื่อพบถังขยะของเทศบาลชำรุด หรือไม่เพียงพอต่อการใช้งาน	๓.๓๓	๑.๐๖๔	ปานกลาง
๕. ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบรายได้จากการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยของเทศบาล	๓.๑๘	๑.๐๔๘	ปานกลาง
๖. ประชาชนมีส่วนร่วมทำเกณฑ์ประเมินการดำเนินงานการจัดการมูลฝอยในชุมชน	๓.๓๐	๐.๙๙๘	ปานกลาง
๗. ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานการจัดการมูลฝอยในชุมชน	๓.๔๘	๑.๐๖๐	มาก
ภาพรวม	๓.๓๔	๐.๘๘๗	ปานกลาง

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๔$, S.D. = ๐.๘๘๗)

เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการอยู่ในระดับมาก คือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติงานพนักงานรักษาความสะอาดของเทศบาล ($\bar{X} = ๓.๕๖$, S.D. = ๑.๐๔๑) และประชาชนมีส่วนร่วมช่วยประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานการจัดการมูลฝอยในชุมชน ($\bar{X} = ๓.๔๘$, S.D. = ๑.๐๖๐) ส่วนข้ออื่นๆอยู่ในระดับปานกลาง

๔.๒ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอย ของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

สมมติฐานที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบล
ทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของ
เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ

(n=๓๘๑)

การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การบริหารงานกำจัดมูลฝอยของ เทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอ สวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	เพศ				t	Sig.
	ชาย (๑๖๙ คน)		หญิง (๒๑๒ คน)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	๓.๓๙	๐.๗๗๖	๓.๕๐	๐.๘๙๐	-๑.๑๙๘	๐.๒๓๒
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงาน	๓.๕๘	๐.๗๕๓	๓.๕๗	๐.๘๐๐	๐.๑๕๕	๐.๘๗๗
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์	๓.๖๐	๐.๗๔๑	๓.๗๒	๐.๘๕๔	-๑.๔๗๘	๐.๑๔๐
๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการ ประเมินโครงการ	๓.๓๓	๐.๘๒๑	๓.๓๖	๐.๙๓๘	-๐.๓๕๕	๐.๗๒๓
รวม	๓.๔๗	๐.๗๑๐	๓.๕๓	๐.๗๖๐	-๐.๘๐๓	๐.๔๒๒

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
กำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม จำแนกตาม
เพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ($t = -๐.๘๐๓$, $Sig. = ๐.๔๒๒$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยไม่
แตกต่างกันทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ

(n=๓๘๑)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด		แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	๔.๒๐๙	๓	๑.๔๐๓	๑.๙๙๕	๐.๑๑๔	
	ภายในกลุ่ม	๒๖๕.๑๐๖	๓๗๗	๐.๗๐๓			
	รวม	๒๖๙.๓๑๕	๓๘๐				
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	๘.๖๐๕	๓	๒.๘๖๘	๔.๘๗๙**	๐.๐๐๒	
	ภายในกลุ่ม	๒๒๑.๖๓๙	๓๗๗	๐.๕๘๘			
	รวม	๒๓๐.๒๔๔	๓๘๐				
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	๙.๗๙๗	๓	๓.๒๖๖	๕.๑๘๕**	๐.๐๐๒	
	ภายในกลุ่ม	๒๓๗.๕๐๙	๓๗๗	๐.๖๓๐			
	รวม	๒๔๗.๓๐๖	๓๘๐				
๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	๖.๘๗๐	๓	๒.๒๙๐	๒.๙๕๔*	๐.๐๓๒	
	ภายในกลุ่ม	๒๙๒.๒๒๘	๓๗๗	๐.๗๗๕			
	รวม	๒๙๙.๐๙๘	๓๘๐				
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๖.๑๓๑	๓	๒.๐๔๔	๓.๘๓๖*	๐.๐๑๐	
	ภายในกลุ่ม	๒๐๐.๘๓๔	๓๗๗	๐.๕๓๓			
	รวม	๒๐๖.๙๖๕	๓๘๐				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๘ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน กำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม จำแนกตามอายุ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ($F=๓.๘๓๖$, $Sig.=๐.๐๑๐$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยไม่แตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($F=๑.๙๙๕$, $Sig.=๐.๑๑๔$) แต่แตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($F=๔.๘๗๙$, $Sig.=๐.๐๐๒$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($F=๕.๑๘๔$, $Sig.=๐.๐๐๒$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ ($F=๒.๙๕๔$, $Sig.=๐.๐๓๒$) ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม

(n=๓๘๑)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๑๘ - ๓๐ ปี	๓๑ - ๔๐ ปี	๔๑ - ๕๐ ปี	๕๑ ขึ้นไป
		๓.๒๑	๓.๖๓	๓.๕๘	๓.๔๕
๑๘ - ๓๐ ปี	๓.๒๑	-	-๐.๔๒*	-๐.๓๗*	-๐.๒๔
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๖๓	-	-	๐.๐๕	๐.๑๘
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๕๘	-	-	-	๐.๑๓
๕๑ ขึ้นไป	๓.๔๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมแตกต่างกันจำนวนสองคู่ คือ

ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี

ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี

ตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

(n=๓๘๑)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๑๘ - ๓๐ ปี	๓๑ - ๔๐ ปี	๔๑ - ๕๐ ปี	๕๑ ขึ้นไป
		๓.๑๘	๓.๗๓	๓.๖๑	๓.๕๓
๑๘ - ๓๐ ปี	๓.๑๘	-	-๐.๕๕*	-๐.๔๓*	-๐.๓๕*
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๗๓	-	-	๐.๑๑	๐.๑๙
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๖๑	-	-	-	๐.๐๘
๕๑ ขึ้นไป	๓.๕๓	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกันจำนวนสามคู่ คือ

ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี

ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี

ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑ ปีไป

ตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

(n=๓๘๑)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๑๘ - ๓๐ ปี	๓๑ - ๔๐ ปี	๔๑ - ๕๐ ปี	๕๑ ขึ้นไป
		๓.๓๗	๓.๘๘	๓.๗๐	๓.๕๕
๑๘ - ๓๐ ปี	๓.๓๗	-	-๐.๕๑*	-๐.๓๒*	-๐.๑๘
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๘๘	-	-	๐.๑๘	๐.๓๒*
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๗๐	-	-	-	๐.๑๕
๕๑ ขึ้นไป	๓.๕๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกันจำนวนสามคู่ คือ

ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี

ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี

ประชาชนที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑ ปีไป

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ
(n=๓๘๑)

อายุ	$\bar{X}$	อายุ			
		๑๘ - ๓๐ ปี	๓๑ - ๔๐ ปี	๔๑ - ๕๐ ปี	๕๑ ขึ้นไป
		๓.๑๒	๓.๔๖	๓.๔๗	๓.๒๓
๑๘ - ๓๐ ปี	๓.๑๒	-	-๐.๓๔*	-๐.๓๕*	๐.๑๐
๓๑ - ๔๐ ปี	๓.๔๖	-	-	-๐.๐๑	๐.๒๓*
๔๑ - ๕๐ ปี	๓.๔๗	-	-	-	๐.๒๕*
๕๑ ขึ้นไป	๓.๒๓	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการแตกต่างกันจำนวนสี่คู่ คือ

ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี

ประชาชนที่มีอายุ ๑๘ - ๓๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี

ประชาชนที่มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป

ประชาชนที่มีอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป

สมมติฐานที่ ๓ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=๓๘๑)

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ บริหารงานกำจัดมูล ฝอยของเทศบาล ตำบลทุ่งหลวง อำเภอ สุวรรณภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
		๑. ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	๒๒.๔๘๗	๔	๕.๖๒๒
	ภายในกลุ่ม	๒๔๖.๘๒๘	๓๗๖	๐.๖๕๖		
	รวม	๒๖๙.๓๑๕	๓๘๐			
๒. ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๙๙๔	๔	๐.๙๙๙	๑.๖๕๙	๐.๑๕๙
	ภายในกลุ่ม	๒๒๖.๒๕๐	๓๗๖	๐.๖๐๒		
	รวม	๒๓๐.๒๔๔	๓๘๐			
๓. ด้านการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	๓.๔๔๖	๔	๐.๘๖๑	๑.๓๒๘	๐.๒๕๙
	ภายในกลุ่ม	๒๔๓.๘๖๐	๓๗๖	๐.๖๔๙		
	รวม	๒๔๗.๓๐๖	๓๘๐			
๔. ด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมินโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	๑๙.๗๖๓	๔	๔.๙๔๑	๖.๖๕๑**	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๗๙.๓๓๕	๓๗๖	๐.๗๔๓		
	รวม	๒๙๙.๐๙๘	๓๘๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๗.๙๕๙	๔	๑.๙๙๐	๓.๗๕๙**	๐.๐๐๕
	ภายในกลุ่ม	๑๙๙.๐๐๖	๓๗๖	๐.๕๒๙		
	รวม	๒๐๖.๙๖๕	๓๘๐			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน กำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมจำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ($F=๓.๗๕๙$, $Sig.= ๐.๐๐๕$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการ บริหารงานกำจัดมูลฝอยไม่แตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($F= ๑.๖๕๙$, $Sig.= ๐.๑๕๙$) และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($F=๑.๓๒๘$, $Sig.= ๐.๒๕๙$) แต่แตกต่างกัน ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($F=๘.๕๖๔$, $Sig.=๐.๐๐๐$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน โครงการ ($F=๖.๖๕๑$, $Sig.=๐.๐๐๐$) ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดย วิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวม

(n=๓๘๑)

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	ระดับการศึกษา				สูงกว่าปริญญาตรี
		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	
ประถมศึกษา	๓.๖๕	-	๐.๒๔*	-๐.๐๗	๐.๔๒*	๐.๕๓*
มัธยมศึกษา	๓.๔๑	-	-	-๐.๓๑	๐.๑๘	๐.๓๐
อนุปริญญา	๓.๗๒	-	-	-	๐.๔๙	๐.๖๐
ปริญญาตรี	๓.๒๓	-	-	-	-	๐.๑๒
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๑๒	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญ น้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ ๔.๑๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

(n=๓๘๑)

ระดับการศึกษา	ระดับการศึกษา					
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
	$\bar{X}$	๓.๖๔	๓.๓๘	๓.๖๐	๒.๘๖	๒.๓๘
ประถมศึกษา	๓.๖๔	-	๐.๒๖*	๐.๐๔	๐.๗๘*	๑.๒๗*
มัธยมศึกษา	๓.๓๘	-	-	-๐.๒๒	๐.๕๒*	๑.๐๐*
อนุปริญญา	๓.๖๐	-	-	-	๐.๗๔*	๑.๒๘*
ปริญญาตรี	๒.๘๖	-	-	-	-	๐.๔๙
สูงกว่าปริญญาตรี	๒.๓๘	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันจำนวนเจ็ดคู่ คือ

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาตรีมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาตรีมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ ๔.๑๖ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ

(n=๓๘๑)

ระดับการศึกษา	ระดับการศึกษา				
	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
$\bar{X}$	๓.๕๕	๓.๒๒	๓.๗๑	๒.๙๘	๒.๔๖
ประถมศึกษา	๓.๕๕	-	๐.๓๒*	-๐.๑๕	๐.๕๗*
มัธยมศึกษา	๓.๒๒	-	-	-๐.๔๘*	๐.๒๔
อนุปริญญา	๓.๗๑	-	-	-	๐.๗๒*
ปริญญาตรี	๒.๙๘	-	-	-	-
สูงกว่าปริญญาตรี	๒.๔๖	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันจำนวนเจ็ดคู่ คือ

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับมัศึกษามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญามีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

สมมติฐานที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ

(n=๓๘๑)

การมีส่วนร่วม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	๙.๔๓๕	๕	๑.๘๘๗	๒.๗๒๓*	๐.๐๒๐
	ภายในกลุ่ม	๒๕๙.๘๘๐	๓๗๕	๐.๖๙๓		
	รวม	๒๖๙.๓๑๕	๓๘๐			
๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๓๖๐	๕	๐.๖๗๒	๑.๑๑๑	๐.๓๕๔
	ภายในกลุ่ม	๒๒๖.๘๘๔	๓๗๕	๐.๖๐๕		
	รวม	๒๓๐.๒๔๔	๓๘๐			
๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	๓.๖๖๔	๕	๐.๗๓๓	๑.๑๒๘	๐.๓๔๕
	ภายในกลุ่ม	๒๔๓.๖๔๓	๓๗๕	๐.๖๕๐		
	รวม	๒๔๗.๓๐๖	๓๘๐			
๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	ระหว่างกลุ่ม	๙.๑๗๑	๕	๑.๘๓๔	๒.๓๗๒*	๐.๐๓๙
	ภายในกลุ่ม	๒๘๙.๙๒๗	๓๗๕	๐.๗๗๓		
	รวม	๒๙๙.๐๙๘	๓๘๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๒.๗๐๗	๕	๐.๕๔๑	๐.๙๙๔	๐.๔๒๑
	ภายในกลุ่ม	๒๐๔.๒๕๘	๓๗๕	๐.๕๔๕		
	รวม	๒๐๖.๙๖๕	๓๘๐			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวม จำแนกตามอาชีพ พบว่าไม่แตกต่างกัน ($F=0.994$, $Sig.=0.421$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยไม่แตกต่างกันใน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($F=1.111$, $Sig.=0.344$)

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (F=๒.๓๗๒, Sig.= ๐.๓๔๕) แต่แตกต่างกันในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (F=๒.๗๒๓, Sig.=๐.๐๒๐) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ (F=๒.๓๗๒, Sig.=๐.๐๓๙) ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๘ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

(n=๓๘๑)

อาชีพ	$\bar{X}$	อาชีพ					
		ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน เอกชน	เกษตรกร	รับจ้าง ทั่วไป	อื่นๆ
ค้าขาย/ธุรกิจ ส่วนตัว	๓.๔๘	-	๐.๗๐*	-๐.๐๙	-๐.๐๒	๐.๐๔	๐.๓๙
ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	๒.๗๘	-	-	-๐.๗๙*	-๐.๗๒*	-๐.๖๕*	-๐.๓๑
พนักงาน เอกชน	๓.๕๗	-	-	-	๐.๐๗	๐.๑๔	๐.๔๘
เกษตรกร	๓.๕๐	-	-	-	-	๐.๐๗	๐.๔๑
รับจ้างทั่วไป	๓.๔๓	-	-	-	-	-	๐.๓๔
อื่นๆ	๓.๐๙	-	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แตกต่างกัน จำนวนสี่คู่ คือ

ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัวมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ

ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพพนักงานเอกชน

ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกร

ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

ตารางที่ ๔.๑๙ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามระดับอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ

(n=๓๘๑)

อาชีพ	อาชีพ						
	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	ข้าราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ	พนักงาน เอกชน	เกษตรกร	รับจ้าง ทั่วไป	อื่นๆ	
	$\bar{X}$	๓.๒๘	๓.๙๔	๓.๕๔	๓.๓๑	๓.๕๖	๓.๐๒
ค้าขาย	๓.๒๘	-	๐.๓๔	-๐.๒๕	-๐.๒๕	-๐.๒๗	๐.๒๖
ข้าราชการ	๓.๙๔	-	-	-๐.๕๙	-๐.๓๖	-๐.๖๑*	-๐.๐๗
พนักงาน เอกชน	๓.๕๔	-	-	-	๐.๒๓	-๐.๐๑	๐.๕๑
เกษตรกร	๓.๓๑	-	-	-	-	-๐.๒๕*	๐.๒๘
รับจ้าง ทั่วไป	๓.๕๖	-	-	-	-	-	๐.๕๓*
อื่นๆ	๓.๐๒	-	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง

อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอาชีพด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ
แตกต่างกันจำนวนสามคู่ คือ

ประชาชนที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอย
มากกว่าประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป

ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มี
อาชีพรับจ้างทั่วไป

ประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปมีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มี
อื่นๆ

สมมติฐานที่ ๕ ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๒๐ การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามรายได้

(n=๓๘๑)

การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการ บริหารงานกำจัดมูล ฝอยของเทศบาล ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑. ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ	ระหว่างกลุ่ม	๑๐.๑๓๖	๔	๒.๕๓๔	๓.๖๗๖**	๐.๐๐๖
	ภายในกลุ่ม	๒๕๙.๑๗๙	๓๗๖	๐.๖๘๙		
	รวม	๒๖๙.๓๑๕	๓๘๐			
๒. ด้านการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน	ระหว่างกลุ่ม	๑๖.๓๔๙	๔	๔.๐๘๗	๗.๑๘๕**	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๑๓.๘๙๕	๓๗๖	๐.๕๖๙		
	รวม	๒๓๐.๒๔๔	๓๘๐			
๓. ด้านการมีส่วนร่วม ในการรับผลประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	๑๕.๕๔๗	๔	๓.๘๘๗	๖.๓๐๖**	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๓๑.๗๕๙	๓๗๖	๐.๖๑๖		
	รวม	๒๔๗.๓๐๖	๓๘๐			
๔. ด้านการมีส่วนร่วม ในการประเมิน โครงการ	ระหว่างกลุ่ม	๓๙.๐๐๙	๔	๙.๗๕๒	๑๔.๐๙๙**	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๒๖๐.๐๘๙	๓๗๖	๐.๖๙๒		
	รวม	๒๙๙.๐๙๘	๓๘๐			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๑๕.๗๙๒	๔	๓.๙๔๘	๗.๗๖๕**	๐.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๑๙๑.๑๗๓	๓๗๖	.๕๐๘		
	รวม	๒๐๖.๙๖๕	๓๘๐			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

จากตารางที่ ๔.๒๐ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน กำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมจำแนกตาม รายได้ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ($F=๗.๗๖๕$, $Sig.= ๐.๐๐๐$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงาน กำจัดมูลฝอยแตกต่างกันทุกด้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($F= ๓.๖๗๖$, $Sig.= ๐.๐๐๖$) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ($F=๗.๑๘๕$, $Sig.= ๐.๐๐๐$) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับ ผลประโยชน์ ($F=๖.๓๐๖$, $Sig.= ๐.๐๐๐$) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ ($F=๑๔.๐๙๙$, $Sig.= ๐.๐๐๐$) ดังนั้นจึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธี ผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD.) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๒๑ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามรายได้ภาพรวม

(n=๓๘๑)

รายได้	$\bar{X}$	รายได้				
		ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐	๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐	๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป
		๓.๓๙	๓.๗๕	๓.๘๗	๓.๔๘	๓.๑๔
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๓.๓๙	-	-๐.๓๖*	-๐.๔๙*	-๐.๐๙	๐.๒๔
๕,๐๐๐-๑ ๐,๐๐๐	๓.๗๕	-	-	-๐.๑๒	๐.๒๖	๐.๖๐*
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐	๓.๘๗	-	-	-	๐.๓๙	๐.๗๓*
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐	๓.๔๘	-	-	-	-	๐.๓๔
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๓.๑๔	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญ น้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามรายได้ ด้านภาพรวม แตกต่างกันจำนวนสี่คู่ คือ ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่า ประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๐-๑ ๐,๐๐๐ บาท

ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่า
ประชาชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท

ประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ประชาชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ตารางที่ ๔.๒๒ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

(n=๓๘๑)

รายได้	$\bar{X}$	รายได้				
		ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐	๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐	๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป
		๓.๓๗	๓.๕๖	๓.๗๙	๓.๖๙	๓.๐๓
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๓.๓๗	-	-๐.๑๙	-๐.๔๒*	-๐.๓๒	๐.๓๔
๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐	๓.๕๖	-	-	-๐.๒๓	-๐.๑๓	๐.๕๓*
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐	๓.๗๙	-	-	-	๐.๑๐	๐.๗๖*
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐	๓.๖๙	-	-	-	-	-๐.๖๖
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๓.๐๓	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แตกต่างกันจำนวนสามคู่ คือ

ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่า
ประชาชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท

ประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ประชาชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่า
ประชาชนที่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ตารางที่ ๔.๒๓ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

(n=๓๘๑)

รายได้	รายได้					
	ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐	๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐	๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	
	$\bar{X}$	๓.๔๑	๓.๘๖	๓.๘๖	๓.๕๗	๓.๔๗
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๓.๔๑	-	-๐.๔๕*	-๐.๔๕*	-๐.๑๕	-๐.๐๖
๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐	๓.๘๖	-	-	-๐.๐๑	๐.๒๙	๐.๓๘*
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐	๓.๘๖	-	-	-	๐.๒๙	๐.๓๘
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐	๓.๕๗	-	-	-	-	๐.๐๙
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๓.๔๗	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามรายได้ ด้านภาพรวมแตกต่างกันจำนวนสามคู่ คือ

ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท

ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท

ประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ตารางที่ ๔.๒๔ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

(n=๓๘๑)

รายได้	$\bar{X}$	รายได้				
		ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๕,๐๐๑ - ๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐	๑๕,๐๐๑ - ๒๐,๐๐๐	๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป
		๓.๕๑	๓.๙๓	๓.๙๕	๓.๓๘	๓.๖๙
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๓.๕๑	-	-๐.๔๒*	-๐.๔๔*	๐.๑๒	-๐.๑๘
๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐	๓.๙๓	-	-	-๐.๐๒	๐.๕๕	๐.๒๔
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐	๓.๙๕	-	-	-	๐.๕๗	๐.๒๖
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐	๓.๓๘	-	-	-	-	-๐.๓๐
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๓.๖๙	-	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามรายได้ ด้านด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์แตกต่างกันจำนวนสองคู่ คือ

ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๑-๑๐,๐๐๐ บาท

ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท

ตารางที่ ๔.๒๕ การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วม
ร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอ
สุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ

(n=๓๘๑)

รายได้	รายได้				
	ต่ำกว่า	๕,๐๐๑ -	๑๐,๐๐๑ -	๑๕,๐๐๑ -	๒๐,๐๐๑
	๕,๐๐๐	๑๐,๐๐๐	๑๕,๐๐๐	๒๐,๐๐๐	ขึ้นไป
$\bar{X}$	๓.๒๔	๓.๖๓	๓.๘๗	๓.๒๖	๒.๓๕
ต่ำกว่า ๕,๐๐๐	๓.๒๔	-	-๐.๓๙*	-๐.๖๓*	-๐.๘๙*
๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐	๓.๖๓	-	-	-๐.๒๔	๐.๒๘*
๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐	๓.๘๗	-	-	-	๐.๖๑
๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐	๓.๒๖	-	-	-	-
๒๐,๐๐๑ ขึ้นไป	๒.๓๕	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า การเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามรายได้ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการแตกต่างกันจำนวนหกคู่ คือ

ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท

ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท

ประชาชนที่มีรายได้ ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ประชาชนที่มีรายได้ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ประชาชนที่มีรายได้ ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ประชาชนที่มีรายได้ ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท มีส่วนร่วมในการกำจัดมูลฝอยน้อยกว่าประชาชนที่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ บาท ขึ้นไป

ตารางที่ ๔.๒๖ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลตามสมมติฐานที่ ๑ - ๕

(n=๓๘๑)

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษายอมรับ ปฏิเสธ	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
๑.	เพศ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอย	๐.๐๘๓	-	๐.๔๒๒	-	✓
๒.	อายุ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอย	-	๓.๘๓๖*	๐.๐๑๐	✓	-
๓.	ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอย	-	๓.๗๕๙**	๐.๐๐๕	✓	-
๔.	อาชีพ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอย	-	๐.๙๙๔	๐.๔๒๑	-	✓
๕.	รายได้	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอย	-	๗.๗๖๕**	๐.๐๐๐	✓	-

จากตารางที่ ๔.๒๖ ผลสรุปโดยรวมการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีอาชีพกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๔.๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามรายด้านรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๗ – ๔.๓๔

ตารางที่ ๔.๒๗ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ลำดับ	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน
๑.	การรับรู้ข่าวสารมีน้อย บางชุมชนการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง	๒
๒.	ไม่ค่อยมีเวลาในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๘
๓.	ในชุมชนไม่ค่อยได้รับการอบรมเรื่องขยะมูลฝอย	๓
๔.	มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา แต่ไม่ได้รับการสนับสนุน	๕
๕.	ทุกฝ่ายไม่ค่อยได้พุดจาตกลงกันเท่าที่ควร	๘
๖.	คนในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการหารือ	๓
๗.	ไม่มีการเชิญเข้าร่วมในการตัดสินใจเลยไม่ทราบปัญหา	๒

ตารางที่ ๔.๒๘ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑.	การรณรงค์และประชาสัมพันธ์ จะต้องทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องซึ่งเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ จะกระตุ้นให้ประชาชนสนใจรับทราบและปฏิบัติตาม	๘
๒.	ให้ชุมชนตระหนักถึงปัญหาและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	๒
๓.	ให้มีการรวบรวมเรื่องขยะมูลฝอยให้กับคนในชุมชน	๔
๔.	จัดเวทีให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เทศบาล ประชาชน โดยทุกภาคส่วนร่วมมือกัน	๕
๕.	ให้ทุกภาคส่วนตระหนักถึงปัญหา ว่าเป็นปัญหาระดับประเทศ	๒
๖.	ให้เทศบาลเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของชุมชน	๔
๗.	ให้เทศบาลเห็นความสำคัญเรื่องขยะมูลฝอยให้มากกว่านี้	๕

ตารางที่ ๔.๒๙ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ลำดับ	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน
๑.	เทศบาลไม่มีรถเก็บขยะ	๑๑
๒.	ไม่มีสถานที่ทิ้งขยะ	๘
๓.	คนในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการแยกขยะ	๑
๔.	คนในชุมชนชอบมั่งง่าย	๓
๕.	การให้ความรู้กับชุมชนในเรื่องการแยกมูลฝอยยังไม่ทั่วถึง	๔
๖.	ไม่ค่อยมีเวลา	๒
๗.	คนในชุมชนนำขยะไปเผาทิ้งเองทำให้เกิดมลพิษ	๒

ตารางที่ ๔.๓๐ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑.	เทศบาลจัดหาสถานที่ทิ้งขยะให้กับชุมชน	๓
๒.	ให้ความรู้เรื่องมลพิษจากขยะมูลฝอยในชุมชน	๕
๓.	เทศบาลจัดการเรื่องขยะอย่างเป็นระบบ	๒
๔.	จัดหารถเก็บขยะประจำตำบล	๓
๕.	รณรงค์และประชาสัมพันธ์ในเรื่องการลดปริมาณขยะด้วยการคัดแยกประเภทขยะจากแหล่งกำเนิด	๘
๖.	นำขยะบางส่วนกลับมาใช้ใหม่และนำขยะเปียกมาใช้ทำปุ๋ยหมัก	๘
๗.	เทศบาล อสม. และชุมชนช่วยกันทำความสะอาดในชุมชนเดือนละครั้ง	๑

ตารางที่ ๔.๓๑ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ลำดับ	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน
๑.	แยกขยะเพื่อนำไปขาย แต่โดนพ่อค้าเอาเปรียบเรื่องราคา	๕
๒.	ทำปุ๋ยหมักเพื่อมาใช้ใส่พืชผักในสวนครัวที่ปลูกแต่ยังไม่มากพอ	๑
๓.	ชุมชนยังไม่สะอาดเท่าที่ควร	๑
๔.	ร่วมประชุมในการตัดสินใจ แต่ปัญหาที่เสนอไปยังไม่ได้ถูกนำไปร่วมดำเนินการ	๒
๕.	ไม่ค่อยได้รับผลประโยชน์เท่าที่	๓
๖.	อยากให้มี่ปอค้าจากถิ่นอื่นๆมารับซื้อมูลฝอย	๒
๗.	ไม่ค่อยได้รับผลประโยชน์เต็มที่	๓

ตารางที่ ๔.๓๒ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑.	เทศบาลจัดหาพ่อค้าคนกลางมาซื้อขยะที่แยกในราคาที่เหมาะสม	๗
๒.	ขยะที่ได้จากการแยกก่อนทิ้งสามารถนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้	๘
๓.	ให้ความรู้แก่ จนท. เรื่องมูลฝอยและนำไปประชาคมกับชุมชน	๓
๔.	ควรมีรถเก็บขยะตามชุมชน	๓
๕.	ให้มีพ่อค้าจากถิ่นอื่นมารับซื้อของเก่า	๕
๖.	ให้เทศบาลจัดการรับซื้อมูลฝอย	๕
๗.	ให้เทศบาลหารรถเก็บขยะตามหมู่บ้านเป็นประจำ	๑

ตารางที่ ๔.๓๓ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ลำดับ	ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน
๑.	เนื่องจากเทศบาลยังไม่มีรถเก็บขยะและการคัดแยกที่เป็นระบบ จึงไม่สามารถให้รายละเอียดที่ชัดเจนได้	๑๑
๒.	อุปกรณ์ถังแยกขยะยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน	๖
๓.	สะอาดเฉพาะช่วงที่ เทศบาล อสม. ชุมชนร่วมมือกันทำความสะอาดรอบชุมชน	๑
๔.	การประเมินผลเป็นไปยากเพราะคนในชุมชนไม่ค่อยตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอย	๑
๕.	ทุกฝ่ายไม่ค่อยให้ความร่วมมือกัน	๔
๖.	ไม่มีที่ทิ้งขยะ	๕
๗.	ไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ	๑

ตารางที่ ๔.๓๔ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ลำดับ	ข้อเสนอแนะ	จำนวน
๑.	เชิญตัวแทนภาคประชาชนเข้าร่วมในการตัดสินใจเพื่อให้ทราบถึงปัญหา	๓
๒.	ประชาสัมพันธ์เชิญชวนเพื่อให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของแต่ละชุมชน	๒
๓.	เทศบาลจัดงบประมาณถึงแยกขยะเพื่อให้เพียงพอแก่แต่ละชุมชน	๒
๔.	เทศบาลจัดหารถเก็บขยะมาเก็บขยะทุกๆ ๑ อาทิตย์	๑
๕.	ทุกฝ่ายร่วมมือกันอย่างจริงจัง	๓
๖.	ให้ผู้นำเทศบาลทำความเข้าใจกับชุมชน	๑
๗.	ทุกฝ่ายจับมือกันแก้ปัญหา	๑

๔.๔ ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลหลักเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การสัมภาษณ์นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตามแนวคิดของ โคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff.) ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ๓) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ๔) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ซึ่งสรุปบทสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน ๑๒ รูปหรือคน ดังต่อไปนี้

๑) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

แนวทางที่จะนำไปกำหนดเป็นแนวปฏิบัติของชุมชนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญและต้องร่วมมือกันแก้ไขโดยการมีส่วนร่วมออกความคิดเห็นจัดเวทีประชุมประชาคมในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอย^๑ ให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาว่าขยะมูลฝอยเป็นปัญหาระดับชาติเป็นปัญหาที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ และต้องสละเวลาเข้ามามีส่วนร่วม

๑

ในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจ^๒ ทุกภาคส่วนรวมถึงผู้นำทั้ง ๑๕ ชุมชน ต้องช่วยประชาสัมพันธืให้ประชาชนในชุมชนหรือตัวแทนในชุมชนนั้นๆ ทราบ^๓ เกิดความตื่นตัวและตระหนักเห็นความสำคัญอยากเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ปฏิบัติตามข้อกำหนดท้องถิ่นว่าด้วยมูลฝอยและร่วมมือกับชุมชนในการแก้ปัญหามูลฝอย^๔ ประชาชนต้องร่วมมือกันช่วยประชาสัมพันธืการบริหารจัดการกำจัดขยะมูลฝอยโดยเฉพาะขยะที่เป็นพิษหรือขยะอันตราย^๕ บางชุมชนการประชาสัมพันธืยังไม่ทั่วถึง การรับรู้ข่าวสารมีน้อยทำให้ไม่ทราบปัญหา บางชุมชนไม่มีการเชิญเข้าร่วมในการตัดสินใจ ไม่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เนื่องจากว่าโอกาสที่จะนำเสนอความคิดเห็นค่อนข้างน้อย การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกิดขึ้นในหมู่บ้านของตนส่วนใหญ่^๖ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เทศบาล อสม. โดยทุกภาคส่วนต้องเล็งเห็นความสำคัญ ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือสนับสนุนให้มีที่ทิ้งขยะเพื่อรับรองการนำขยะไปทิ้งเพราะเป็นสิ่งที่ควรทำ และช่วยกันแก้ปัญหา^๗ ไม่จำเป็นต้องถึงคราววาระเร่งด่วนที่ต้องแก้ไขเพื่อตัดสินใจหาวิธีการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ประชาชนในชุมชนเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อน^๘ ควรแสดงความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย อาจออกมาในรูปแบบของโครงการจิตอาสาเพื่อให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของแต่ละชุมชน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอย^๙ ที่เกิดจากการอุปโภค บริโภค กิจกรรมทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน ชุมชน ตลาด ร้านค้า ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทำให้เกิดขยะมูลฝอยในชุมชนจึงต้องมีส่วนร่วมกันตัดสินใจ^{๑๐} และเสนอความคิดเห็นร่วมกับเทศบาล^{๑๑} ผู้นำและคน

^๒ สัมภาษณ์ นางสาวสรินยา โยธาจันทร์, หัวหน้าฝ่ายปกครองเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^๓ สัมภาษณ์ นายกฤษณะพงษ์ น้อยชา, หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^๔ สัมภาษณ์ นายเรียบ โยธาจันทร์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^๕ สัมภาษณ์ นายกฤษณะพงษ์ น้อยชา, หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^๖ สัมภาษณ์ นางสาวสุพิชญา ชุมศรี, ตัวแทนประชาชนบ้านคูดินทราย หมู่ที่ ๑๑ ตำบลทุ่งหลวง, ๖ มกราคม ๒๕๖๒.

^๗ สัมภาษณ์ นายคำภู มังสระคู, โวยาวัจกรวัดปลับปลาไชย ตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^๘ สัมภาษณ์ นางสาวอภิญญา อาษาธง, นักวิชาการสาธารณสุขเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^๙ สัมภาษณ์ นางสาวธีรณาดา น้ำกระจาย, ตัวแทนประชาชนบ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑๓ ตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๐} สัมภาษณ์ นายอำพันธ์ แก่นวิชา, นักพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๑} สัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ บุญรอด, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งหลวง, ๕ มกราคม ๒๕๖๒.

ในชุมชนเพื่อสร้างสร้างความรู้ความเข้าใจกัน^{๑๒} และให้เห็นความสำคัญเข้ามามีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นร่วมกันเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจร ให้ประชาชนในชุมชนชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านปฏิบัติตามข้อกำหนดท้องถิ่นว่าด้วยมูลฝอยและร่วมมือกับชุมชนในการแก้ปัญหามูลฝอย มีส่วนร่วมในการช่วยประชาสัมพันธ์การจัดการมูลฝอยในชุมชน^{๑๓} มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อทราบปัญหาและหาแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อตัดสินใจหาวิธีการแก้ไขปัญหาในการนำมูลฝอยไปทิ้ง เพื่อให้เกิดประโยชน์ภาพรวมที่ชัดเจนและได้ความรู้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะอย่างยั่งยืนต่อไป

สรุป การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เทศบาล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ประชาชนในชุมชนทุกภาคส่วนต้องเล็งเห็นความสำคัญ วัตถุประสงค์หนึ่งที่สามารถช่วยประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้ทราบถึงปัญหาและมีส่วนร่วมที่จะเข้ามาร่วมตัดสินใจเพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน บางชุมชนการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงการรับรู้ข่าวสารมีน้อย โอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจไม่มี การประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการกำจัดขยะมูลฝอยโดยเฉพาะขยะที่เป็นพิษหรือขยะอันตรายจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยทุกภาคต้องให้ความสำคัญช่วยประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนในชุมชนทราบถึงแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อเป็นความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อไป

๒) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานจะเกิดขึ้นในหมู่บ้านของตนเองเป็นส่วนใหญ่^{๑๔} ประชาชนในชุมชนจะชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดท้องถิ่นว่าด้วยมูลฝอยและร่วมมือกับชุมชนในการแก้ปัญหามูลฝอย^{๑๕} มีการแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนในชุมชนเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนงานด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยออกมาในรูปแบบของโครงการ จิตอาสา และแยกขยะก่อนทิ้ง^{๑๖} การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นเนื่องจากส่วนหนึ่งประชาชนสามารถกำจัดขยะได้เองและทาง อสม. จะชวนคนในหมู่บ้านทำความสะอาดหน้าบ้านหรือ

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระเจียมศักดิ์ ฐานวโร, วัดพลับพลาไชย ตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๓} สัมภาษณ์ นางสาวทิพวรรณ สำเนียงเย็น, ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๔} สัมภาษณ์ นางสาวสุพิชญา ชุมศรี, ตัวแทนประชาชนบ้านคูดินทราย หมู่ที่ ๑๑ ตำบลทุ่งหลวง, ๖ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๕} สัมภาษณ์ นายเรียบ โยธาจันทร์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๖} สัมภาษณ์ นางสาวอภิญญา อาษาธง, นักวิชาการสาธารณสุขเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

รอบๆหมู่บ้านเป็นประจำทุกๆ เดือน^{๑๗} และเนื่องจากเทศบาลไม่มีรถเก็บขยะประจำตำบลประชาชน จึงมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเรื่องขยะโดยตรง การคัดแยกการทำความสะอาดบริเวณหน้าบ้าน และบริเวณใกล้เคียงอย่างน้อยเดือนละครั้งร่วมกับ อสม. และเทศบาล^{๑๘} การดำเนินงานจัดให้มีการ แยกขยะมูลฝอยในชุมชนเพื่อให้มีการทิ้งขยะที่มีสารพิษและสารเคมี มีที่ทิ้งตามจุดกำหนด^{๑๙} ประชาชนต้องร่วมมือกันก่อนขยะในปริมาณที่จำเป็น แยกขยะออกเป็นขยะเปียกขยะแห้งก่อนทิ้ง^{๒๐} การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นเนื่องจากส่วนหนึ่งประชาชนสามารถกำจัดขยะได้เอง ได้ ผลประโยชน์จากการแยกขยะ เพราะขยะบางส่วนสามารถนำกลับไปใช้ได้ใหม่ บางส่วนสามารถเอามา ทำปุ๋ยชีวภาพและสามารถนำไปขายได้^{๒๑} เทศบาลมีความพยายามแยกขยะชัดเจน ทั้ง ๔ ประเภท อย่างแรกเพื่อที่จะนำขยะกับมารีไซเคิล ที่ ๒ คือขยะทั่วไป ที่ ๓ เป็นขยะอันตราย และที่ ๔ เป็นขยะ เปียก^{๒๒} มีการประชาสัมพันธ์การบริหารจัดการกำจัดขยะมูลฝอยโดยเฉพาะขยะที่เป็นพิษหรือ อันตรายโดยให้ทุกชุมชนมีที่เก็บขยะที่เป็นอันตรายเพื่อไปกำจัดตลอดจนทำการอบรมประชาชนตาม โครงการบริหารจัดการขยะการรับสมัคร อถล. ในชุมชน เพื่อให้มีอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลกประจำ ท้องถิ่นตลอดจนจัดทำแผนการจัดการกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนหมู่บ้านทุกๆเดือน^{๒๓} เพื่อเป็นแนวทางที่ จะนำไปกำหนดเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยขององค์การบริหารท้องถิ่นได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ประชาชนต้องร่วมมือกันก่อนขยะในปริมาณที่จำเป็น แยกขยะออกเป็นขยะเปียกขยะ แห้งก่อนทิ้ง^{๒๔}ขยะบางส่วนสามารถนำกลับไปใช้ได้ใหม่ บางส่วนสามารถเอามาทำปุ๋ยชีวภาพและ สามารถนำไปขายได้^{๒๕}

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ บุญรอด, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งหลวง, ๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางสาวสรินยา โยธาจันทร์, หัวหน้าฝ่ายปกครองเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๑๙} สัมภาษณ์ นายบุญยืน นาคแสง, กำนันตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระเจียมศักดิ์ ฐานวโร, วัดพลับพลาไชย ตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๑} สัมภาษณ์ นางสาวทิพวรรณ สำเนียงเย็น, ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายคำภู มั่งสระคู, ไวยาวัจกรวัดพลับพลาไชย ตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๓} สัมภาษณ์ นายกฤษณะพงษ์ น้อยชา, หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๔} สัมภาษณ์ นายอำพันธ์ แก่นวิชา, นักพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางสาวธีรญาดา น้ำกระจาย, ตัวแทนประชาชนบ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑๓ ตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในด้านการดำเนินงานเนื่องจากเทศบาลไม่มีรถเก็บขยะประจำตำบล เทศบาลได้เสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการขยะแบบครบวงจรเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยเริ่มจากชวนคนในครอบครัว แยกขยะมูลฝอยในครัวเรือน และนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ โดยที่เทศบาลได้จัดถังขยะไว้ให้ซึ่งแบ่งเป็น ๔ ช่องๆ แรกเพื่อที่จะนำขยะกับมารีไซเคิล ช่องที่ ๒ คือขยะทั่วไป ช่องที่ ๓ เป็นขยะอันตราย และช่องที่ ๔ เป็นขยะเปียก เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยของชุมชน ในส่วนของอุปกรณ์ใส่ขยะไม่เหมาะสมเท่าไรเพราะมีขนาดเล็ก การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นเนื่องจากส่วนหนึ่งประชาชนสามารถกำจัดขยะได้เอง และมีอาสาสมัครท้องถิ่นรักษ์โลกประจำท้องถิ่น (อกล.) ร่วมกับอบสม.ชวนคนในชุมชนทำความสะอาดหน้าบ้านหรือรอบๆหมู่บ้านเป็นประจำทุกๆเดือน

๓) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการร่วมมือของประชาชนในการดำเนินงานกำจัดมูลฝอยในชุมชนทำให้ประชาชนในชุมชนเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องขยะมูลฝอยมากขึ้นและมีการชวนคนในครอบครัวเพื่อนบ้านให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดท้องถิ่นว่าด้วยขยะมูลฝอยและร่วมมือกับคนในชุมชนในการแก้ปัญหามูลฝอย มีการแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนและนำไปขายเพื่อเป็นราย^{๒๖}ประชาชนเกิดความรู้และการออกปฏิบัติการกำจัดมูลฝอยทำให้เกิดการจัดการมูลฝอยในชุมชนอย่างมีระบบมีแผนการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรม ประชาชนได้ความรู้จากการบริหารจัดการขยะมากขึ้นส่งผลให้ปริมาณขยะในชุมชนลดลง^{๒๗}ขยะบางส่วนสามารถนำกลับไปใช้ได้ใหม่บางส่วนสามารถเอามาทำปุ๋ยชีวภาพและสามารถนำไปขายได้^{๒๘} การคัดแยกขยะและกำจัดขยะที่ถูกต้องทำให้ชุมชนลดปริมาณขยะ^{๒๙}ชุมชนมีความสะอาดสภาพแวดล้อมของชุมชนน่าอยู่^{๓๐} เป็นการสร้างนิสัยที่ดีให้กับในชุมชน รู้จักรักสามัคคีกันโดยมีกิจกรรมการลด คัด แยก และใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบลมีเครือข่ายอาสาสมัครให้การร่วมมือกันเป็นอย่างดี^{๓๑} เป็นผลดีต่อสุขภาพและได้ความสามัคคีของ

^{๒๖} สัมภาษณ์ นายเรียบ โยธาจันทร์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๗} สัมภาษณ์ นายกฤษณะพงษ์ น้อยชา, หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๘} สัมภาษณ์ นายอำพันธ์ แก่นวิชา, นักพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๒๙} สัมภาษณ์ นางสาวทิพวรรณ สำเนียงเย็น, ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางสาวสรินยา โยธาจันทร์, หัวหน้าฝ่ายปกครองเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๑} สัมภาษณ์ นายบุญยืน นาคแสง, กำนันตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

ประชาชนในชุมชน^{๓๒}มีอาสาสมัครเกิดขึ้นในชุมชนช่วยในการจัดการขยะมูลฝอยออกมาในรูปแบบของโครงการ จิตอาสา และแยกขยะก่อนทิ้ง^{๓๓} การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมความสะอาดของลำคลอง การดำเนินงานร่วมกันของประชาชนและหน่วยงานรัฐในการจัดการขยะมูลฝอยทำให้เกิดประโยชน์ภาพรวมที่ชัดเจนไม่มีขยะทิ้งตามไหล่ทาง ไม่มีมลพิษรบกวนจากการเผาขยะ ทำให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรงไม่เจ็บป่วยจากโรคติดต่อที่มาจากการสะสมของขยะหรือสัตว์ที่ไปคู้ยขยะ^{๓๔} ครอบครับบ้านเกิดความสะอาด หน้าบ้านน่ามองเป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นผลดีต่อภาพลักษณ์ของประชาชนในชุมชน^{๓๕}

สรุป การรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานร่วมกันของประชาชนในชุมชนและหน่วยงานรัฐในการจัดการขยะมูลฝอย ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักความสามัคคีกัน ในครัวเรือนมีการแยกขยะก่อนนำไปทิ้ง ขยะบางส่วนสามารถนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ส่วนขยะเปียกสามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพเพื่อนำไปใส่พืชผักสวนครัว ในชุมชนไม่มีขยะทิ้งตามถนนและไหล่ทาง ไม่มีมลพิษรบกวนจากการเผาขยะ โดยภาพรวมจากการดำเนินงานทำให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี หน้าบ้านน่ามอง แม่น้ำลำคลองสะอาดปราศจากเชื้อโรคทำให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรง

๔) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ด้านการประเมินผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลจะเป็นการประเมินด้วยสายตาและทำประชาคมเพื่อรับรองการสนับสนุนงบประมาณเพื่อใช้งบประมาณให้ชุมชนได้บริหารจัดการเอง^{๓๖}ส่วนหนึ่งประชาชนจะช่วยในการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานการจัดการมูลฝอยในชุมชน^{๓๗}ประโยชน์จากการประชาสัมพันธ์ และการออกปฏิบัติการกำจัดมูลฝอยทำให้เกิดการจัดการมูลฝอยที่เป็นรูปธรรม^{๓๘} ประชาชนได้ความรู้การบริหารจัดการขยะมากขึ้นทำให้ปริมาณขยะมูลฝอย

^{๓๒} สัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ บุญรอด, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งหลวง, ๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๓} สัมภาษณ์ นางสาวสุพิชญา ชุมศรี, ตัวแทนประชาชนบ้านคูดินทราย หมู่ที่ ๑๑ ตำบลทุ่งหลวง, ๖ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๔} สัมภาษณ์ นางสาวอภิญญา อาษาธง, นักวิชาการสาธารณสุขเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระเจียมศักดิ์ ฐานวโร, วัดพลับพลาไชย ตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๖} สัมภาษณ์ นางกรรณิการ์ บุญรอด, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งหลวง, ๕ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๗} สัมภาษณ์ นายเรียบ โยธาจันทร์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระเจียมศักดิ์ ฐานวโร, วัดพลับพลาไชย ตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

ลดน้อยลง^{๓๙} มีการคัดแยกขยะและกำจัดขยะที่ถูกต้อง ปริมาณขยะลดลงสภาพแวดล้อมของชุมชนน่าอยู่ และทำให้ชุมชนสะอาด^{๔๐} ควรให้ประชาชนในชุมชนบางส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญของเทศบาลในการดำเนินการติดตามประเมินผล^{๔๑} การประเมินยังไม่มีเนื่องจากเทศบาลยังไม่มีที่ทิ้งขยะอย่างเป็นทางการ^{๔๒} การประเมินสภาพแวดล้อมของชุมชนน่าอยู่ การคัดแยกขยะและกำจัดขยะที่ถูกต้องนั้นทำให้ชุมชนลดปริมาณขยะและทำให้ชุมชนสะอาด^{๔๓} การประเมินผลจะเป็นในช่วงท้ายของปีงบประมาณ เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นจะมีการออกแบบประเมินผลด้านขยะและสิ่งแวดล้อมร่วมกับประชาชน และรายงานให้ทราบเพื่อร่วมกันหาข้อดีข้อเสียเพื่อพัฒนาท้องถิ่นต่อไป^{๔๔} ประเมินผลจะมีการติดตามประเมินผลให้กับชุมชนที่สะอาด และชุมชนที่สามารถลดมูลฝอยโดยมีกิจกรรมการลด คัด แยก และใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล โดยมีเครือข่ายอาสาสมัครให้การร่วมมือกันเป็นอย่างดี^{๔๕} การประเมินผลยังอยู่ในเกณฑ์ที่ดีพอสมควรทำให้บ้านเมืองมีความสะอาดน่าอยู่น่าชื่นชมปราศจากกลิ่นเน่าเหม็น^{๔๖} ได้ช่วยในการประเมินสภาพแวดล้อมของชุมชนน่าอยู่ การคัดแยกขยะและกำจัดขยะที่ถูกต้องนั้นทำให้ชุมชนลดปริมาณขยะและทำให้ชุมชนสะอาด^{๔๗}

สรุป ประชาชนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและร่วมทำประชาคมเพื่อปรึกษาหารือกันในที่ประชุมเพื่อจัดทำเป็นโครงการของงบประมาณสนับสนุนใช้ในการบริหารจัดการในชุมชนเอง ส่วนหนึ่ง

^{๓๙} สัมภาษณ์ นายกฤษณะพงษ์ น้อยชา, หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๐} สัมภาษณ์ นางสาวสรินยา โยธาจันทร์, หัวหน้าฝ่ายปกครองเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๑} สัมภาษณ์ นายอำพันธ์ แก่นวิชา, นักพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๒} สัมภาษณ์ นางสาวสุพิชญา ชุมศรี, ตัวแทนประชาชนบ้านคูดินทราย หมู่ที่ ๑๑ ตำบลทุ่งหลวง, ๖ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๓} สัมภาษณ์ นางสาวทิพวรรณ สำเนียงเย็น, ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๔} สัมภาษณ์ นางสาวอภิญญา อาษาธง, นักวิชาการสาธารณสุขเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๕} สัมภาษณ์ นายบุญยืน นาคแสง, กำนันตำบลทุ่งหลวง, วันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

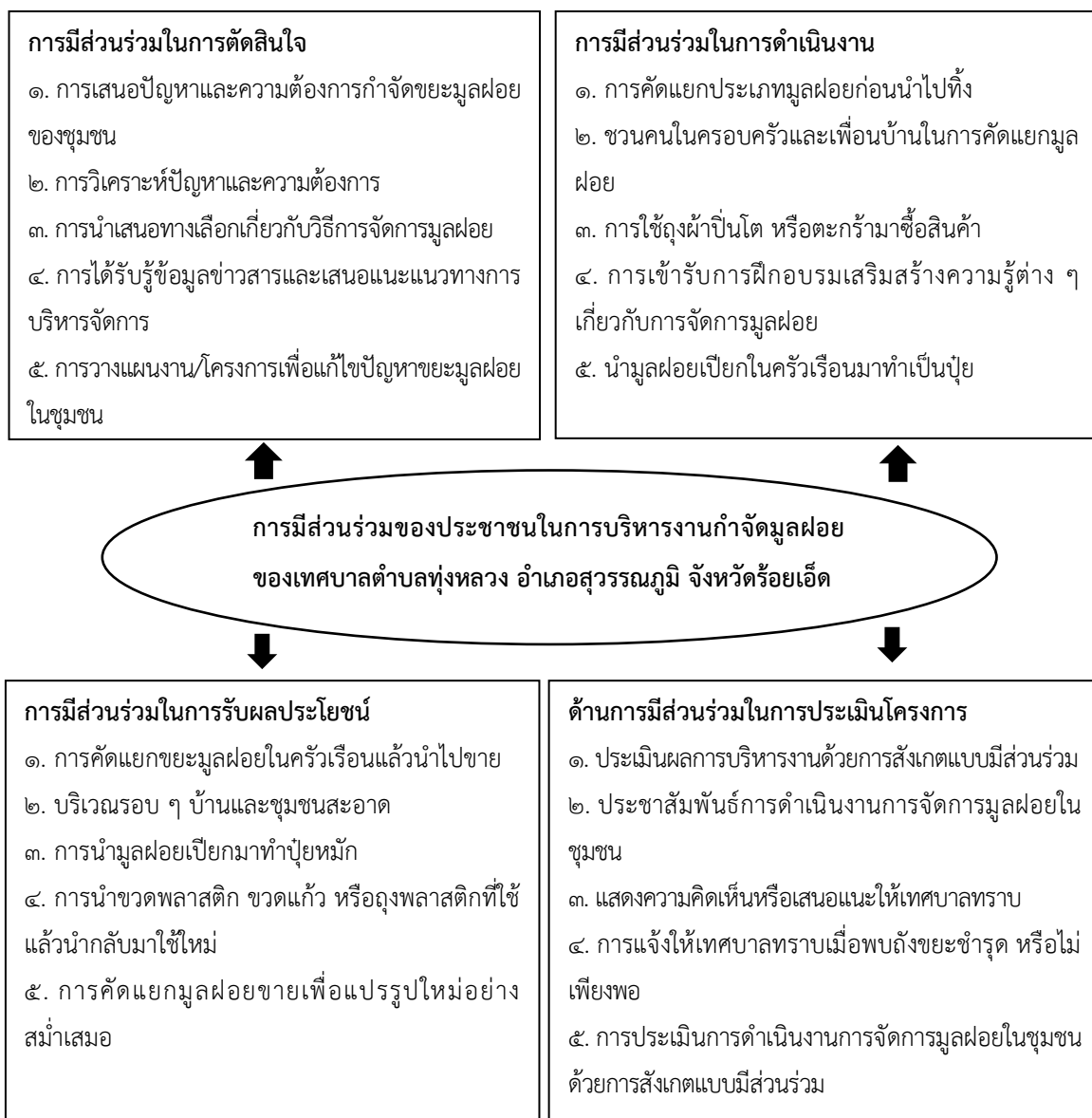
^{๔๖} สัมภาษณ์ นายคำภู มังสระคู, ไวยาวัจกรวัดพลับพลาไชย ตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.

^{๔๗} สัมภาษณ์ นางสาวธีรญาดา น้ำกระจาย, ตัวแทนประชาชนบ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑๓ ตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

ประชาชนจะช่วยในการประชาสัมพันธ์ประเมินผลการดำเนินงานการจัดการมูลฝอยในชุมชนด้วยการให้ข้อมูลเมื่อมีการชักถาม

๔.๕ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปองค์ความรู้ได้ดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ที่มา : จากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยเอง

จากแผนภาพที่ ๔.๑ องค์กรความรู้จากการวิจัย “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” สรุปได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยประกอบไปด้วย ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ประชาชนมีการเข้าร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการกำจัดขยะมูลฝอยของชุมชนร่วมกับเทศบาล รวมถึงได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารและร่วมวิเคราะห์ปัญหาเสนอแนะความต้องการเพื่อแก้ไขปัญหามูลฝอยที่เกิดขึ้นในชุมชน

๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกประเภทขยะก่อนนำไปทิ้ง และมีการชวนคนในครอบครัวและเพื่อนบ้านใช้ถุงผ้าปิ่นโต หรือตะกร้ามาซื้อสินค้าเพื่อเป็นการลดปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน และเข้ารับการฝึกอบรมเสริมสร้างความรู้ต่างๆเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนเพื่อมาทำเป็นปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพ

๓. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ประชาชนมีรายได้เพิ่มจากการคัดแยกขยะมูลฝอยในครัวเรือนแล้วนำไปขาย บริเวณรอบๆบ้านรวมถึงในชุมชนและลำคลองสะอาดเพราะไม่ทิ้งขยะมูลฝอย ได้ปุ๋ยหมักหรือน้ำหมักจุลินทรีย์ชีวภาพจากการนำมูลฝอยเปียกในบ้านมาทำปุ๋ยหมัก มีขวดแก้วถุงพลาสติกที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่โดยการคัดแยกมูลฝอยขายเพื่อแปรรูปใหม่อย่างสม่ำเสมอ

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาล เนื่องจากเทศบาลยังไม่มีรถเก็บขยะประจำตำบลประชาชนจึงประเมินผลการดำเนินงานโดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และช่วยประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานโดยแสดงความคิดเห็นหรือตอบข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการมูลฝอยของเทศบาลต่อที่ประชุม หรือแจ้งให้เทศบาลทราบเมื่อพบถังขยะของเทศบาลชำรุดหรือไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ ๑. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ๒. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง จากสูตรของ Taro Yamane กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๘๑ คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่ ๓ กลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๒ คน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน ๒๑๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๖ มีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๕ มีการศึกษาระดับมัธยม จำนวน ๑๘๙ คน

คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๖ อาชีพเกษตรกรรม จำนวน ๒๑๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕ และมีรายได้ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท มีจำนวน ๒๒๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๑

๕.๑.๒ ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๑$, S.D. = ๐.๗๓๘) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ ดังนี้

๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๔๔$, S.D. = ๐.๘๔๑)

๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๗$, S.D. = ๐.๗๗๘)

๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๘๐๗)

๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๓.๓๔$, S.D. = ๐.๘๘๗)

๕.๑.๓ ผลการทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ เพื่อนำไปสู่การทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ ๑ ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ($t = -๐.๘๐๓$, Sig. = ๐.๔๒๒) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ ๒ ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ($F = ๓.๘๓๖$, Sig. = ๐.๐๑๐) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานข้อที่ ๓ ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ($F=๓.๗๕๙$, $Sig.=0.๐๐๕$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

สมมติฐานข้อที่ ๔ ประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ($F=0.๙๙๔$, $Sig.=0.๔๒๑$) ดังนั้นจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ ๕ และประชาชนที่มีรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ($F=๗.๗๖๕$, $Sig.=0.๐๐๐$) ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรค ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑. บางชุมชนการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงการรับรู้ข่าวสารมีน้อย
๒. ไม่ค่อยมีเวลาในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
๓. มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา แต่ไม่ได้รับการสนับสนุน
๔. เทศบาลไม่มีสถานที่รองรับการทิ้งขยะ
๕. แยกขยะเพื่อนำไปขาย แต่โดนพ่อค้าเอาเปรียบเรื่องราคา
๖. ถังแยกขยะมีขนาดเล็กและไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน
๗. เทศบาลยังไม่มีรถเก็บขยะและการคัดแยกที่เป็นระบบ จึงไม่สามารถให้รายละเอียดที่ชัดเจนได้

ข้อเสนอแนะ ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

๑. ให้วัดเป็นศูนย์กลางช่วยแจ้งข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ
๒. อบรมให้ความรู้เรื่องมลพิษจากขยะมูลฝอยในชุมชน
๓. เปิดกว้างรับฟังความคิดเห็นของชุมชน
๔. เทศบาลจัดหาสถานที่ทิ้งขยะให้กับชุมชน
๕. จัดตั้งธนาคารขยะและรับซื้อขยะที่สามารถนำมารีไซเคิลได้

๖. เพิ่มอุปกรณ์ถังแยกขยะให้เหมาะสมและเพียงพอกับแต่ละชุมชน

๗. เทศบาลจัดหารถมาเก็บขยะในชุมชนทุกๆ ๑ อาทิตย์

๕.๑.๕ สรุปแบบสัมภาษณ์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งประกอบ ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนร่วมกับเทศบาลยังมีประชาชนบางส่วนไม่ค่อยมีโอกาสได้เข้าร่วมตัดสินใจเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการ ส่วนหนึ่งเกิดจากไม่มีเวลาและไม่ได้รับการเชิญเข้าร่วมประชุม วัตถุประสงค์เป็นศูนย์กลางที่สามารถช่วยแจ้งข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและได้มีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหาและเสนอความต้องการของชุมชน

๒. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลเนื่องจากเทศบาลไม่มีรถเก็บขยะประจำตำบลและไม่มีสถานที่รองรับสำหรับทิ้งขยะ เทศบาลได้จัดถังขยะไว้ตามจุดในชุมชนเพื่อประชาชนในชุมชนได้นำขยะมาทิ้งในถังที่แยกไว้ให้ ในส่วนของอุปกรณ์ใส่ขยะไม่เหมาะสมเท่าไรเพราะมีขนาดเล็ก การดำเนินงานบางส่วนเป็นไปอย่างราบรื่น เพราะได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการแยกขยะก่อนทิ้ง และภายในชุมชนประชาชนมีการร่วมมือกับทางอสม. และเทศบาล ทำความสะอาดหน้าบ้านหรือรอบๆหมู่บ้านเป็นประจำทุกๆเดือน

๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในครัวเรือนมีการแยกขยะก่อนนำไปทิ้งทำให้ขยะบางส่วนสามารถนำไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน ขยะเปียกสามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพเพื่อนำไปใส่พืชผักสวนครัว ในชุมชนไม่มีขยะทิ้งตามถนนและไหล่ทาง ไม่มีมลพิษรบกวนจากการเผาขยะ ผลประโยชน์โดยภาพรวมจากการดำเนินงานทำให้ชุมชนมีสภาพแวดล้อมที่ดี หน้าบ้านน่ามอง แม่น้ำลำคลองสะอาดปราศจากเชื้อโรค ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพแข็งแรง

๔. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ ประชาชนในชุมชนจะมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผลการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและร่วมทำประชาคมเพื่อปรึกษาหารือกันในที่ประชุมเพื่อจัดทำเป็นโครงการของงบประมาณสนับสนุนไว้ใช้ในการบริหารจัดการในชุมชนเอง ส่วนหนึ่งประชาชนจะช่วยในการประเมินผลการบริหารงานกำจัดมูลฝอยในชุมชนด้วยการให้ข้อมูลเมื่อมีการซักถาม

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยรวมทั้ง ๔ ด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

๕.๒.๑ การวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอย ทั้ง ๔ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับการศึกษาของ **จำนง พายัพวัฒนวงษ์** ได้วิจัยเรื่อง “ความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการวิจัยพบว่า ในการจัดการขยะมูลฝอยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการประเมินผลประชาชนมีส่วนร่วมมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาด้านการปฏิบัติการ ด้านการรับผลประโยชน์ และอันดับสุดท้าย คือด้านการตัดสินใจ^๑ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สรพลสิทธิ์ แก้วเข้า** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม” ผลการศึกษา พบว่า สภาพการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ขยะที่เกิดขึ้นในครัวเรือนประชาชนส่วนมากจะให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลกำจัดให้ ในภาพรวมของการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจถึงร้อยละ ๙๓ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่าประชาชนโดยรวมมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง โดยส่วนมากประชาชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเรื่องของการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำไปทิ้ง ความต้องการของประชาชนต่อการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก ประชาชนต้องการถูกค่าเพื่อใช้บรรจุขยะมูลฝอย ถึงขยะที่มีฝาปิดมิดชิด ให้รถเก็บขนมาตรงเวลา ให้มีการส่งเสริมวิธีการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าและควรมีการตั้งธนาคารขยะมูลฝอย^๒ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อัญพร ศรีสนอง** ได้วิจัยเรื่อง “ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี” จากการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีจะมีหน้าที่ในการกำจัดขยะมูลฝอยไม่รวมถึงการขนส่ง การเก็บรวบรวม โดยใช้วิธีการจัดการแบบบูรณาการ ๑) การคัดแยกขยะ

^๑ จำนง พายัพวัฒนวงษ์, “ความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑), หน้า ก-ข.

^๒ สรพลสิทธิ์ แก้วเข้า, “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ของชุมชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม”, **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม**, ปีที่ ๑๐, ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน, ๒๕๕๗) : ๙๓.

๒) การใช้เตาเผาขยะ ๓) การทำการฝังกลบขยะ ๔) นำกลับมาใช้ใหม่ ๕) ทำปุ๋ย โดยวิธีการกำจัดขยะโดยเริ่มจากการคัดแยกขยะ นำวัสดุที่มีค่าออกไปจำหน่าย และหลังจากนั้นก็ทำการคัดแยกในส่วนอื่นๆ ต่อไป โดยนำอเนกนิหรือวัชพืชไปผลิตปุ๋ยชีวภาพ และก๊าซชีวภาพ ก๊าซชีวภาพที่ได้นำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับผลิตกระแสไฟฟ้า^๓ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัย **อาคม สุวรรณโน และคณะ** ในงานวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดสิงห์บุรี” ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ ด้านความมีภูมิคุ้มกัน เทศบาลขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนคัดแยกขยะทำให้มีปริมาณขยะตกค้างอยู่ในชุมชนเป็นจำนวนมากและก่อให้เกิดปัญหากับชุมชน แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ ด้านการสร้างเครือข่าย เทศบาลควรสนับสนุนให้กลุ่มของประชาชนสร้างเครือข่ายในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกับเทศบาล และปัจจัยที่มีส่วนสำคัญทำให้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการประสบผลสำเร็จที่สำคัญ คือ การที่ผู้นำของเทศบาลมีวิสัยทัศน์และให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนทำการคัดแยกขยะมูลฝอย^๔

๕.๒.๒ เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยแตกต่างกัน จำแนกได้ดังนี้

ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ทำให้รู้ว่าเพศไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร)** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวม ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีส่วนร่วม ในการ

^๓ อัญพร ศรีสนอง, “ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑), หน้า ก-ข.

^๔ อาคม สุวรรณโน และคณะ, “การบริหารจัดการด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดแยก ขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดสิงห์บุรี”, **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์**, ปีที่ ๘, ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม, ๒๕๖๑) : ๑๒๒.

พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมไม่ต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๔

ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ทำให้รู้ว่าอายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวินัยธรสุธินันท์ กนต์วีโร (ล้อประโคน)** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง ๕ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง ๕ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๖

ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ทำให้รู้ว่าระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระกิตติชัย ปณญาธโร (สินคง)** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑^๗

---

^๔ พระมหาประกาศิต สิริเมโธ (ฐิติปสิทธิกร), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านคลองใหม่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

^๖ พระครูวินัยธรสุธินันท์ กนต์วีโร (ล้อประโคน), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง ๕ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี”, **ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

^๗ พระกิตติชัย ปณญาธโร (สินคง), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก”, **พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), หน้า ก-ข.

ประชาชนที่มี อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาล ตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ทำให้รู้ว่าอาชีพไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้ เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาล ขึ้นอยู่กับอาชีพของประชาชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศิริลักษณ์ สังสชาติ** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก” ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มี อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^๘

ประชาชนที่มี รายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ทำให้รู้ว่ารายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาล ขึ้นอยู่กับรายได้ของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ท่ายัง)** ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ด้านการบริหารงาน ดำเนินงาน แตกต่างกัน^๙

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ ดังต่อไปนี้

^๘ ศิริลักษณ์ สังสชาติ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลบึงกอก อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการเชิงพุทธ**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ก-ข.

^๙ พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ท่ายัง), “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ก-ข.

๑. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำร่างข้อบัญญัติของเทศบาลเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชน โดยส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่เพื่อสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำแผนดำเนินงานเพื่อให้เกิดเป็นประสิทธิผล โดยประชาชนมีส่วนร่วมเสนอปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการจัดการมูลฝอยในชุมชนก่อนประชุมการทำประชาพิจารณ์ในการจัดการ

๒. ส่งเสริมและรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในเรื่องการลดปริมาณขยะด้วยการคัดแยกประเภทขยะจากแหล่งกำเนิดให้ประชาชนในพื้นที่ของการดำเนินงานของเทศบาลทราบอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนถึงประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการของเทศบาลในรูปแบบของกิจกรรมที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมโดยตรงในการแก้ไขปัญหาในรูปแบบของโครงการและกิจกรรม

๓. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขผลดำเนินงานที่ไม่มีผลตรงเป้าหรือไม่สำเร็จจากการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่เพื่อวางแผนในการจัดการให้ตรงจุดอย่างจริงจังและถูกต้องตรงกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ ดังต่อไปนี้

๑. ควรมีการให้ข้อมูลข่าวสาร การรณรงค์ อบรม/ประชุมให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนแต่ละชุมชนอย่างต่อเนื่องโดยเน้นการเริ่มคัดแยกขยะจากครัวเรือน

๒. รณรงค์ ให้ความรู้ในเรื่องการทำปุ๋ยหมักเพื่อมาใช้พืชผักในสวนครัว

๓. จัดสรรงบประมาณเพื่อเพิ่มขนาดอุปกรณ์ถังแยกขยะเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของแต่ละชุมชนและจัดหาสถานที่เพื่อรองรับมูลฝอยของแต่ละชุมชน

๔. จัดหาพ่อค้าคนกลางเพื่อเข้ามารับซื้อ ขวด พลาสติกจากชุมชนเพื่อนำไปรีไซเคิล

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาลตำบลทุ่งหลวง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาล เพื่อที่จะพัฒนาให้ประชาชนและหน่วยงานราชการในทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

๒. ควรศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการของการมีส่วนร่วมของประชาชน ว่ากระบวนการการมีส่วนร่วมแต่ละกระบวนการมีความสำคัญอย่างไร

๓. ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการมูลฝอยโดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานกำจัดมูลฝอยของเทศบาล

๔. ควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของชุมชนในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และเป็นแนวทางในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกชั้นตอนให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อไป

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี-ไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กীরติพงษ์ แนวมาลี. ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่นสำหรับเยาวชน. กรุงเทพมหานคร:

สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๓๙.

โกวิทย์ พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, ๒๕๔๘.

_____ .ธรรมาภิบาลท้องถิ่นว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส. กรุงเทพมหานคร:

มิสเตอร์ก๊อปปี, ๒๕๕๓.

จันทร์ธานี สงวนนาม. เอกสารประกอบการสอนบรรยายหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง.

กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๖.

จำนง ไพโรจน์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์,

๒๕๓๕.

ชินวัฒน์ สมสืบ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ ๑. นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๙.

ชูติ ระบอบ และคณะ. ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,

๒๕๕๒.

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๕.

ปัตตานี: ฝ่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

วิทยาเขตปัตตานี, ๒๕๕๑.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์

โปรเกรสซิฟ, ๒๕๕๓.

ติน ประยูรฤทธิ์. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารราชการแนวใหม่. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงาน ก.พ.ร.,

๒๕๔๙.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พิทยา บวรวัฒนา. **แนวคิดทฤษฎีและหลักการรัฐประศาสนศาสตร์**. สาขาวิชาวิทยาการจัดการ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๓.
- ธงชัย สันติวงษ์. **พฤติกรรมผู้บริโภคทางการตลาด**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.
_____. **องค์การและการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.
- ธัญญา ผลอนันต์. **แบบฝึกหัดคิดพิชิต Mind Map สำหรับพนักงานและหัวหน้างาน**.
กรุงเทพมหานคร: Buzan Centre Thailand (BCT), ๒๕๕๔.
- ธานีินทร์ ศิลป์จารุ. **การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐.
กรุงเทพมหานคร: บิสนิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๒.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และ กรณีตัวอย่าง**. พิมพ์ครั้งที่ ๒.
คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สิริลักษณ์การพิมพ์: ๒๕๔๗.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. **การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง**. กรุงเทพมหานคร:
598 Print, ๒๕๔๖.
- ปกรณ์ ปรียากร. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาการ
พิมพ์, ๒๕๓๗.
- ประสาน ตั้งสิกบุตร. **การจัดการทรัพยากรมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม**. บัณฑิตศึกษาสถาน:มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
๒๕๕๒.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยวิจัย (สกว.), ๒๕๔๓.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. กรุงเทพมหานคร:
จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐.
- พระเมธีธรรมากรณ์. (ประยูร ธรรมจิตโต). **คุณธรรมสำหรับบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม,
๒๕๕๓.
- มรุต วันทนากร. **สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่อง เทศบาล**. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน
พระปกเกล้า, ๒๕๔๗.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทย
อนุเคราะห์, ๒๕๒๖.
_____. **แนวคิดหลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: อนุเคราะห์ไทย,
๒๕๕๙.
- วิภาส ทองสุทธิ. **การบริหารจัดการที่ดี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อินทภาษ, ๒๕๕๑.

บรรณานุกรม (ต่อ)

วิรัช สงวนวงศ์วาน. การจัดการและพฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพมหานคร: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๓.

สมนึก ภัททิยธนี. การวัดผลการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กทม. สิ้นธุ์: ประสานการพิมพ์, ๒๕๔๙.

สนิท จรอนันต์. ความเข้าใจเรื่องการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนโยบายศึกษา, ๒๕๔๓.

สิน พันธุ์พินิจ. เทคนิคการวิจัยทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: บริษัทจูนพลัสลิซซิ่ง จำกัด, ๒๕๔๗.

สิรภพ เหล่าลาภะ. พุทธศาสตร์การเมือง. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก, ๒๕๔๕.

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. “ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาปัญหาและแนวโน้มทางการบริหาร การศึกษา”. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑.

อลงกรณ์ อรรถแสง. สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่อง การจัดรูปแบบและโครงสร้างภายใน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๗.

(๒) บทความทางวิชาการ

ปิยชาติ ศิลปสุวรรณ. “ขยะมูลฝอยชุมชน ปัญหาใหญ่ที่ประเทศกำลังเผชิญ (Municipal solid waste : The Significant problem of Thailand)”. สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. บทความวิชาการ. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๗ เดือนเมษายน ๒๕๕๗.

สรพรสิทธิ์ แก้วเข้า. “การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ของชุมชนเขตองค์การบริหารส่วน ตำบลหนองโก อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม”. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม. ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มกราคม-มิถุนายน, ๒๕๕๗.

อาคม สุวรรณโน และคณะ. “การบริหารจัดการด้านการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดแยก ขยะมูลฝอยของเทศบาลในจังหวัดสิงห์บุรี”. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์น เอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑.

อารีย์ พลภูเมือง และคณะ. “การพัฒนาระบบคัดแยกมูลฝอยในชุมชนแบบมีส่วนร่วมเขตเทศบาล ต.เมืองสรวง อ.เมืองสรวง จ.ร้อยเอ็ด”. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้. ปีที่ ๔, ฉบับพิเศษ เมษายน ๒๕๖๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

(๓) วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์:

- กาญจนา คำจตุติ. “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามหลักพุทธธรรมของผู้นำชุมชนในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.**
- กิงดาว จินดาเทวิน. “การศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดอุตรดิตถ์”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, ๒๕๕๒.**
- จำนง พายัพวัฒนวงษ์. “ความรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอยในพื้นที่เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๑.**
- ดวงพร แสงทอง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรี”. **ปริญญาานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๐.**
- ตะติยา กภาพสุวรรณ. “ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา”. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม สงเคราะห์ศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖.**
- นาคม ชีรสวรรณจักร. “รูปแบบการบริหารงานตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดราชบุรี”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๕๔.**
- ปิยะ ประทีปรักมณี. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร”. **ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาประยุกต์ ภาควิชาสังคมและมานุษยวิทยา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๖.**
- มนูญ หวันหิ. “บทบาทผู้นำชุมชนการมีผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีผลต่อการยอมรับโครงการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่ภาคใต้ของประเทศไทย”. **วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๐.**

บรรณานุกรม (ต่อ)

วรวิทย์ มีมาก. “การวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารงานและประสิทธิผลของหน่วยการปกครอง ท้องถิ่น : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสุขาภิบาลและเทศบาล”. **ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา**. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๒.

วิชญ์กร ปุ่มแมน. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษา : เทศบาลนครนนทบุรี”. **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต การปกครองท้องถิ่น**. บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๑.

สมคิด ทับทิม. “การจัดการขยะด้วยการมีส่วนร่วมของคนเก็บขยะในเขตเมืองของประเทศไทย”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐.

สฤษดี ธัญกิจจานุกิจ. “การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชน ในเขตเทศบาลนครตรัง”. **ภาคินิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการวางแผนสังคม**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๗.

สุวัฒน์ อินทรประไพ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. คณะสังคมศาสตร์: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

สุวัฒน์ บุญลา. “ทัศนะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มประชาสังคมศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหารส่วนตำบลบางเสวีอำเภอเสตืตหีบจังหวัดชลบุรี”. **รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕.

เสาวนีย์ วิยะบุญ. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างธรรมนูญชุมชนตามหลักอภิธานิยธรรมของสภาองค์กรชุมชน เทศบาลตำบลชากบก จังหวัดระนอง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

อัญพร ศรีสนอง. “ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี”. **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑.

(๔) รายงานการวิจัย:

กัลยาณี คุณมี. “การบริหารผลงานและการจัดสรรสิ่งจูงใจต่อการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการไทย”. **รายงานการวิจัย**. คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๒.

บรรณานุกรม (ต่อ)

จินตวีร์ เกษมศุข. การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม. รายงานวิจัย. สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์.
คณะนิเทศศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ๒๕๕๔.

ดุขฎิ อายุวัฒน์. “การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในงานวนศาสตร์ชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนห้วยม่วง
โครงการวนศาสตร์ชุมชน”. รายงานวิจัย. ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๓๕.

ธีรภัทร์ เจริญดี. “การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา ๑๑”. รายงานวิจัย. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

นพวรรณ ธีระพันธ์เจริญ และคณะ. “การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมของเยาวชนในการบริหาร
จัดการขยะมูลฝอยใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัย:
มหาวิทยาลัยราชภัฏอยุธยา, ๒๕๕๐.

สัญญา ชาวไร่. “การศึกษาการรับรู้การบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด”. รายงานวิจัย. บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๕.

(๓) เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่และเอกสารอื่นๆ:

เทศบาลตำบลทุ่งหลวง, แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔) เทศบาลตำบลทุ่งหลวง
อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, ๒๕๕๙, หน้า ๑๖. (อัดสำเนา)

อวยชัย ชะบา. เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการ. สาขาวิชาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๕๓.

เด่น ชะเนตย์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ๒๕๓๓.

ทองย้อย แสงสินชัย. สัปบุริธรรม ๗ ประการ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.

ธีระพล อรุณะกสิกร. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการ
บ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๒.

(๔) สื่ออิเล็กทรอนิกส์:

สุธี วรประดิษฐ์. การมีส่วนร่วมของประชาชน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://52011310474.
blogspot.com/2012/04/blog-post_30.html](http://52011310474.blogspot.com/2012/04/blog-post_30.html) [๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

บรรณานุกรม (ต่อ)

ประลอง คุน้อย. การมีส่วนร่วมของประชาชน. ความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/452583> [๘ พฤษภาคม ๒๕๖๑].

(๕) สัมภาษณ์:

- _____ สัมภาษณ์ นายเรียบ โยธาจันทร์. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นายฤกษ์พงษ์ น้อยชา. หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นางสาวสรินยา โยธาจันทร์. หัวหน้าฝ่ายปกครองเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๓ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นายอำพันธ์ แก่นวิชา. นักพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๗ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นางสาวทิพวรรณ สำเนียงเย็น. ผู้ช่วยเจ้าพนักงานพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นางสาวอภิญญา อาษาธง. นักวิชาการสาธารณสุขเทศบาลตำบลทุ่งหลวง, ๙ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นายบุญยืน นาคแสง. กำนันตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นางกรรณิการ์ บุญรอด. ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งหลวง, ๕ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ พระเจียมศักดิ์ ฐานวโร. วัดพลับพลาไชย ตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นายคำภู มังสระคู. ไวยาวัจกรวัดพลับพลาไชย ตำบลทุ่งหลวง, ๑๐ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นางสาวสุพิชญา ชุมศรี. ตัวแทนประชาชนบ้านคูดินทราย หมู่ที่ ๑๑ ตำบลทุ่งหลวง, ๖ มกราคม ๒๕๖๒.
- _____ นางสาวธีรญาดา น้ำกระจ่าย. ตัวแทนประชาชนบ้านตาหยวก หมู่ที่ ๑๓ ตำบลทุ่งหลวง, ๔ มกราคม ๒๕๖๒.

๒. ภาษาอังกฤษ:

- Harold Koontz. and Wehrich Heize. *Essential of Management* 5th, 1990.
- Henri Fayol. *Human Resourec Management*. In a Business Context. 2 edition, 2004.
- Luther Gulick and Lyndall Urwick. *Papers on the Science of Administration*, 1937.
- Oakley. P. *Approaches To Participation In Rural Development*. Geneva: Internation Office, 1984.

บรรณานุกรม (ต่อ)

Rigg. Jonathan. "An Early Foray into Participation in Thailand." Paper presented at 10th **International Conference on Thai Studies** Thammasat University Bangkok, 2008.

United Nation. **Department of International Economic and Social Affairs**. Popular Participation as Strategy for Program Community Level Action and Development. New York: United Nation, 1981.

Yamane.T. **Statistics: An Introductory Analysis**. (3rd ed.). Singapore: Times Printers Sdn.Bhn, 1973.